॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਸੰਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ

ਨਿਦਾਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਨਿਦਾਨਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਬੁਦ੍ਧਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸੁਤ੍ਤੰ

੧. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ; ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪੰ; ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ; ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ; ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨੰ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ।

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ; ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ; ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ; ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋ; ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪੰ; ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ; ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ; ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨੰ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣੰ? ਯਾ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਜਰਾ ਜੀਰਣਤਾ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚੰ ਪਾਲਿਚ੍ਚੰ ਵਲਿਤ੍ਤਚਤਾ ਆਯੁਨੋ ਸੰਹਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਪਰਿਪਾਕੋ; ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਜਰਾ। ਯਾ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਮ੍ਹਾ ਤਮ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਾ ਚੁਤਿ ਚਵਨਤਾ ਭੇਦੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਮਚ੍ਚੁ ਮਰਣੰ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਭੇਦੋ ਕਲੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ ( ) [(ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛੇਦੋ) (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ], ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਰਣੰ। ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਜਰਾ, ਇਦਞ੍ਚ ਮਰਣੰ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣੰ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿ? ਯਾ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਜਾਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਿ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਆਯਤਨਾਨੰ ਪਟਿਲਾਭੋ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵੋ? ਤਯੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਾ – ਕਾਮਭਵੋ, ਰੂਪਭਵੋ, ਅਰੂਪਭਵੋ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵੋ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨੰ? ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ – ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ, ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨੰ, ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨੰ, ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨੰ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਣ੍ਹਾ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਣ੍ਹਾਕਾਯਾ – ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ, ਸਦ੍ਦਤਣ੍ਹਾ, ਗਨ੍ਧਤਣ੍ਹਾ, ਰਸਤਣ੍ਹਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਤਣ੍ਹਾ, ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਣ੍ਹਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾਕਾਯਾ – ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸੋ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਕਾਯਾ – ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸੋ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ? ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ, ਸੋਤਾਯਤਨੰ, ਘਾਨਾਯਤਨੰ, ਜਿਵ੍ਹਾਯਤਨੰ, ਕਾਯਾਯਤਨੰ, ਮਨਾਯਤਨੰ – ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਮਰੂਪੰ? ਵੇਦਨਾ, ਸਞ੍ਞਾ, ਚੇਤਨਾ, ਫਸ੍ਸੋ, ਮਨਸਿਕਾਰੋ – ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਾਮੰ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪੰ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪੰ। ਇਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਨਾਮੰ, ਇਦਞ੍ਚ ਰੂਪੰ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਮਰੂਪੰ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ – ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ? ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਅੵਿਜ੍ਜਾ? ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਅਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਂ। ਅਯਂ ੵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਅੵਿਜ੍ਜਾ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਅੵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ੵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏੵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇੵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅੵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇੵ ਅਸੇਸੵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ੵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏੵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇੵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਟਿਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩. ਸਾੵਤ੍ਥਿਯਂ ੵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਞ੍ਚ ੵੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏੵਂ ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗੵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗੵਾ ਏਤਦੵੋਚ –

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ? ਅੵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ੵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏੵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇੵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ੵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ? ਅੵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇੵ ਅਸੇਸੵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ੵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏੵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇੵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ੵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ੵਿਪਸ੍ਸੀਸੁਤ੍ਤਂ

੪. ਸਾੵਤ੍ਥਿਯਂ ੵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ੵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਭਗੵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇੵ ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇੵ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਚ੍ਛਂ ੵਤਾਯਂ ਲੋਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਜਾਯਤਿ ਚ ਜੀਯਤਿ ਚ ਮੀਯਤਿ ਚ ਚੵਤਿ ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਚ। ਅਥ ਚ ਪਨਿਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ। ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਅਥ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ੵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’ਨ੍ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ੵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਜਾਤਿਯਾ ਖੋ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ੵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ੵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਭੵੇ ਖੋ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ, ਭੵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ੵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਭੵੋ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਭੵੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ੵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਉਪਾਦਾਨੇ ਖੋ ਸਤਿ ਭੵੋ ਹੋਤਿ, ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭੵੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨ’ਨ੍ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਤਣ੍ਹਾਯ ਖੋ ਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਵੇਦਨਾਯ ਖੋ ਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਫਸ੍ਸੇ ਖੋ ਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਸਲ਼ਾਯਤਨੇ ਖੋ ਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨ’ਨ੍ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਨਾਮਰੂਪੇ ਖੋ ਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਹੋਤਿ, ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ ਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਹੋਤਿ , ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਖੋ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਖੋ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਹਿਦਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ‘ਸਮੁਦਯੋ, ਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਜਾਤਿਯਾ ਖੋ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤਿ , ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਭਵੇ ਖੋ ਅਸਤਿ ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਭਵੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਉਪਾਦਾਨੇ ਖੋ ਅਸਤਿ ਭਵੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਤਣ੍ਹਾਯ ਖੋ ਅਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਵੇਦਨਾਯ ਖੋ ਅਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਫਸ੍ਸੇ ਖੋ ਅਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਸਲ਼ਾਯਤਨੇ ਖੋ ਅਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਨਾਮਰੂਪੇ ਖੋ ਅਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ ਅਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ? ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਖੋ ਅਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀਤਿ। ‘ਨਿਰੋਧੋ, ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ’’। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

(ਸਤ੍ਤੰਨਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ)।

੫. ਸਿਖੀਸੁਤ੍ਤੰ

੫. ਸਿਖਿਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ...ਪੇ॰...।

੬. ਵੇਸ੍ਸਭੂਸੁਤ੍ਤੰ

੬. ਵੇਸ੍ਸਭੁਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ...ਪੇ॰...।

੭. ਕਕੁਸਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤੰ

੭. ਕਕੁਸਨ੍ਧਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ...ਪੇ॰...।

੮. ਕੋਣਾਗਮਨਸੁਤ੍ਤੰ

੮. ਕੋਣਾਗਮਨਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ...ਪੇ॰...।

੯. ਕਸ੍ਸਪਸੁਤ੍ਤੰ

੯. ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ...ਪੇ॰...।

੧੦. ਗੋਤਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦. ‘‘ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਚ੍ਛਂ ਵਤਾਯਂ ਲੋਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਜਾਯਤਿ ਚ ਜੀਯਤਿ ਚ ਮੀਯਤਿ ਚ ਚਵਤਿ ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਚ। ਅਥ ਚ ਪਨਿਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ। ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ ਹੋਤਿ, ਕਿੰਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’ਨ੍ਤਿ ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਜਾਤਿਯਾ ਖੋ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ ਹੋਤਿ, ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵੋ... ਉਪਾਦਾਨੰ... ਤਣ੍ਹਾ... ਵੇਦਨਾ... ਫਸ੍ਸੋ... ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ... ਨਾਮਰੂਪੰ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿੰਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਖੋ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਹਿਦੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ‘ਸਮੁਦਯੋ, ਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ

ਉਦਪਾਦਿ, ਵ਼ਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਜਾਤਿਯਾ ਖੋ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵ਼ੋ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਾ... ਵ਼ੇਦਨਾ... ਫਸ੍ਸੋ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਅਵ਼ਿਜ੍ਜਾਯ ਖੋ ਅਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਵ਼ਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਹਿਦਂ ਅਵ਼ਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵ਼ਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵ਼ਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ‘ਨਿਰੋਧੋ, ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਵ਼ਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦੀ’’ਤਿ। ਦਸਮੋ।

ਬੁਦ੍ਧਵ਼ੱਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁੱਦਾਨਂ –

ਦੇਸਨਾ ਵ਼ਿਭਙ੍ਗਪਟਿਪਦਾ ਚ,
ਵ਼ਿਪਸ੍ਸੀ ਸਿਖੀ ਚ ਵ਼ੇਸ੍ਸਭੂ।
ਕਕੁਸਨ੍ਧੋ ਕੋਣਾਗਮਨੋ ਕਸ੍ਸਪੋ,
ਮਹਾਸਕ੍ਯਮੁਨਿ ਚ ਗੋਤਮੋਤਿ॥

੨. ਆਹਾਰਵ਼ੱਗੋ

੧. ਆਹਾਰਸੁੱਤਂ

੧੧. ਏਵ਼ਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵ਼ਾ ਸਾਵ਼ੱਥਿਯਂ ਵ਼ਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵ਼ਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵ਼ੋਚ – ‘‘ਚੱਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਆਹਾਰਾ ਭੂਤਾਨਂ ਵ਼ਾ ਸੱਤਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਸਮ੍ਭਵ਼ੇਸੀਨਂ ਵ਼ਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਯ। ਕਤਮੇ ਚੱਤਾਰੋ? ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ [ਕਬਲ਼ਿਂਕਾਰੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਕਵ਼ਲ਼ੀਕਾਰੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਆਹਾਰੋ – ਓਲ਼ਾਰਿਕੋ ਵ਼ਾ ਸੁਖੁਮੋ ਵ਼ਾ, ਫਸ੍ਸੋ ਦੁਤਿਯੋ, ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਤਤਿਯਾ, ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਤੁੱਥਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਚੱਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਭੂਤਾਨਂ ਵ਼ਾ ਸੱਤਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਸਮ੍ਭਵ਼ੇਸੀਨਂ ਵ਼ਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਯ’’।

‘‘ਇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਚੱਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵ਼ਾ? ਇਮੇ ਚੱਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਦਾਨਾ ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯਾ ਤਣ੍ਹਾਜਾਤਿਕਾ ਤਣ੍ਹਾਪਭਵ਼ਾ। ਤਣ੍ਹਾ ਚਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵ਼ਾ? ਤਣ੍ਹਾ ਵ਼ੇਦਨਾਨਿਦਾਨਾ ਵ਼ੇਦਨਾਸਮੁਦਯਾ ਵ਼ੇਦਨਾਜਾਤਿਕਾ ਵ਼ੇਦਨਾਪਭਵ਼ਾ। ਵ਼ੇਦਨਾ ਚਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵ਼ਾ? ਵ਼ੇਦਨਾ ਫਸ੍ਸਨਿਦਾਨਾ ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਫਸ੍ਸਜਾਤਿਕਾ ਫਸ੍ਸਪਭਵ਼ਾ। ਫਸ੍ਸੋ ਚਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵ਼ੋ? ਫਸ੍ਸੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਦਾਨੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਸਮੁਦਯੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਜਾਤਿਕੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਭਵ਼ੋ। ਸਲ਼ਾਯਤਨਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਂ ਕਿਂਸਮੁਦਯਂ ਕਿਂਜਾਤਿਕਂ ਕਿਂਪਭਵ਼ਂ? ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨਾਮਰੂਪਨਿਦਾਨਂ ਨਾਮਰੂਪਸਮੁਦਯਂ

ਨਾਮਰੂਪਜਾਤਿਕਂ ਨਾਮਰੂਪਪਭਵਂ। ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਂ ਕਿਂਸਮੁਦਯਂ ਕਿਂਜਾਤਿਕਂ ਕਿਂਪਭਵਂ? ਨਾਮਰੂਪਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਦਾਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਜਾਤਿਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਭਵਂ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਂ ਕਿਂਸਮੁਦਯਂ ਕਿਂਜਾਤਿਕਂ ਕਿਂਪਭਵਂ? ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਦਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਜਾਤਿਕਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪਭਵਂ। ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵਾ? ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਦਾਨਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਜਾਤਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਭਵਾ।

''ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਮੋਲ਼ਿਯਫਗ੍ਗੁਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰਾ ਭੂਤਾਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਸਮ੍ਭਵੇਸੀਨਂ ਵਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਯ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ – ਓਲ਼ਾਰਿਕੋ ਵਾ ਸੁਖੁਮੋ ਵਾ, ਫਸ੍ਸੋ ਦੁਤਿਯੋ, ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਤਤਿਯਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਭੂਤਾਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਸਮ੍ਭਵੇਸੀਨਂ ਵਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਯਾ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਮੋਲ਼ਿਯਫਗ੍ਗੁਨੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰਂ ਆਹਾਰੇਤੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – '''ਆਹਾਰੇਤੀ'ਤਿ ਅਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। 'ਆਹਾਰੇਤੀ'ਤਿ ਚਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਹਾਰੇਤੀ'ਤਿ ? ਏਵਂ ਚਾਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਂ ਮਂ ਅਵਦਨ੍ਤਂ ਯੋ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – 'ਕਿਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ'ਤਿ, ਏਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ। ਤਤ੍ਰ ਕਲ੍ਲਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ – 'ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਭੂਤੇ ਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ'''ਤਿ।

''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਫੁਸਤੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – '''ਫੁਸਤੀ'ਤਿ ਅਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। 'ਫੁਸਤੀ'ਤਿ ਚਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਫੁਸਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਚਾਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਂ ਮਂ ਅਵਦਨ੍ਤਂ ਯੋ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – 'ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਫਸ੍ਸੋ'ਤਿ, ਏਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ। ਤਤ੍ਰ ਕਲ੍ਲਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ – 'ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ'''ਤਿ।

''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੇਦਯਤੀ''ਤਿ [ਵੇਦਿਯਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]? ''ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – '''ਵੇਦਯਤੀ'ਤਿ ਅਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। 'ਵੇਦਯਤੀ'ਤਿ ਚਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੇਦਯਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਚਾਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਂ ਮਂ ਅਵਦਨ੍ਤਂ ਯੋ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – 'ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੇਦਨਾ'ਤਿ, ਏਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ। ਤਤ੍ਰ ਕਲ੍ਲਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ – 'ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ'''ਤਿ।

''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਸਤੀ''ਤਿ [ਤਣ੍ਹੀਯਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]? ''ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – '''ਤਸਤੀ'ਤਿ ਅਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ । 'ਤਸਤੀ'ਤਿ ਚਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਸਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਚਾਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਂ ਮਂ ਅਵਦਨ੍ਤਂ ਯੋ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – 'ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਣ੍ਹਾ'ਤਿ, ਏਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ। ਤਤ੍ਰ ਕਲ੍ਲਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ – 'ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨ'''ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਦਿਯਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – ‘‘‘ਉਪਾਦਿਯਤੀ’ਤਿ ਅਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। ‘ਉਪਾਦਿਯਤੀ’ਤਿ ਚਾਹਂ ਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਤਤ੍ਰਸ੍ਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ – ‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਦਿਯਤੀ’ਤਿ? ਏਵਂ ਚਾਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਂ ਮਂ ਅਵਦਨ੍ਤਂ ਯੋ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – ‘ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਦਾਨ’ਨ੍ਤਿ, ਏਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ। ਤਤ੍ਰ ਕਲ੍ਲਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ – ‘ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ’ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਛਨ੍ਨਂ ਤ੍ਵੇਵ, ਫਗ੍ਗੁਨ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ; ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋ; ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਜਾਤਿਂ... ਪੇ॰... ਭਵਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਂ... ਵੇਦਨਂ... ਫਸ੍ਸਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ , ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ; ਨ ਚ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ [ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਂ] ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਜਾਤਿਂ...ਪੇ॰... ਭਵਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਂ... ਵੇਦਨਂ... ਫਸ੍ਸਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ; ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ’’?

‘‘ਜਰਾਮਰਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਜਾਤਿਂ...ਪੇ॰... ਭਵਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਂ... ਵੇਦਨਂ... ਫਸ੍ਸਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ

ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ?

''ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਜਾਤਿਂ...ਪੇ॰... ਭਵਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਂ... ਵੇਦਨਂ... ਫਸ੍ਸਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ , ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ। ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਕਚ੍ਚਾਨਗੋਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਚ੍ਚਾਨਗੋਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਚ੍ਚਾਨਗੋਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਦ੍ਵਯਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਖ੍ਵਾਯਂ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਲੋਕੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ – ਅਤ੍ਥਿਤਞ੍ਚੇਵ ਨਤ੍ਥਿਤਞ੍ਚ। ਲੋਕਸਮੁਦਯਂ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿਤਾ ਸਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਲੋਕਨਿਰੋਧਂ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਲੋਕੇ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਸਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ [ਉਪਾਯੁਪਾਦਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਖ੍ਵਾਯਂ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਲੋਕੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ। ਤਞ੍ਚਾਯਂ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਂ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਂ ਨ ਉਪੇਤਿ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਨਾਧਿਟ੍ਠਾਤਿ – 'ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ'ਤਿ। 'ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ'ਤਿ ਨ ਕਙ੍ਖਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਿ ਅਪਰਪਚ੍ਚਯਾ ਞਾਣਮੇਵਸ੍ਸ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ।

'''ਸਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਯਮੇਕੋ ਅਨ੍ਤੋ। 'ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਅਨ੍ਤੋ। ਏਤੇ ਤੇ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ'''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ...ਪੇ॰... ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

‘‘ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ‘ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ‘ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ‘ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ।

‘‘ਜਾਤਿਯਾ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਭਵਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ... ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ... ਤਣ੍ਹਾਯ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ... ਵੇਦਨਾਯ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ... ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ... ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ... ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ‘ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ‘ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ‘ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’ਤਿ।

੭. ਅਚੇਲਕਸ੍ਸਪਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਰਾਜਗਹਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਅਚੇਲੋ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ ਅਚੇਲੋ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ ਮਯਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਕਞ੍ਚਿਦੇਵ [ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ (ਕ॰)] ਦੇਸਂ, ਸਚੇ ਨੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਓਕਾਸਂ ਕਰੋਤਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਅਕਾਲੋ ਖੋ ਤਾਵ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ; ਅਨ੍ਤਰਘਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠਮ੍ਹਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਚੇਲੋ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ ‘‘ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ ਮਯਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਕਞ੍ਚਿਦੇਵ ਦੇਸਂ, ਸਚੇ ਨੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਓਕਾਸਂ ਕਰੋਤਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਅਕਾਲੋ ਖੋ ਤਾਵ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ; ਅਨ੍ਤਰਘਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠਮ੍ਹਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਚੇਲੋ ਕਸ੍ਸਪੋ...ਪੇ॰... ਅਨ੍ਤਰਘਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠਮ੍ਹਾਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਚੇਲੋ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਨ ਖੋ ਪਨ ਮਯਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਬਹੁਦੇਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤੁਕਾਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਪੁਚ੍ਛ, ਕਸ੍ਸਪ, ਯਦਾਕਙ੍ਖਸੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ‘ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕਸ੍ਸਪਾ’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਰਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕਸ੍ਸਪਾ’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕਸ੍ਸਪਾ’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ‘ਕਿਂ ਪਨ ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕਸ੍ਸਪਾ’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਨ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ। ‘ਤੇਨ ਹਿ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਜਾਨਾਮਿ, ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਜਾਨਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਦੁਕ੍ਖ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਿ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ‘ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕਸ੍ਸਪਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਰਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕਸ੍ਸਪਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕਸ੍ਸਪਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਕਸ੍ਸਪਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖਂ , ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਤੇਨ ਹਿ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਕਸ੍ਸਪ,

ਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਜਾਨਾਮਿ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਜਾਨਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਆਚਿਕ੍ਖਤੁ ਚ [ਅਯਂ ਚਕਾਰੋ ਸੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਨਤ੍ਥਿ] ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਦੇਸੇਤੁ ਚ [ਅਯਂ ਚਕਾਰੋ ਸੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਨਤ੍ਥਿ] ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ।

'''ਸੋ ਕਰੋਤਿ ਸੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ'ਤਿ [ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਆਦਿਤੋ ਸਤੋ 'ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਵਦਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਏਤਂ ਪਰੇਤਿ। 'ਅਞ੍ਞੋ ਕਰੋਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ'ਤਿ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਵੇਦਨਾਭਿਤੁਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਤੋ 'ਪਰਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਵਦਂ ਉਚ੍ਛੇਦਂ ਏਤਂ ਪਰੇਤਿ। ਏਤੇ ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ'''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਚੇਲੋ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭਗਵਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਲਭੇਯ੍ਯਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਲਭੇਯ੍ਯਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦ''ਨ੍ਤਿ।

''ਯੋ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਪੁਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ, ਸੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸੇ ਪਰਿਵਸਤਿ। ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਾਸਾਨਂ ਅਚ੍ਚਯੇਨ [ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਰਿਵੁਟ੍ਠਪਰਿਵਾਸਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] (ਪਰਿਵੁਤ੍ਥਪਰਿਵਾਸਂ) ਆਰਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ [ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਭਾਵਾਯ। ਅਪਿ ਚ ਮਯਾ ਪੁਗ੍ਗਲਵੇਮਤ੍ਤਤਾ ਵਿਦਿਤਾ''ਤਿ।

''ਸਚੇ , ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਪੁਬ੍ਬੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸੇ ਪਰਿਵਸਤਿ। ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਾਸਾਨਂ ਅਚ੍ਚਯੇਨ [ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਰਿਵੁਟ੍ਠਪਰਿਵਾਸਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] (ਪਰਿਵੁਤ੍ਥਪਰਿਵਾਸਂ) ਆਰਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ [ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤਿ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਭਾਵਾਯ। ਅਹਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪਰਿਵਸਿਸ੍ਸਾਮਿ , ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਸ੍ਸਾਨਂ ਅਚ੍ਚਯੇਨ [ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਰਿਵੁਟ੍ਠਪਰਿਵਾਸਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] (ਪਰਿਵੁਤ੍ਥਪਰਿਵਾਸਂ) ਆਰਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤੁ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੁ ਭਿਕ੍ਖੁਭਾਵਾਯਾ''ਤਿ।

ਅਲਤ੍ਥ ਖੋ ਅਚੇਲੋ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਅਲਤ੍ਥ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ। ਅਚਿਰੂਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਕਸ੍ਸਪੋ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਕਸ੍ਸਪੋ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਿਮ੍ਬਰੁਕੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਤਿਮ੍ਬਰੁਕੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਯਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਾ’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਰਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਾ’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਾ’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਾ’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ । ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਨ ਖੋ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ; ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ। ‘ਤੇਨ ਹਿ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ? ‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਜਾਨਾਮਿ, ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਜਾਨਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ; ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਯਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਰਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਮਾ ਹੇਵਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕਾ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨ ਖੋ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ; ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਤੇਨ ਹਿ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਜਾਨਾਮਿ, ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਜਾਨਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ; ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਆਚਿਕ੍ਖਤੁ ਚ ਮੇ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ। ਦੇਸੇਤੁ ਚ ਮੇ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘‘ਸਾ ਵੇਦਨਾ, ਸੋ ਵੇਦਯਤੀ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਆਦਿਤੋ ਸਤੋ ‘ਸਯਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਾਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। ‘ਅਞ੍ਞਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਞ੍ਞੋ ਵੇਦਯਤੀ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਵੇਦਨਾਭਿਤੁਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਤੋ ‘ਪਰਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਾਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ। ਏਤੇ ਤੇ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਤਿਮ੍ਬਰੁਕੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਏਸਾਹਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਬਾਲਪਣ੍ਡਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਯਂ ਕਾਯੋ ਸਮੁਦਾਗਤੋ। ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚੇਵ ਕਾਯੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਇਤ੍ਥੇਤਂ ਦ੍ਵਯਂ , ਦ੍ਵਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫਸ੍ਸੋ ਸਲ਼ੇਵਾਯਤਨਾਨਿ [ਸਲ਼ਾਯਤਨਾਨਿ (ਕ॰)], ਯੇਹਿ ਫੁਟ੍ਠੋ ਬਾਲੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ’’।

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਯਂ ਕਾਯੋ ਸਮੁਦਾਗਤੋ। ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚੇਵ ਕਾਯੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਇਤ੍ਥੇਤਂ ਦ੍ਵਯਂ, ਦ੍ਵਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫਸ੍ਸੋ ਸਲ਼ੇਵਾਯਤਨਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਫੁਟ੍ਠੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ’’।

‘‘ਤਤ੍ਰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ [ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰), ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਅਧਿ + ਪ + ਯਸੁ + ਣ + ਸੀ = ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ] ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਬਾਲੇਨਾ’’ਤਿ? ‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ, ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ, ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

''ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ, ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਯਾਯ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤਸ੍ਸ ਬਾਲਸ੍ਸ ਯਾਯ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਸਮੁਦਾਗਤੋ, ਸਾ ਚੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਬਾਲਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਸਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਅਚਰਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਬਾਲੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਕਾਯੂਪਗੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਕਾਯੂਪਗੋ ਸਮਾਨੋ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਯਾਯ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਯਾਯ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਸਮੁਦਾਗਤੋ, ਸਾ ਚੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ, ਸਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਚਰਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਨ ਕਾਯੂਪਗੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਅਕਾਯੂਪਗੋ ਸਮਾਨੋ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਸੇਸੋ , ਅਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ, ਇਦਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਬਾਲੇਨ ਯਦਿਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਪਚ੍ਚਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ, ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ? ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣਂ। ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ, ਠਿਤਾਵ ਸਾ ਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਤਾ ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਅਭਿਸਮੇਤਿ। ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਸਮੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ। 'ਪਸ੍ਸਥਾ'ਤਿ ਚਾਹ – 'ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣਂ'''।

''ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵੋ... ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਂ... ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਣ੍ਹਾ... ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸੋ... ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਮਰੂਪਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ, ਠਿਤਾਵ ਸਾ ਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਤਾ ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਅਭਿਸਮੇਤਿ । ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਸਮੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ। 'ਪਸ੍ਸਥਾ'ਤਿ ਚਾਹ 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ'। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਤਤ੍ਰ ਤਥਤਾ ਅਵਿਤਥਤਾ ਅਨਞ੍ਞਥਤਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ।

''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖਯਧਮ੍ਮਂ ਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਂ। ਜਾਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਯਧਮ੍ਮਾ ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾ। ਭਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਖਯਧਮ੍ਮੋ ਵਯਧਮ੍ਮੋ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮੋ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ। ਉਪਾਦਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤਣ੍ਹਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਵੇਦਨਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਫਸ੍ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਨਾਮਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ

ਸङ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਯਧਮ੍ਮਾ ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ 'ਅਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਇਮੇ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ' ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਵਤ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੰ ਵਾ ਪਟਿਧਾਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਅਹੋਸਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਹੰ [ਨੁ ਖ੍ਵਾਹੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਨਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਕਿੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿੰ ਅਹੋਸਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਹੰ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ; ਅਪਰਨ੍ਤੰ ਵਾ ਉਪਧਾਵਿਸ੍ਸਤਿ [ਅਪਧਾਵਿਸ੍ਸਤਿ (ਕ॰)] – 'ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨੁ ਖੋ ਅਹੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਨਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ , ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ, ਕਿੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿੰ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨੁ ਖੋ ਅਹੰ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ; ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਕਥੰਕਥੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਅਹੰ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਨੋ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਕਿੰ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਕਥੰ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ, ਅਯੰ ਨੁ ਖੋ ਸਤ੍ਤੋ ਕੁਤੋ ਆਗਤੋ, ਸੋ ਕੁਹਿੰ ਗਮਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ – ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਇਮੇ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਆਹਾਰਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਆਹਾਰੰ ਫਗ੍ਗੁਨੋ ਚੇਵ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ।
ਕਚ੍ਚਾਨਗੋਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੰ, ਅਚੇਲੰ ਤਿਮ੍ਬਰੁਕੇਨ ਚ।
ਬਾਲਪਣ੍ਡਿਤਤੋ ਚੇਵ, ਦਸਮੋ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾਤਿ॥

੩. ਦਸਬਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਦਸਬਲਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ''ਦਸਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਚਤੂਹਿ ਚ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਸਭੰ ਠਾਨੰ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦੰ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ – ਇਤਿ ਰੂਪੰ ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ ਇਤਿ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਵੇਦਨਾਯ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਸङ੍ਖਾਰਾ ਇਤਿ ਸङ੍ਖਾਰਾਨੰ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਸङ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਇਦੰ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਇਦੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਯਦਿਦੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸङ੍ਖਾਰਾ; ਸङ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ…ਪੇ॰… ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸङ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸङ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ…ਪੇ॰… ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਦੁਤਿਯਦਸਬਲਸੁਤ੍ਤੰ

੨੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ''ਦਸਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਚਤੂਹਿ ਚ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਸਭੰ ਠਾਨੰ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦੰ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ – 'ਇਤਿ ਰੂਪੰ ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ ਇਤਿ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਵੇਦਨਾਯ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ

ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਯਦਿਦਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ'''।

''ਏਵਂ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ ਉਤ੍ਤਾਨੋ ਵਿਵਟੋ ਪਕਾਸਿਤੋ ਛਿਨ੍ਨਪਿਲੋਤਿਕੋ। ਏਵਂ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੇ ਉਤ੍ਤਾਨੇ ਵਿਵਟੇ ਪਕਾਸਿਤੇ ਛਿਨ੍ਨਪਿਲੋਤਿਕੇ ਅਲਮੇਵ ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਿਤੁਂ – 'ਕਾਮਂ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ [ਨਹਾਰੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਚ ਅਟ੍ਠਿ ਚ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤੁ, ਸਰੀਰੇ ਉਪਸੁਸ੍ਸਤੁ [ਅਵਸੁਸ੍ਸਤੁ ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੪] ਮਂਸਲੋਹਿਤਂ। ਯਂ ਤਂ ਪੁਰਿਸਥਾਮੇਨ ਪੁਰਿਸਵੀਰਿਯੇਨ ਪੁਰਿਸਪਰਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਤਂ ਅਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ।

''ਦੁਕ੍ਖਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸੀਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਵੋਕਿਣ੍ਣੋ ਪਾਪਕੇਹਿ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ, ਮਹਨ੍ਤਞ੍ਚ ਸਦਤ੍ਥਂ ਪਰਿਹਾਪੇਤਿ। ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਪਾਪਕੇਹਿ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ, ਮਹਨ੍ਤਞ੍ਚ ਸਦਤ੍ਥਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ। ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੀਨੇਨ ਅਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਅਗ੍ਗੇਨ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਮਣ੍ਡਪੇਯ੍ਯਮਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਸਤ੍ਥਾ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤੋ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਥ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ, ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। 'ਏਵਂ ਨੋ ਅਯਂ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਅਵਞ੍ਝਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਸਫਲਾ ਸਉਦ੍ਰਯਾ। ਯੇਸਞ੍ਚ [ਯੇਸਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਯੇਸਂ ਹਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਮਯਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾਮ ਚੀਵਰ-ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨ-ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਤੇਸਂ ਤੇ ਕਾਰਾ ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ'ਤਿ – ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਵਾ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁਂ; ਪਰਤ੍ਥਂ ਵਾ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁਂ; ਉਭਯਤ੍ਥਂ ਵਾ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਅਲਮੇਵ ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਉਪਨਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਜਾਨਤੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਜਾਨਤੋ ਨੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਿਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ ? ਇਤਿ ਰੂਪਂ ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ''।

''ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਯਸ੍ਮਿਂ ਖਯੇਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਯੇਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਵਿਮੁਤ੍ਤੀ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਮ੍ਪਾਹਂ [ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਮ੍ਪਹਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਵਿਰਾਗੋ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਵਿਰਾਗਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਰਾਗਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਨਿਬ੍ਬਿਦਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਸਮਾਧੀ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਮਾਧਿਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ।

''ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਸੁਖ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸੁਖਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੀ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਪੀਤੀ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਪੀਤਿਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੀਤਿਯਾ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਪਾਮੋਜ੍ਜ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਪਾਮੋਜ੍ਜਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਮੋਜ੍ਜਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਸਦ੍ਧਾ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ।

''ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਜਾਤੀ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਜਾਤਿਮ੍ਪਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿਯਾ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਭਵੋ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਭਵਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ , ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਉਪਾਦਾਨ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਉਪਾਦਾਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਤਣ੍ਹਾ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਤਣ੍ਹਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸਂ।

''ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਵੇਦਨਾ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ...ਪੇ॰... 'ਫਸ੍ਸੋ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ... 'ਸਲ਼ਾਯਤਨ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ... 'ਨਾਮਰੂਪ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ... 'ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ... 'ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਸਙ੍ਖਾਰੇਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਉਪਨਿਸੇ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਨਿਸੇ। ਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਪਨਿਸਾ? 'ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ।

''ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜੂਪਨਿਸਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰੂਪਨਿਸਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਨਿਸਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨਾਮਰੂਪੂਪਨਿਸਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਸਲ਼ਾਯਤਨੂਪਨਿਸੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸੂਪਨਿਸਾ ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨੂਪਨਿਸਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਣ੍ਹੂਪਨਿਸਂ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਉਪਾਦਾਨੂਪਨਿਸੋ ਭਵੋ, ਭਵੂਪਨਿਸਾ ਜਾਤਿ, ਜਾਤੂਪਨਿਸਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਦੁਕ੍ਖੂਪਨਿਸਾ ਸਦ੍ਧਾ, ਸਦ੍ਧੂਪਨਿਸਂ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ, ਪਾਮੋਜ੍ਜੂਪਨਿਸਾ ਪੀਤਿ, ਪੀਤੂਪਨਿਸਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੂਪਨਿਸਂ ਸੁਖਂ, ਸੁਖੂਪਨਿਸੋ ਸਮਾਧਿ, ਸਮਾਧੂਪਨਿਸਂ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ, ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੂਪਨਿਸਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ, ਨਿਬ੍ਬਿਦੂਪਨਿਸੋ ਵਿਰਾਗੋ, ਵਿਰਾਗੂਪਨਿਸਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤੂਪਨਿਸਂ ਖਯੇਞਾਣਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਰਿਪਬ੍ਬਤੇ ਥੁਲ੍ਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਤਂ ਉਦਕਂ ਯਥਾਨਿਨ੍ਨਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ। ਪਬ੍ਬਤਕਨ੍ਦਰਪਦਰਸਾਖਾਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ [ਕੁਸ੍ਸੁਬ੍ਭੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਕੁਸੁਬ੍ਭੇ (ਪੀ॰) ਞ੍ਞਵਾਦਿ ੧੨੯ ਸੁਤ੍ਤਂ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਂ] ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਕੁਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਮਹਾਸੋਬ੍ਭਾ ਪਰਿਪੂਰਾ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਪਰਿਪੂਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜੂਪਨਿਸਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰੂਪਨਿਸਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਨਿਸਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨਾਮਰੂਪੂਪਨਿਸਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਸਲ਼ਾਯਤਨੂਪਨਿਸੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸੂਪਨਿਸਾ ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨੂਪਨਿਸਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਣ੍ਹੂਪਨਿਸਂ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਉਪਾਦਾਨੂਪਨਿਸੋ ਭਵੋ, ਭਵੂਪਨਿਸਾ ਜਾਤਿ, ਜਾਤੂਪਨਿਸਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਦੁਕ੍ਖੂਪਨਿਸਾ ਸਦ੍ਧਾ, ਸਦ੍ਧੂਪਨਿਸਂ ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ, ਪਾਮੋਜ੍ਜੂਪਨਿਸਾ ਪੀਤਿ, ਪੀਤੂਪਨਿਸਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੂਪਨਿਸਂ ਸੁਖਂ, ਸੁਖੂਪਨਿਸੋ ਸਮਾਧਿ, ਸਮਾਧੂਪਨਿਸਂ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ, ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੂਪਨਿਸਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ, ਨਿਬ੍ਬਿਦੂਪਨਿਸੋ ਵਿਰਾਗੋ, ਵਿਰਾਗੂਪਨਿਸਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤੂਪਨਿਸਂ ਖਯੇਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪. ਰਾਜਗਹੇ वਿਹਰਤਿ वੇਲੁवਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿवਾਸੇਤ੍वਾ ਪਤ੍ਤਚੀवਰਮਾਦਾਯ ਰਾਜਗਹਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾवਿਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਅਤਿਪ੍ਪਗੋ ਖੋ ਤਾव ਰਾਜਗਹੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍वਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ वੀਤਿਸਾਰੇਤ੍वਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਤਦवੋਚੁਂ –

‘‘ਸਨ੍ਤਾवੁਸੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਪਨਾवੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਪਰਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਾवੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਪਨਾवੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਇਧ, ਪਨਾवੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਕਿਂवਾਦੀ ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀ? ਕਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਚ ਮਯਂ वੁਤ੍ਤवਾਦਿਨੋ ਚੇव ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾਮ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ वਾਦਾਨੁਪਾਤੋ [वਾਦਾਨੁवਾਦੋ (ਕ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੮੧] ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ?

‘‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਆवੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ वੁਤ੍ਤਂ ਭਗवਤਾ। ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਇਤਿ वਦਂ वੁਤ੍ਤवਾਦੀ ਚੇव ਭਗवਤੋ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਚ ਭਗवਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ वਾਦਾਨੁਪਾਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾवੁਸੋ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਪਰਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾवੁਸੋ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ वਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂवੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ वਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਪਰਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ वਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂवੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ वਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ वਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂवੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ वਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮवਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ वਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂवੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ वਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ।

ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਇਮਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਰਾਜਗਹੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍वਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗवਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍वਾ ਭਗवਨ੍ਤਂ ਅਭਿवਾਦੇਤ੍वਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯਾवਤਕੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਹੋਸਿ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਗवਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾ ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦੁਕ੍ਖਂ वੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ। ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਇਤਿ वਦਂ वੁਤ੍ਤवਾਦੀ ਚੇव ਮੇ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਚ ਮਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ

ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ , ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਏਕਮਿਦਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯਂ ਇਧੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਾਮਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਰਾਜਗਹਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਤਿਪ੍ਪਗੋ ਖੋ ਤਾਵ ਰਾਜਗਹੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

‘ਸਨ੍ਤਾਵੁਸੋ ਗੋਤਮ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਪਨਾਵੁਸੋ ਗੋਤਮ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਪਰਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਾਵੁਸੋ ਗੋਤਮ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਪਨਾਵੁਸੋ ਗੋਤਮ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਗੋਤਮੋ ਕਿਂਵਾਦੀ ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀ? ਕਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਚ ਮਯਂ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਚੇਵ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾਮ , ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’’ਤਿ?

‘‘ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਏਤਦਵੋਚਂ – ‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ। ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਇਤਿ ਵਦਂ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਮੇ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਚ ਮਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਵੁਸੋ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਵੁਸੋ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ ਭਨ੍ਤੇ ! ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਏਕੇਨ ਪਦੇਨ ਸਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਸੇਵਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਚੇਵ ਅਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਾਵਭਾਸੋ ਚਾ’’ਤਿ?

‘‘ਤੇਨ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਤਞ੍ਞੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਭਾਤੂ’’ਤਿ। ‘‘ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਜਰਾਮਰਣਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਂ ਕਿਂਸਮੁਦਯਂ ਕਿਂਜਾਤਿਕਂ ਕਿਂਪਭਵ’ਨ੍ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – ‘ਜਰਾਮਰਣਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਜਾਤਿਨਿਦਾਨਂ

ਜਾਤਿਸਮੁਦਯਂ ਜਾਤਿਜਾਤਿਕਂ ਜਾਤਿਪਭਵ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ।

‘‘ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਜਾਤਿ ਪਨਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵਾ’ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – ‘ਜਾਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਵਨਿਦਾਨਾ ਭਵਸਮੁਦਯਾ ਭਵਜਾਤਿਕਾ ਭਵਪ੍ਪਭਵਾ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ ।

‘‘ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਭਵੋ ਪਨਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ’ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – ‘ਭਵੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਨਿਦਾਨੋ ਉਪਾਦਾਨਸਮੁਦਯੋ ਉਪਾਦਾਨਜਾਤਿਕੋ ਉਪਾਦਾਨਪ੍ਪਭਵੋ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ।

‘‘ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ਉਪਾਦਾਨਂ ਪਨਾਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਤਣ੍ਹਾ ਪਨਾਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾ ਪਨਾਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਫਸ੍ਸੋ ਪਨਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ’ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – ‘ਫਸ੍ਸੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਦਾਨੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਸਮੁਦਯੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਜਾਤਿਕੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪ੍ਪਭਵੋ’ਤਿ। ‘ਛਨ੍ਨਂ ਤ੍ਵੇਵ, ਆਵੁਸੋ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ; ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋ; ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਭੂਮਿਜਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭੂਮਿਜੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਭੂਮਿਜੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਨ੍ਤਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਪਰਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਗਵਾ ਕਿਂਵਾਦੀ ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀ , ਕਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਚ ਮਯਂ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾਮ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ?

‘‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ। ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਇਤਿ ਵਦਂ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਵੁਸੋ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਵੁਸੋ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯੰਕਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸੰਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ…ਪੇ॰ … ਯੇਪਿ ਤੇ…ਪੇ॰… ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯੰਕਾਰੰ ਅਪਰੰਕਾਰੰ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸੰਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ।

ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਭੂਮਿਜੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਇਮੰ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੰ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯਾਵਤਕੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਭੂਮਿਜੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਹੋਸਿ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਥਾ ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਮਯਾ। ਕਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਇਤਿ ਵਦੰ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਮੇ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਚ ਮੰ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹੰ ਠਾਨੰ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ , ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯੰਕਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਯੇਪਿ ਤੇ…ਪੇ॰… ਯੇਪਿ ਤੇ…ਪੇ॰… ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯੰਕਾਰੰ ਅਪਰੰਕਾਰੰ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ।

‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ , ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਸਯੰਕਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸੰਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ…ਪੇ॰… ਯੇਪਿ ਤੇ…ਪੇ॰… ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਕਮ੍ਮਵਾਦਾ ਅਸਯੰਕਾਰੰ ਅਪਰੰਕਾਰੰ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸੰਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਕਾਯੇ ਵਾ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਸਤਿ ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹੇਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ। ਵਾਚਾਯ ਵਾ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਸਤਿ ਵਚੀਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹੇਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ। ਮਨੇ ਵਾ ਹਾਨਨ੍ਦ, ਸਤਿ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹੇਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਚ।

‘‘ਸਾਮੰ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ [ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਯੰਪਚ੍ਚਯਾ ਯੰ (ਕ॰)] ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ। ਪਰੇ ਵਾ ਤੰ [ਪਰੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਰੇ ਵਾਯਤੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)], ਆਨਨ੍ਦ, ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ। ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ। ਅਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ।

‘‘ਸਾਮੰ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ। ਪਰੇ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ। ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ…ਪੇ॰… ਅਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ।

‘‘ਸਾਮੰ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਨੋਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ। ਪਰੇ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਨੋਸਙ੍ਖਾਰੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ ਯੰਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ। ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਵਾ ਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ…ਪੇ॰…

ਅਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਵਾ ਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਨੋਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਯਂਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ।

''ਇਮੇਸੁ , ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪਤਿਤਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸੋ ਕਾਯੋ ਨ ਹੋਤਿ ਯਂਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ। ਸਾ ਵਾਚਾ ਨ ਹੋਤਿ ਯਂਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ। ਸੋ ਮਨੋ ਨ ਹੋਤਿ ਯਂਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ। ਖੇਤ੍ਤਂ ਤਂ ਨ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਤ੍ਥੁ ਤਂ ਨ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਆਯਤਨਂ ਤਂ ਨ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਧਿਕਰਣਂ ਤਂ ਨ ਹੋਤਿ ਯਂਪਚ੍ਚਯਾਸ੍ਸ ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਉਪਵਾਣਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਵਾਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਪਵਾਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਪਰਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਕਿਂਵਾਦੀ ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀ ਕਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਚ ਮਯਂ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾਮ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ?

''ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ। ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਇਤਿ ਵਦਂ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਮੇ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਚ ਮਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ।

''ਤਤ੍ਰ, ਉਪਵਾਣ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ। ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ।

''ਤਤ੍ਰ , ਉਪਵਾਣ, ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਯਂਕਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ...ਪੇ॰... ਯੇਪਿ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਤ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਫਸ੍ਸਾ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਚ੍ਚਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣਂ? ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਜਰਾ ਜੀਰਣਤਾ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਂ ਪਾਲਿਚ੍ਚਂ ਵਲਿਤ੍ਤਚਤਾ ਆਯੁਨੋ ਸਂਹਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਜਰਾ। ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਮ੍ਹਾ ਤਮ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਾ ਚੁਤਿ ਚਵਨਤਾ ਭੇਦੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਂ ਮਚ੍ਚੁ ਮਰਣਂ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ ਕਲੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ; ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਰਣਂ। ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਜਰਾ ਇਦਞ੍ਚ ਮਰਣਂ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣਂ। ਜਾਤਿਸਮੁਦਯਾ ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ

ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵੋ... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਂ... ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਣ੍ਹਾ... ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਫਸ੍ਸੋ... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਮਰੂਪਂ... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...?

''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ? ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯੋ; ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਆਗਤੋ ਇਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਇਤਿਪਿ, ਪਸ੍ਸਤਿ ਇਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਇਤਿਪਿ, ਸੇਕ੍ਖੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ, ਸੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ, ਧਮ੍ਮਸੋਤਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਰਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਮਤਦ੍ਵਾਰਂ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਇਤਿਪੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਤਤ੍ਰ ਖੋ...ਪੇ॰... ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜਾਤਿਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਉਪਾਦਾਨਂ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਵੇਦਨਂ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਫਸ੍ਸਂ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਜਾਨਾਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ , ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣਂ? ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਜਰਾ ਜੀਰਣਤਾ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਂ ਪਾਲਿਚ੍ਚਂ ਵਲਿਤ੍ਤਚਤਾ ਆਯੁਨੋ ਸਂਹਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਜਰਾ। ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਮ੍ਹਾ ਤਮ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਾ ਚੁਤਿ ਚਵਨਤਾ ਭੇਦੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਂ ਮਚ੍ਚੁ ਮਰਣਂ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ ਕਲ਼ੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ; ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਰਣਂ। ਇਤਿ ਅਯਂ ਚ ਜਰਾ ਇਦਞ੍ਚ ਮਰਣਂ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣਂ। ਜਾਤਿਸਮੁਦਯਾ ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵੋ... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਂ... ਵੇਦਨਾ... ਫਸ੍ਸੋ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...।

''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ? ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯੋ; ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਜਾਤਿਂ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਂ... ਵੇਦਨਂ... ਫਸ੍ਸਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ... ਏਵੰ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਆਗਤੋ ਇਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਇਤਿਪਿ, ਪਸ੍ਸਤਿ ਇਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਇਤਿਪਿ, ਸੇਕ੍ਖੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ, ਸੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ, ਧਮ੍ਮਸੋਤਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਰਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਮਤਦ੍ਵਾਰਂ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਇਤਿਪੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਤਤ੍ਰ ਖੋ...ਪੇ॰... ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਨ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਨ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਾਤਿਂ ਨ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਂ... ਵੇਦਨਂ... ਫਸ੍ਸਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਨ ਮੇਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ। ਨ ਚ ਪਨੇਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ’’।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਾਤਿਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਂ... ਵੇਦਨਂ... ਫਸ੍ਸਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ , ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ। ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਤਤ੍ਰ ਖੋ...ਪੇ॰... ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਵਤ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਜਾਤਿਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਂ... ਵੇਦਨਂ... ਫਸ੍ਸਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਵਤ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ’’।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇ ਵਤ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਜਾਤਿਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਂ... ਵੇਦਨਂ... ਫਸ੍ਸਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਵਤ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

दसबलवग्गो ततियो।

तस्सुद्दानं –

> द्वे दसबला उपनिसा च, अञ्ञतित्थियभूमिजो।
> उपवाणो पच्चयो भिक्खु, द्वे च समणब्राह्मणाति॥

४. कळारखत्तियवग्गो

१. भूतसुत्तं

३१. एवं मे सुतं – एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति। तत्र खो भगवा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि – ''वुत्तमिदं, सारिपुत्त, पारायने [पारायणे (सी॰)] अजितपञ्हे –

> ''ये च सङ्खातधम्मासे, ये च सेक्खा पुथू इध।
> तेसं मे निपको इरियं, पुट्ठो पब्रूहि मारिसा''ति॥

''इमस्स नु खो, सारिपुत्त, संखित्तेन भासितस्स कथं वित्थारेन अत्थो दट्ठब्बो''ति? एवं वुत्ते, आयस्मा सारिपुत्तो तुण्ही अहोसि। दुतियम्पि खो भगवा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि…पे॰… दुतियम्पि खो आयस्मा सारिपुत्तो तुण्ही अहोसि। ततियम्पि खो भगवा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि – ''वुत्तमिदं, सारिपुत्त, पारायने अजितपञ्हे –

> ''ये च सङ्खातधम्मासे, ये च सेक्खा पुथू इध।
> तेसं मे निपको इरियं, पुट्ठो पब्रूहि मारिसा''ति॥

''इमस्स नु खो, सारिपुत्त, संखित्तेन भासितस्स कथं वित्थारेन अत्थो दट्ठब्बो''ति? ततियम्पि खो आयस्मा सारिपुत्तो तुण्ही अहोसि।

''भूतमिदन्ति, सारिपुत्त, पस्ससी''ति? भूतमिदन्ति, भन्ते, यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति। भूतमिदन्ति यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दिस्वा भूतस्स निब्बिदाय विरागाय निरोधाय पटिपन्नो होति। तदाहारसम्भवन्ति यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति। तदाहारसम्भवन्ति यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दिस्वा आहारसम्भवस्स निब्बिदाय विरागाय निरोधाय पटिपन्नो होति। तदाहारनिरोधा यं भूतं तं निरोधधम्मन्ति यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति। तदाहारनिरोधा यं भूतं तं निरोधधम्मन्ति यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दिस्वा निरोधधम्मस्स निब्बिदाय विरागाय निरोधाय पटिपन्नो होति। एवं खो, भन्ते, सेक्खो होति।

''कथञ्च, भन्ते, सङ्खातधम्मो होति? भूतमिदन्ति, भन्ते, यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति। भूतमिदन्ति यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दिस्वा भूतस्स निब्बिदा विरागा निरोधा अनुपादा विमुत्तो होति। तदाहारसम्भवन्ति यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति। तदाहारसम्भवन्ति यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय दिस्वा आहारसम्भवस्स निब्बिदा विरागा निरोधा अनुपादा विमुत्तो होति। तदाहारनिरोधा यं भूतं तं निरोधधम्मन्ति यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय पस्सति।

ਤਦਾਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਭੂਤਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਾਰਾਯਨੇ ਅਜਿਤਪਞ੍ਹੇ –

''ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮਾਸੇ, ਯੇ ਚ ਸੇਕ੍ਖਾ ਪੁਥੂ ਇਧ।
ਤੇਸਂ ਮੇ ਨਿਪਕੋ ਇਰਿਯਂ, ਪੁਟ੍ਠੋ ਪਬ੍ਰੂਹਿ ਮਾਰਿਸਾ''ਤਿ॥

''ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭੂਤਮਿਦਨ੍ਤਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਭੂਤਮਿਦਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭੂਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਦਾਹਾਰਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਦਾਹਾਰਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਹਾਰਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਤਦਾਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਭੂਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਦਾਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਭੂਤਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਙ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ? ਭੂਤਮਿਦਨ੍ਤਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਭੂਤਮਿਦਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭੂਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਦਾਹਾਰਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਦਾਹਾਰਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਹਾਰਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਦਾਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਭੂਤਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਦਾਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਭੂਤਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਙ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਾਰਾਯਨੇ ਅਜਿਤਪਞ੍ਹੇ –

''ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮਾਸੇ, ਯੇ ਚ ਸੇਕ੍ਖਾ ਪੁਥੂ ਇਧ।
ਤੇਸਂ ਮੇ ਨਿਪਕੋ ਇਰਿਯਂ, ਪੁਟ੍ਠੋ ਪਬ੍ਰੂਹਿ ਮਾਰਿਸਾ''ਤਿ॥

''ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਕਲ਼ਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਕਲ਼ਾਰਖਤ੍ਤਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਕਲ਼ਾਰਖਤ੍ਤਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮੋਲ਼ਿਯਫਗ੍ਗੁਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਨੂਨ ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਸ੍ਸਾਸਮਲਤ੍ਥਾਤਿ। ਤੇਨ ਹਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਸ੍ਸਾਸਂ ਪਤ੍ਤੋ''ਤਿ?

''ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਕਙ੍ਖਾਮੀ''ਤਿ। ''ਆਯਤਿਂ, ਪਨਾਵੁਸੋ''ਤਿ?

''ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਕਲ਼ਾਰਖਤ੍ਤਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਕਲ਼ਾਰਖਤ੍ਤਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਯਸ੍ਮਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਆਮਨ੍ਤੇਹਿ – 'ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ'''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਚ੍ਚਂ ਕਿਰ ਤਯਾ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਏਤੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ [ਅਤ੍ਥੋ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਵੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ। ''ਯੇਨ ਕੇਨਚਿਪਿ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਯਾਕਤਂ ਬ੍ਯਾਕਤਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ''ਨਨੁ ਅਹਮ੍ਪਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – 'ਨ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਏਤੇਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ'''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਥਂ ਜਾਨਤਾ ਪਨ ਤਯਾ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ?

''ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਥਂ ਜਾਨਤਾ ਪਨ ਤਯਾ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤਾ ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ; ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ [ਪੁਟ੍ਠੋ ਅਹਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਪੁਟ੍ਠਾਹਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – 'ਯਂਨਿਦਾਨਾ, ਆਵੁਸੋ, ਜਾਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਖਯਾ ਖੀਣਸ੍ਮਿਂ ਖੀਣਾਮ੍ਹੀਤਿ ਵਿਦਿਤਂ। ਖੀਣਾਮ੍ਹੀਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ – ਖੀਣਾਜਾਤਿ ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ'ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਜਾਤਿ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵਾ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਜਾਤਿ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵਾ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – 'ਜਾਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਵਨਿਦਾਨਾ ਭਵਸਮੁਦਯਾ ਭਵਜਾਤਿਕਾ ਭਵਪ੍ਪਭਵਾ'ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਭਵੋ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਭਵੋ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ'ਤਿ ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – 'ਭਵੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਨਿਦਾਨੋ ਉਪਾਦਾਨਸਮੁਦਯੋ ਉਪਾਦਾਨਜਾਤਿਕੋ ਉਪਾਦਾਨਪ੍ਪਭਵੋ'ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਚੇ ਪਨ ਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਉਪਾਦਾਨਂ ਪਨਾਵੁਸੋ...ਪੇ॰... ਸਚੇ ਪਨ ਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ਤਣ੍ਹਾ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵਾ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ਤਣ੍ਹਾ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ

ਕਿਂਪਭਵਾ’ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – ‘ਤਣ੍ਹਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵੇਦਨਾਨਿਦਾਨਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਜਾਤਿਕਾ ਵੇਦਨਾਪਭਵਾ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ ਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਕਥਂ ਜਾਨਤੋ ਪਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਨਨ੍ਦੀ ਸਾ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਸੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਕਥਂ ਜਾਨਤੋ ਪਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਨਨ੍ਦੀ ਸਾ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਸੀ’ਤਿ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – ‘ਤਿਸ੍ਸੋ ਖੋ ਇਮਾ, ਆਵੁਸੋ, ਵੇਦਨਾ। ਕਤਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ? ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵਿਦਿਤਂ [ਵਿਦਿਤਾ (ਟੀਕਾ)], ਯਾ ਵੇਦਨਾਸੁ ਨਨ੍ਦੀ ਸਾ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਸੀ’ਤਿ। ਏਵਂ, ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – ‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਚੇ ਪਨ ਤਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਕਥਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਪਨ ਤਯਾ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਕਥਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਪਨ ਤਯਾ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ – ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – ‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਯਾ ਤਥਾ ਸਤੋ ਵਿਹਰਾਮਿ ਯਥਾ ਸਤਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਆਸਵਾ ਨਾਨੁਸ੍ਸਵਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਨਾਵਜਾਨਾਮੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਰਿਯਾਯੋ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯ – ਯੇ ਆਸਵਾ ਸਮਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤੇਸ੍ਵਾਹਂ ਨ ਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਤੇ ਮੇ ਪਹੀਨਾਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮੀ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸਿ।

ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵਿਦਿਤਂ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਪਠਮਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ, ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਅਹੋਸਿ ਦਨ੍ਧਾਯਿਤਤ੍ਤਂ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਪਠਮਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਨੁਮੋਦਿ, ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ਦਿਵਸਂ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ, ਦਿਵਸਮ੍ਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ। ਰਤ੍ਤਿਂ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ, ਰਤ੍ਤਿਮ੍ਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ। ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ [ਰਤ੍ਤਿਦਿਵਂ (ਕ॰)] ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ , ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਮ੍ਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ। ਦ੍ਵੇ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਦ੍ਵੇ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ... ਪੇ॰... ਤੀਣਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਤੀਣਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ...ਪੇ॰... ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ...ਪੇ॰... ਛ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਛ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ

ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜਂ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਤ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ, ਸਤ੍ਤ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਕਲ਼ਾਰਖਤ੍ତਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਕਲ਼ਾਰਖਤ੍ਤਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਯਸ੍ਮਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸੀਹਨਾਦੋ ਨਦਿਤੋ – ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਪ੍ਪਟਿਸਂਵਿਦਿਤਂ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਪਠਮਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ, ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਅਹੋਸਿ ਦਨ੍ਧਾਯਿਤਤ੍ਤਂ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਪਠਮਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਨੁਮੋਦਿ , ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ਦਿਵਸਂ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ, ਦਿਵਸਮ੍ਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ; ਰਤ੍ਤਿਂ ਚੇਪਿ...ਪੇ॰... ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਦ੍ਵੇ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ... ਪੇ॰... ਤੀਣਿ... ਚਤ੍ਤਾਰਿ... ਪਞ੍ਚ... ਛ... ਸਤ੍ਤ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਿ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ, ਸਤ੍ਤ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹੀ''ਤਿ।

''ਸਾ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ, ਯਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਦਿਵਸਂ ਚੇਪਾਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ, ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਮੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ। ਰਤ੍ਤਿਂ ਚੇਪਾਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ, ਰਤ੍ਤਿਮ੍ਪਿ ਮੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ...ਪੇ॰... ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਚੇਪਾਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜਂ, ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਮ੍ਪਿ ਮੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ... ਦ੍ਵੇ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਾਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜਂ, ਦ੍ਵੇ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਿ ਮੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ... ਤੀਣਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਾਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜਂ, ਤੀਣਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਿ ਮੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ... ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਾਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜਂ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਿ ਮੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ... ਪਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਾਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜਂ, ਪਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਿ ਮੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ... ਛ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਾਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜਂ, ਛ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਿ ਮੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ... ਸਤ੍ਤ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਚੇਪਾਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯਜਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ, ਸਤ੍ਤ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿਪਿ ਮੇ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਹਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ...ਪੇ॰... ''ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਰੀਸਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨਿ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤਮਾਨਿ [ਕਤਮਾਨਿ ਚ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਰੀਸਂ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨਿ? ਜਰਾਮਰਣੇ ਞਾਣਂ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ; ਜਾਤਿਯਾ ਞਾਣਂ, ਜਾਤਿਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ, ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ, ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ; ਭਵੇ ਞਾਣਂ, ਭਵਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ, ਭਵਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ, ਭਵਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ; ਉਪਾਦਾਨੇ ਞਾਣਂ, ਉਪਾਦਾਨਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ, ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ, ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ; ਤਣ੍ਹਾਯ ਞਾਣਂ, ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ; ਵੇਦਨਾਯ ਞਾਣਂ, ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣਂ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣਂ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣਂ;

ਫਸ੍ਸੇ ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਸਲ਼ਾਯਤਨੇ ਞਾਣੰ... ਨਾਮਰੂਪੇ ਞਾਣੰ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਞਾਣੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਞਾਣੰ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯੇ ਞਾਣੰ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣੰ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣੰ। ਇਮਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਰੀਸੰ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨਿ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣੰ? ਯਾ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਜਰਾ ਜੀਰਣਤਾ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚੰ ਪਾਲਿਚ੍ਚੰ ਵਲਿਤ੍ਤਚਤਾ ਆਯੁਨੋ ਸੰਹਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਪਰਿਪਾਕੋ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਜਰਾ। ਯਾ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਮ੍ਹਾ ਤਮ੍ਹਾ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਾ ਚੁਤਿ ਚਵਨਤਾ ਭੇਦੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਮਚ੍ਚੁ ਮਰਣੰ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਭੇਦੋ ਕਲ਼ੇਵਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਰਣੰ। ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਜਰਾ, ਇਦਞ੍ਚ ਮਰਣੰ; ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਾਮਰਣੰ।

''ਜਾਤਿਸਮੁਦਯਾ ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ; ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣੰ । ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਧਮ੍ਮੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਵਿਦਿਤੇਨ ਅਕਾਲਿਕੇਨ ਪਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਯੋਗਾਲ਼੍ਹੇਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਨ ਯੰ ਨੇਤਿ।

''ਯੇ ਖੋ ਕੇਚਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞੰਸੁ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯੰ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞੰਸੁ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੰ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞੰਸੁ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞੰਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਏਵਮੇਵ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞੰਸੁ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਾਹੰ ਏਤਰਹਿ।

''ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯੰ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੰ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਏਵਮੇਵ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਾਹੰ ਏਤਰਹੀਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਵਯੇ ਞਾਣੰ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਞਾਣਾਨਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਿ – ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਨ੍ਵਯੇ ਞਾਣਞ੍ਚ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਆਗਤੋ ਇਮੰ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਇਤਿਪਿ, ਪਸ੍ਸਤਿ ਇਮੰ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਇਤਿਪਿ, ਸੇਕ੍ਖੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ, ਸੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ, ਧਮ੍ਮਸੋਤੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਰਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਮਤਦ੍ਵਾਰੰ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਇਤਿਪੀਤਿ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵੋ... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨੰ... ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਤਣ੍ਹਾ... ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ... ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸੋ... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਲ਼ਾਯਤਨੰ... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਮਰੂਪੰ ... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ? ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਙ੍ਖਾਰਾ – ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ।

''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯੋ; ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵੰ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯੰ ਪਜਾਨਾਤਿ , ਏਵੰ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿੰ ਪਟਿਪਦੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਇਦਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣੰ। ਸੋ ਇਮਿਨਾ ਧਮ੍ਮੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਵਿਦਿਤੇਨ ਅਕਾਲਿਕੇਨ ਪਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਯੋਗਾਲ਼੍ਹੇਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਨ ਯੰ ਨੇਤਿ।

‘‘ਯੇ ਖੋ ਕੇਚਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਏਵਮੇਵ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਾਹਂ ਏਤਰਹਿ।

‘‘ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਏਵਮੇਵ ਅਭਿਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਾਹਂ ਏਤਰਹਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਵਯੇ ਞਾਣਂ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਞਾਣਾਨਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾਨਿ – ਧਮ੍ਮੇ ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਨ੍ਵਯੇ ਞਾਣਞ੍ਚ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਆਗਤੋ ਇਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਇਤਿਪਿ, ਪਸ੍ਸਤਿ ਇਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਇਤਿਪਿ, ਸੇਕ੍ਖੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ, ਸੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ, ਧਮ੍ਮਸੋਤਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਰਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਮਤਦ੍ਵਾਰਂ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਇਤਿਪੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਞਾਣਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਰਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨਿ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਰਿ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨਿ? ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ ; ਅਸਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਨਤ੍ਥਿ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ; ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ, ਅਸਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਨਤ੍ਥਿ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ; ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ, ਅਸਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਨਤ੍ਥਿ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ; ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਂ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਂ ਤਮ੍ਪਿ ਖਯਧਮ੍ਮਂ ਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ।

‘‘ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀਤਿ ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋਤਿ ਞਾਣਂ... ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ... ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਤਿ ਞਾਣਂ... ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਤਿ ਞਾਣਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਞਾਣਂ... ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ; ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਞਾਣਂ, ਅਸਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਞਾਣਂ; ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਞਾਣਂ, ਅਸਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਞਾਣਂ; ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਞਾਣਂ, ਅਸਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਞਾਣਂ; ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਤਂ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਂ ਤਮ੍ਪਿ ਖਯਧਮ੍ਮਂ ਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਞਾਣਂ। ਇਮਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਰਿ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਰਾਮਰਣਂ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਦਂ ਜਰਾਮਰਣ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ, ‘ਕਤਮਂ ਜਰਾਮਰਣਂ , ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਦਂ ਜਰਾਮਰਣ’ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ‘ਅਞ੍ਞਂ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਦਂ ਜਰਾਮਰਣ’ਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਉਭਯਮੇਤਂ ਏਕਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ। ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ

ਨ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ , ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਤੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਤਿ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਾਯਂ ਜਾਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ, ‘‘‘ਕਤਮਾ ਜਾਤਿ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਾਯਂ ਜਾਤੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ‘ਅਞ੍ਞਾ ਜਾਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਾਯਂ ਜਾਤੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਉਭਯਮੇਤਂ ਏਕਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ। ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਤੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਵੋ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਾਯਂ ਭਵੋ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ, ‘‘‘ਕਤਮੋ ਭਵੋ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਾਯਂ ਭਵੋ’ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ‘ਅਞ੍ਞੋ ਭਵੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਾਯਂ ਭਵੋ’ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਉਭਯਮੇਤਂ ਏਕਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ। ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ; ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਤੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ’ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ... ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਤਿ... ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਤਿ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ... ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ’’ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ, ‘‘‘ਕਤਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ‘ਅਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਉਭਯਮੇਤਂ ਏਕਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ। ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ; ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਤੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਵਿਸੂਕਾਯਿਕਾਨਿ ਵਿਸੇਵਿਤਾਨਿ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕਾਨਿਚਿ। ‘ਕਤਮਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਦਂ ਜਰਾਮਰਣਂ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਅਞ੍ਞਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਦਂ ਜਰਾਮਰਣਂ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ’ ਇਤਿ ਵਾ। ਸਬ੍ਬਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾਨਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾਨਿ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾਨਿ।

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਵਿਸੂਕਾਯਿਕਾਨਿ ਵਿਸੇਵਿਤਾਨਿ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕਾਨਿਚਿ। ‘ਕਤਮਾ ਜਾਤਿ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਾਯਂ ਜਾਤਿ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਅਞ੍ਞਾ ਜਾਤਿ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਾਯਂ ਜਾਤਿ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ’ ਇਤਿ ਵਾ, ‘ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ’ ਇਤਿ ਵਾ। ਸਬ੍ਬਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾਨਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾਨਿ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾਨਿ।

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਵਿਸੂਕਾਯਿਕਾਨਿ ਵਿਸੇਵਿਤਾਨਿ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕਾਨਿਚਿ। ਕਤਮੋ ਭਵੋ...ਪੇ॰... ਕਤਮਂ ਉਪਾਦਾਨਂ... ਕਤਮਾ ਤਣ੍ਹਾ... ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾ... ਕਤਮੋ ਫਸ੍ਸੋ... ਕਤਮਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਕਤਮਂ ਨਾਮਰੂਪਂ... ਕਤਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰...।

''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਵਿਸੂਕਾਯਿਕਾਨਿ ਵਿਸੇਵਿਤਾਨਿ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕਾਨਿਚਿ। 'ਕਤਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ' ਇਤਿ ਵਾ, 'ਅਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ' ਇਤਿ ਵਾ, 'ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ, 'ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ। ਸਬ੍ਬਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾਨਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾਨਿ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾਨੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

'''ਕਤਮਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਦਂ ਜਰਾਮਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, 'ਅਞ੍ਞਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਦਂ ਜਰਾਮਰਣ'ਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਉਭਯਮੇਤਂ ਏਕਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ। 'ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। 'ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਤੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – 'ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਕਤਮਾ ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਭਵੋ... ਕਤਮਂ ਉਪਾਦਾਨਂ... ਕਤਮਾ ਤਣ੍ਹਾ... ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾ... ਕਤਮੋ ਫਸ੍ਸੋ... ਕਤਮਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਕਤਮਂ ਨਾਮਰੂਪਂ... ਕਤਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਕਤਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, 'ਅਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਉਭਯਮੇਤਂ ਏਕਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ। 'ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। 'ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਤੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'''ਤਿ।

''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਵਿਸੂਕਾਯਿਕਾਨਿ ਵਿਸੇਵਿਤਾਨਿ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕਾਨਿਚਿ। 'ਕਤਮਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਦਂ ਜਰਾਮਰਣਂ' ਇਤਿ ਵਾ, 'ਅਞ੍ਞਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਦਂ ਜਰਾਮਰਣਂ' ਇਤਿ ਵਾ, 'ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ, 'ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ। ਸਬ੍ਬਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾਨਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾਨਿ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾਨਿ।

''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਵਿਸੂਕਾਯਿਕਾਨਿ ਵਿਸੇਵਿਤਾਨਿ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕਾਨਿਚਿ। ਕਤਮਾ ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਕਤਮੋ ਭਵੋ... ਕਤਮਂ ਉਪਾਦਾਨਂ... ਕਤਮਾ ਤਣ੍ਹਾ... ਕਤਮਾ ਵੇਦਨਾ... ਕਤਮੋ ਫਸ੍ਸੋ... ਕਤਮਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ... ਕਤਮਂ ਨਾਮਰੂਪਂ... ਕਤਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... 'ਕਤਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਕਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ' ਇਤਿ ਵਾ, 'ਅਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਪਨਿਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ' ਇਤਿ ਵਾ; 'ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ, 'ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਂ' ਇਤਿ ਵਾ। ਸਬ੍ਬਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾਨਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾਨਿ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤਾਨਿ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾਨੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਨਤੁਮ੍ਹਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਨਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਨਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ। ਪੁਰਾਣਮਿਦਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਅਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਿਤਂ ਵੇਦਨਿਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ''।

''ਤਤ੍ਰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਞ੍ਞੇਵ ਸਾਧੁਕਂ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – 'ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਯਦਿਦਂ – ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ'''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਚੇਤਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤੇਤਿ ਯਞ੍ਚ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ ਯਞ੍ਚ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਂ [ਆਰਮਣਮੇਤਂ (?)] ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ''।

''ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤੇਤਿ ਨੋ ਚੇ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਅਥ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੋ ਚੇਵ ਚੇਤੇਤਿ ਨੋ ਚ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨੋ ਚ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਂ ਨ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ । ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਦਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਚੇਤਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਯਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤੇਤਿ ਯਞ੍ਚ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ ਯਞ੍ਚ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ; ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ; ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਤਣ੍ਹਾ... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਭਵੋ... ਜਾਤਿ... ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ''।

''ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤੇਤਿ ਨੋ ਚੇ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਅਥ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੋ ਚੇਵ ਚੇਤੇਤਿ ਨੋ ਚ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨੋ ਚ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਂ ਨ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਦਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਤਿਯਚੇਤਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਯਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤੇਤਿ ਯਞ੍ਚ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ ਯਞ੍ਚ ਅਨੁਸੇਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਨਤਿ ਹੋਤਿ। ਨਤਿਯਾ ਸਤਿ ਆਗਤਿਗਤਿ ਹੋਤਿ। ਆਗਤਿਗਤਿਯਾ ਸਤਿ ਚੁਤੂਪਪਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਨੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤੇਤਿ ਨੋ ਚੇ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ ਅਥ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਨਤਿ ਹੋਤਿ। ਨਤਿਯਾ ਸਤਿ ਆਗਤਿਗਤਿ ਹੋਤਿ। ਆਗਤਿਗਤਿਯਾ ਸਤਿ ਚੁਤੂਪਪਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੋ ਚੇਵ ਚੇਤੇਤਿ ਨੋ ਚ ਪਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨੋ ਚ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤਂ ਨ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਦਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਨਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਨਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਆਗਤਿਗਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਆਗਤਿਗਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਚੁਤੂਪਪਾਤੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਅਸਤਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਕਲ਼ਾਰਖਤ੍ਤਿਯਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਭੂਤਮਿਦਂ ਕਲ਼ਾਰਞ੍ਚ, ਦੁਵੇ ਚ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂਨਿ।
ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਦ੍ਵੇ, ਨਤੁਮ੍ਹਾ ਚੇਤਨਾ ਤਯੋਤਿ॥

੫. ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਞ੍ਚਵੇਰਭਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਂ ਗਹਪਤਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਤੂਹਿ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਰਿਯੋ ਚਸ੍ਸ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਤਂ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਤਂ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਂ , ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਤਂ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ ਮੁਸਾਵਾਦਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਤਂ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤਿ, ਚੇਤਸਿਕਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਤਂ ਭਯਂ ਵੇਰਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਧਮ੍ਮੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸਙ੍ਘੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ – ‘ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਉਜੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਞਾਯਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ, ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ , ਯਦਿਦਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪੁਰਿਸਯੁਗਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਏਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਸਙ੍ਘੋ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ ਅਖਣ੍ਡੇਹਿ ਅਛਿਦ੍ਦੇਹਿ ਅਸਬਲੇਹਿ ਅਕਮ੍ਮਾਸੇਹਿ ਭੁਜਿਸ੍ਸੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੁਪ੍ਪਸਤ੍ਥੇਹਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠੇਹਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੇਹਿ। ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਞ੍ਞੇਵ ਸਾਧੁਕਂ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – ‘ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਯਦਿਦਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’’ਤਿ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’ਤਿ।

੨. ਦੁਤਿਯਪਞ੍ਚਵੇਰਭਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਤੂਹਿ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਰਿਯੋ ਚਸ੍ਸ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ...ਪੇ॰... ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ...ਪੇ॰... ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀ... ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੁਸਾਵਾਦੀ... ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀ...ਪੇ॰... ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇ... ਸਙ੍ਘੇ... ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਞ੍ਞੇਵ ਸਾਧੁਕਂ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਮਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਭਯਾਨਿ ਵੇਰਾਨਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਹਿ ਚ ਚਤੂਹਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਰਿਯੋ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਖੀਣਨਿਰਯੋਮ੍ਹਿ ਖੀਣਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿ ਖੀਣਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੋ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਹਮਸ੍ਮਿ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੪੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ।

‘‘ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ... ਪੇ॰... ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ।

‘‘ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ...ਪੇ॰... ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਲੋਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਲੋਕਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ।

‘‘ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ...ਪੇ॰... ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ... ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ? ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ।

‘‘ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ...ਪੇ॰... ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ... ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਞਾਤਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੫. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਞਾਤਿਕੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਰਹੋਗਤੋ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੋ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਅਭਾਸਿ –

‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ...ਪੇ॰... ਘਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਗਨ੍ਧੇ ਚ... ਜਿਵ੍ਹਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰਸੇ ਚ... ਕਾਯਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਚ... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ; ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਉਪਸ੍ਸੁਤਿ [ਉਪਸ੍ਸੁਤਿਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਉਪਸ੍ਸੁਤਿ ਠਿਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਨੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ‘‘ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ; ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ; ਧਾਰੇਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ। ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ ਅਯਂ [ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋਯਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾਯਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖੁ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਞ੍ਞਤਰਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੪੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸੋ ਕਰੋਤਿ ਸੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ’’ਤਿ? ‘‘‘ਸੋ ਕਰੋਤਿ ਸੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ’ਤਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਯਮੇਕੋ ਅਨ੍ਤੋ’’।

‘‘ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਞ੍ਞੋ ਕਰੋਤਿ, ਅਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ’’ਤਿ? ‘‘‘ਅਞ੍ਞੋ ਕਰੋਤਿ, ਅਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ’ਤਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਅਨ੍ਤੋ। ਏਤੇ ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ,...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ, ਗੋਤਮ, ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀ''ਤਿ? '''ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਯਮੇਕੋ ਅਨ੍ਤੋ''।

''ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ? '''ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਅਨ੍ਤੋ। ਏਤੇ ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ'''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਲੋਕਾਯਤਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਲੋਕਾਯਤਿਕੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਲੋਕਾਯਤਿਕੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀ''ਤਿ? '''ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਜੇਟ੍ਠਮੇਤਂ ਲੋਕਾਯਤਂ''।

''ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ? '''ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਦੁਤਿਯਮੇਤਂ ਲੋਕਾਯਤਂ''।

''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਬ੍ਬਮੇਕਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ? '''ਸਬ੍ਬਮੇਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਤਿਯਮੇਤਂ ਲੋਕਾਯਤਂ''।

''ਕਿਂ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਥੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ? '''ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਥੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤੁਤ੍ਥਮੇਤਂ ਲੋਕਾਯਤਂ''।

''ਏਤੇ ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ'''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਲੋਕਾਯਤਿਕੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਰਿਯਸਾਵਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਨ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਕਿਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਕਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ? (ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ,) [( ) ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਾਠਾ ਕੇਸੁਚਿ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਸੁਤ੍ਤਟੀਕਾਯ ਸਮੇਤਿ] ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ

ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਭਵੋ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤੀ'''ਤਿ?

''ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਞਾਣਮੇਵੇਤ੍ਥ ਹੋਤਿ – 'ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। (ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ;) [( ) ਏਤ੍ਥਕੇਸੁ ਪਾਠਾ ਕੇਸੁਚਿ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਅਨਨ੍ਤੁਰਸੁਤ੍ਤਟੀਕਾਯ ਸਮੇਤਿ] ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਹੋਤਿ; ਨਾਮਰੂਪੇ ਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਹੋਤਿ ; ਸਲ਼ਾਯਤਨੇ ਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ; ਫਸ੍ਸੇ ਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ; ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਤਿ; ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਹੋਤਿ; ਉਪਾਦਾਨੇ ਸਤਿ ਭਵੋ ਹੋਤਿ; ਭਵੇ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ; ਜਾਤਿਯਾ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਮਯਂ ਲੋਕੋ ਸਮੁਦਯਤੀ'''ਤਿ।

''ਨ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਕਿਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਕਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ? (ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤਿ,) [( ) ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਾਠਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤਥੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾ] ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਭਵੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ'''ਤਿ?

''ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਞਾਣਮੇਵੇਤ੍ਥ ਹੋਤਿ – 'ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। (ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤਿ;) [( ) ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਾਠਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤਥੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾ] ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਨਾਮਰੂਪੇ ਅਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵੇ ਨ ਹੋਤਿ... ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤਿ... ਜਾਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਮਯਂ ਲੋਕੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ'''ਤਿ।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ...ਪੇ॰... ਅਮਤਦ੍ਵਾਰਂ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਇਤਿਪੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਅਰਿਯਸਾਵਕਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਕਿਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਕਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ? ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਭਵੋ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤੀ'''ਤਿ?

''ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਞਾਣਮੇਵੇਤ੍ਥ ਹੋਤਿ – 'ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ; ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਹੋਤਿ; ਨਾਮਰੂਪੇ ਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਹੋਤਿ; ਸਲ਼ਾਯਤਨੇ ਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ; ਫਸ੍ਸੇ ਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ ; ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਤਿ; ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਤਿ ਉਪਾਦਾਨਂ ਹੋਤਿ; ਉਪਾਦਾਨੇ ਸਤਿ ਭਵੋ ਹੋਤਿ; ਭਵੇ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ; ਜਾਤਿਯਾ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਏਵਮਯਂ ਲੋਕੋ ਸਮੁਦਯਤੀ'''ਤਿ।

‘‘ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਕਿਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਕਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ? ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਵੇਦਨਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਨ ਹੋਤਿ... ਪੇ॰... ਉਪਾਦਾਨਂ... ਭਵੋ... ਜਾਤਿ... ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ’’’ਤਿ?

‘‘ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਞਾਣਮੇਵੇਤ੍ਥ ਹੋਤਿ – ‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਨਾਮਰੂਪੇ ਅਸਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਜਾਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਏਵਮਯਂ ਲੋਕੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਏਵਂ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਆਗਤੋ ਇਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਇਤਿਪਿ, ਪਸ੍ਸਤਿ ਇਮਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਇਤਿਪਿ, ਸੇਕ੍ਖੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ , ਸੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਇਤਿਪਿ, ਧਮ੍ਮਸੋਤਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਰਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞੋ ਇਤਿਪਿ, ਅਮਤਦ੍ਵਾਰਂ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਇਤਿਪੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਚਵੇਰਭਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਲੋਕੋ ਚ ਞਾਤਿਕਂ।
ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਜਾਣੁਸ੍ਸੋਣਿ ਚ, ਲੋਕਾਯਤਿਕੇਨ ਅਟ੍ਠਮਂ।
ਦ੍ਵੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੬. ਦੁਕ੍ਖਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਰਿਵੀਮਂਸਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸੇਯ੍ਯ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ । ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ, ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਤਿ – ‘ਯਂ ਖੋ ਇਦਂ ਅਨੇਕਵਿਧਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ; ਇਦਂ ਨੁ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਕਿਂਨਿਦਾਨਂ ਕਿਂਸਮੁਦਯਂ ਕਿਂਜਾਤਿਕਂ ਕਿਂਪਭਵਂ? ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ’ਤਿ? ਸੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ‘ਯਂ ਖੋ ਇਦਂ ਅਨੇਕਵਿਧਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਲੋਕੇ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਇਦਂ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਜਾਤਿਨਿਦਾਨਂ ਜਾਤਿਸਮੁਦਯਂ ਜਾਤਿਜਾਤਿਕਂ ਜਾਤਿਪ੍ਪਭਵਂ। ਜਾਤਿਯਾ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਜਾਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਜਰਾਮਰਣਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਾ ਚ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਸਾਰੁਪ੍ਪਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਤਥਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ; ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਾਯ।

''ਅਥਾਪਰਂ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਤਿ – 'ਜਾਤਿ ਪਨਾਯਂ ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵਾ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤੀ'ਤਿ? ਸੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਜਾਤਿ ਭਵਨਿਦਾਨਾ ਭਵਸਮੁਦਯਾ ਭਵਜਾਤਿਕਾ ਭਵਪ੍ਪਭਵਾ; ਭਵੇ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ, ਭਵੇ ਅਸਤਿ ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤੀ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਜਾਤਿਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜਾਤਿਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਾ ਚ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਸਾਰੁਪ੍ਪਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਤਥਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ; ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾਯ।

''ਅਥਾਪਰਂ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਤਿ – 'ਭਵੋ ਪਨਾਯਂ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ...ਪੇ॰... ਉਪਾਦਾਨਂ ਪਨਿਦਂ ਕਿਂਨਿਦਾਨਂ... ਤਣ੍ਹਾ ਪਨਾਯਂ ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ... ਵੇਦਨਾ... ਫਸ੍ਸੋ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਪਨਿਦਂ ਕਿਂਨਿਦਾਨਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਨਿਦਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਨਿਦਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਨਿਮੇ ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਕਿਂਪਭਵਾ; ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ'ਤਿ? ਸੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਦਾਨਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਜਾਤਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਭਵਾ; ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਸਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਾ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਸਾਰੁਪ੍ਪਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਤਥਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ ; ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾਯ।

''ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਞ੍ਞਂ ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਪੁਞ੍ਞੂਪਗਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਅਪੁਞ੍ਞੂਪਗਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਆਨੇਞ੍ਜਂ ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਆਨੇਞ੍ਜੂਪਗਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ ਵਿਜ੍ਜੁਪ੍ਪਾਦਾ ਨੇਵ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਨ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਨ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ। ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੋ ਅਨਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਨ੍ਤੋ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤਿ; ਅਨੁਪਾਦਿਯਂ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਸੋ ਸੁਖਂ ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਂ ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੋ ਸੁਖਂ ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦਯਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਂ ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਨਂ [ਤਂ ਵੇਦਨਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਵੇਦਨਂ (ਕ॰)] ਵੇਦਯਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਚੇ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਨਂ ਵੇਦਯਤਿ।

‘‘ਸੋ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਰੀਰਾਨਿ ਅਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਪਾਕਾ ਉਣ੍ਹਂ ਕੁਮ੍ਭਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਸਮੇ ਭੂਮਿਭਾਗੇ ਪਟਿਸਿਸ੍ਸੇਯ੍ਯ [ਪਟਿਵਿਸੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰), ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਪਟਿਸੇਵੇਯ੍ਯ (ਟੀਕਾ)]। ਤਤ੍ਰ ਯਾਯਂ ਉਸ੍ਮਾ ਸਾ ਤਤ੍ਰੇਵ ਵੂਪਸਮੇਯ੍ਯ, ਕਪਲ੍ਲਾਨਿ ਅਵਸਿਸ੍ਸੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਯਾਮੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਰੀਰਾਨਿ ਅਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਵਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੇਯ੍ਯ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਵਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੇਯ੍ਯ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਵਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਸਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਨਾਮਰੂਪੇ ਅਸਤਿ, ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਸਲ਼ਾਯਤਨੇ ਅਸਤਿ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਫਸ੍ਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਫਸ੍ਸੇ ਅਸਤਿ, ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਵੇਦਨਾ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸਤਿ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਉਪਾਦਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਉਪਾਦਾਨੇ ਅਸਤਿ, ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਭਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ। ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਭਵੇ ਅਸਤਿ, ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਜਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਾ ਪਨ ਜਾਤਿਯਾ ਅਸਤਿ, ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਅਪਿ ਨੁ ਖੋ ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨੇਤਂ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਸਦ੍ਦਹਥ ਮੇ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਥ, ਨਿਕ੍ਕਙ੍ਖਾ ਏਤ੍ਥ ਹੋਥ ਨਿਬ੍ਬਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। ਏਸੇਵਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਉਪਾਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਵਾ ਕਟ੍ਠਵਾਹਾਨਂ ਵੀਸਾਯ ਵਾ ਕਟ੍ਠਵਾਹਾਨਂ ਤਿਂਸਾਯ ਵਾ ਕਟ੍ਠਵਾਹਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ ਵਾ ਕਟ੍ਠਵਾਹਾਨਂ ਮਹਾਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਜਲੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਰ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚੇਵ ਤਿਣਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚ ਗੋਮਯਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚ ਕਟ੍ਠਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤਦਾਹਾਰੋ ਤਦੁਪਾਦਾਨੋ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਜਲੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਵਾ ਕਟ੍ਠਵਾਹਾਨਂ ਵੀਸਾਯ ਵਾ ਤਿਂਸਾਯ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ ਵਾ ਕਟ੍ਠਵਾਹਾਨਂ ਮਹਾਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਜਲੇਯ੍ਯ; ਤਤ੍ਰ ਪੁਰਿਸੋ ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚੇਵ ਤਿਣਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਨ ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚ ਗੋਮਯਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਨ ਸੁਕ੍ਖਾਨਿ ਚ ਕਟ੍ਠਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਚ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਪਹਾਰਾ [ਅਨੁਪਾਹਾਰਾ (ਪੀ॰)] ਅਨਾਹਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਂਯੋਜਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ...ਪੇ॰... ‘‘ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਝਾਯੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਰ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਤੇਲਂ ਆਸਿਞ੍ਚੇਯ੍ਯ ਵਟ੍ਟਿਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਤਦਾਹਾਰੋ ਤਦੁਪਾਦਾਨੋ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਜਲੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਝਾਯੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਰ ਪੁਰਿਸੋ ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਤੇਲਂ ਆਸਿਞ੍ਚੇਯ੍ਯ ਨ ਵਟ੍ਟਿਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਚ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਪਹਾਰਾ ਅਨਾਹਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਸਂਯੋਜਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ...ਪੇ॰... ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਝਾਯੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਰ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਤੇਲਂ ਆਸਿਞ੍ਚੇਯ੍ਯ ਵਟ੍ਟਿਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਤਦਾਹਾਰੋ ਤਦੁਪਾਦਾਨੋ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਜਲੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਝਾਯੇਯ੍ਯ। ਤਤ੍ਰ ਪੁਰਿਸੋ ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਤੇਲਂ ਆਸਿਞ੍ਚੇਯ੍ਯ ਨ ਵਟ੍ਟਿਂ ਉਪਸਂਹਰੇਯ੍ਯ । ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਚ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਪਹਾਰਾ ਅਨਾਹਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਮਹਾਰੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੫੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਸ ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਮੂਲਾਨਿ ਅਧੋਗਮਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਚ ਤਿਰਿਯਙ੍ਗਮਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਂ ਓਜਂ ਅਭਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ ਤਦਾਹਾਰੋ ਤਦੁਪਾਦਾਨੋ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦ੍ਦਾਲਪਿਟਕਂ [ਕੁਦਾਲਪਿਟਕਂ (ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ)] ਆਦਾਯ। ਸੋ ਤਂ ਰੁਕ੍ਖਂ ਮੂਲੇ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਮੂਲਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਲਿਖਣੇਯ੍ਯ [ਪਲਿਂਖਣੇਯ੍ਯ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਪਲਿਖਣਿਤ੍ਵਾ ਮੂਲਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਉਸੀਰਨਾਲ਼ਿਮਤ੍ਤਾਨਿਪਿ। ਸੋ ਤਂ ਰੁਕ੍ਖਂ ਖਣ੍ਡਾਖਣ੍ਡਿਕਂ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਖਣ੍ਡਾਖਣ੍ਡਿਕਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਫਾਲੇਯ੍ਯ, ਫਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸਕਲਿਕਂ ਸਕਲਿਕਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਸਕਲਿਕਂ ਸਕਲਿਕਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਤਾਤਪੇ ਵਿਸੋਸੇਯ੍ਯ; ਵਾਤਾਤਪੇ ਵਿਸੋਸੇਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਡਹੇਯ੍ਯ, ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਡਹੇਤ੍ਵਾ ਮਸਿਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਮਸਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਵਾਤੇ ਵਾ ਓਫੁਣੇਯ੍ਯ [ਓਪੁਨੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਓਫੁਨੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਨਦਿਯਾ ਵਾ ਸੀਘਸੋਤਾਯ ਪਵਾਹੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਅਸ੍ਸ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਂਕਤੋ [ਅਨਭਾਵਕਤੋ (ਸੀ॰), ਅਨਭਾਵਙ੍ਗਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਮਹਾਰੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੫੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਸ ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਮੂਲਾਨਿ ਅਧੋਗਮਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਚ ਤਿਰਿਯਙ੍ਗਮਾਨਿ , ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਂ ਓਜਂ ਅਭਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ ਤਦਾਹਾਰੋ ਤਦੁਪਾਦਾਨੋ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦ੍ਦਾਲਪਿਟਕਂ ਆਦਾਯ। ਸੋ ਤਂ ਰੁਕ੍ਖਂ ਮੂਲੇ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਮੂਲੇ ਛੇਤ੍ਵਾ ਪਲਿਖਣੇਯ੍ਯ, ਪਲਿਖਣਿਤ੍ਵਾ ਮੂਲਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਨਦਿਯਾ ਵਾ ਸੀਘਸੋਤਾਯ ਪਵਾਹੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਅਸ੍ਸ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਤਰੁਣਰੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੫੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਰੁਣੋ ਰੁਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸੋ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਮੂਲਾਨਿ ਪਲਿਮਜ੍ਜੇਯ੍ਯ [ਪਲਿਸਨ੍ਥੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰), ਪਲਿਸਜ੍ਜੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ਪਲਿਪਟ੍ਠੇਯ੍ਯ (ਕ॰), ਪਲਿਸਨ੍ਥੇਯ੍ਯ, ਪਲਿਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ (ਟੀਕਾਨੁਰੂਪਂ)] ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਂਸੁਂ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਦਕਂ ਦਦੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਰੁਣੋ ਰੁਕ੍ਖੋ ਤਦਾਹਾਰੋ ਤਦੁਪਾਦਾਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਰੁਣੋ ਰੁਕ੍ਖੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦ੍ਦਾਲਪਿਟਕਂ ਆਦਾਯ...ਪੇ॰... ਨਦਿਯਾ ਵਾ ਸੀਘਸੋਤਾਯ ਪਵਾਹੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਰੁਣੋ ਰੁਕ੍ਖੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਅਸ੍ਸ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨਾਮਰੂਪਸੁਤ੍ਤਂ

੫੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਸ ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਮੂਲਾਨਿ ਅਧੋਗਮਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਚ ਤਿਰਿਯਙ੍ਗਮਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਂ ਓਜਂ ਅਭਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ ਤਦਾਹਾਰੋ ਤਦੁਪਾਦਾਨੋ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦ੍ਦਾਲਪਿਟਕਂ ਆਦਾਯ...ਪੇ॰... ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਵਿਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤਂ

੫੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਸ ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਮੂਲਾਨਿ ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦ੍ਦਾਲਪਿਟਕਂ ਆਦਾਯ...ਪੇ॰... ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਿਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੬੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੁਰੂਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਮ੍ਮਾਸਧਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਕੁਰੂਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ! ਯਾਵ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਚਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰਾਵਭਾਸੋ ਚ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਮੇ ਉਤ੍ਤਾਨਕੁਤ੍ਤਾਨਕੋ ਵਿਯ ਖਾਯਤੀ''ਤਿ।

''ਮਾ ਹੇਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਾ ਹੇਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ [ਮਾ ਹੇਵਂ ਆਨਨ੍ਦ ਅਵਚ ਮਾ ਹੇਵਂ ਆਨਨ੍ਦ ਅਵਚ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨ ਮਹਾਨਿਦਾਨਸੁਤ੍ਤੇ)]! ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਚਾਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰਾਵਭਾਸੋ ਚ। ਏਤਸ੍ਸ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨੁਬੋਧਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ ਏਵਮਯਂ ਪਜਾ ਤਨ੍ਤਾਕੁਲਕਜਾਤਾ ਕੁਲਗਣ੍ਠਿਕਜਾਤਾ [ਗੁਲ਼ਾਗੁਣ੍ਠਿਕਜਾਤਾ (ਸੀ॰), ਗੁਲ਼ੀਗੁਣ੍ਠਿਕਜਾਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਮੁਞ੍ਜਪਬ੍ਬਜਭੂਤਾ [ਮੁਞ੍ਜਬਬ੍ਬਜਭੂਤਾ (ਸੀ॰)] ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਸਂਸਾਰਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਸ ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਮੂਲਾਨਿ ਅਧੋਗਮਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਚ ਤਿਰਿਯਙ੍ਗਮਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਂ ਓਜਂ ਅਭਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ ਤਦਾਹਾਰੋ ਤਦੁਪਾਦਾਨੋ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ; ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਨਨ੍ਦ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦ੍ਦਾਲਪਿਟਕਂ ਆਦਾਯ। ਸੋ ਤਂ ਰੁਕ੍ਖਂ ਮੂਲੇ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਮੂਲੇ ਛੇਤ੍ਵਾ ਪਲਿਖਣੇਯ੍ਯ, ਪਲਿਖਣਿਤ੍ਵਾ ਮੂਲਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਉਸੀਰਨਾਲ਼ਿਮਤ੍ਤਾਨਿਪਿ। ਸੋ ਤਂ ਰੁਕ੍ਖਂ ਖਣ੍ਡਾਖਣ੍ਡਿਕਂ

ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ। ਖਣ੍ਡਾਖਣ੍ਡਿਕਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਫਾਲੇਯ੍ਯ; ਫਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸਕਲਿਕਂ ਸਕਲਿਕਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਸਕਲਿਕਂ ਸਕਲਿਕਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਤਾਤਪੇ ਵਿਸੋਸੇਯ੍ਯ, ਵਾਤਾਤਪੇ ਵਿਸੋਸੇਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਡਹੇਯ੍ਯ, ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਡਹੇਤ੍ਵਾ ਮਸਿਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਮਸਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਵਾਤੇ ਵਾ ਓਫੁਣੇਯ੍ਯ, ਨਦਿਯਾ ਵਾ ਸੀਘਸੋਤਾਯ ਪਵਾਹੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਅਸ੍ਸ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵਙ੍ਕਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ । ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ; ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਦੁਕ੍ਖਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਪਰਿਵੀਮਂਸਨੁਪਾਦਾਨਂ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਚ।
ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਰੁਣੇਨ ਚ ਸਤ੍ਤਮਂ।
ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨਿਦਾਨੇਨ ਚ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੭. ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਸ੍ਸੁਤਵਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ...ਪੇ॰... ''ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਪਿ ਵਿਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯਪਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਪਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਭੂਤਿਕਸ੍ਮਿਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ [ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਇਮਸ੍ਸ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਆਚਯੋਪਿ ਅਪਚਯੋਪਿ ਆਦਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਕ੍ਖੇਪਨਮ੍ਪਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਪਿ ਵਿਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯਪਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਪਿ''।

''ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਤਿਪਿ, ਮਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਤਿਪਿ, ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਨਾਲਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਨਾਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨਾਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦੀਘਰਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੋਸਿਤਂ ਮਮਾਯਿਤਂ ਪਰਾਮਟ੍ਠਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਨਾਲਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਨਾਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨਾਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ।

''ਵਰਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਇਮਂ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਂ ਕਾਯਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦਿਸ੍ਸਤਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੋ ਕਾਯੋ ਏਕਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਦ੍ਵੇਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਤੀਣਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਦਸਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਵੀਸਤਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਵਸ੍ਸਸਤਮ੍ਪਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ, ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ।

''ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਤਿਪਿ, ਮਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਤਿਪਿ, ਤਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਚ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਕ੍ਕਟੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਪਵਨੇ ਚਰਮਾਨੋ ਸਾਖਂ ਗਣ੍ਹਤਿ, ਤਂ

ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਗਣ੍ਹਤਿ, ਤਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਗਣ੍ਹਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਮਿਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਤਿਪਿ, ਮਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਤਿਪਿ, ਤਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਚ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ।

''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਂਯੇਵ ਸਾਧੁਕਂ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – 'ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ – ਯਦਿਦਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ'''ਤਿ।

''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਅਸ੍ਸੁਤਵਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਪਿ ਵਿਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯਪਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਪਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਸ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਆਚਯੋਪਿ ਅਪਚਯੋਪਿ ਆਦਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਕ੍ਖੇਪਨਮ੍ਪਿ । ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯਪਿ ਵਿਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯਪਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਪਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਤਿਪਿ, ਮਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਤਿਪਿ, ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਨਾਲਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਨਾਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨਾਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦੀਘਰਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੋਸਿਤਂ ਮਮਾਯਿਤਂ ਪਰਾਮਟ੍ਠਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਨਾਲਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਨਾਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨਾਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ''।

''ਵਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਇਮਂ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਂ ਕਾਯਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦਿਸ੍ਸਤਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੋ ਕਾਯੋ ਏਕਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਦ੍ਵੇਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਤੀਣਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਦਸਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਵੀਸਤਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਵਸ੍ਸਸਤਮ੍ਪਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ, ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਤਿਪਿ, ਮਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਤਿਪਿ, ਤਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਚ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ।

''ਤਤ੍ਰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਂਯੇਵ ਸਾਧੁਕਂ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ – 'ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ'ਤਿ। ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕਟ੍ਠਾਨਂ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਸਮੋਧਾਨਾ ਉਸ੍ਮਾ ਜਾਯਤਿ ਤੇਜੋ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਤੇਸਂਯੇਵ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਨਾਕਤਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾ [ਨਾਨਾਭਾਵਾਵਿਨਿਕ੍ਖੇਪਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੧] ਯਾ ਤਜ੍ਜਾ ਉਸ੍ਮਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ... ਪੇ॰... ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਯਂ ਤਜ੍ਜਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਾ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਸਾ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ।

''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਫਸ੍ਸੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪੁਤ੍ਤਮਂਸੂਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੬੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ...ਪੇ॰... ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰਾ ਭੂਤਾਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਸਮ੍ਭਵੇਸੀਨਂ ਵਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਯ । ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋ ਵਾ ਸੁਖੁਮੋ ਵਾ, ਫਸ੍ਸੋ ਦੁਤਿਯੋ, ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਤਤਿਯਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਭੂਤਾਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਸਮ੍ਭਵੇਸੀਨਂ ਵਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਯ''।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਜਾਯਮ੍ਪਤਿਕਾ [ਜਯਮ੍ਪਤਿਕਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਬਲਂ ਆਦਾਯ ਕਨ੍ਤਾਰਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਤੇਸਮਸ੍ਸ ਏਕਪੁਤ੍ਤਕੋ ਪਿਯੋ ਮਨਾਪੋ। ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਜਾਯਮ੍ਪਤਿਕਾਨਂ ਕਨ੍ਤਾਰਗਤਾਨਂ ਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਬਲਮਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਸਿਯਾ ਚ ਨੇਸਂ ਕਨ੍ਤਾਰਾਵਸੇਸੋ ਅਨਤਿਣ੍ਣੋ। ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਜਾਯਮ੍ਪਤਿਕਾਨਂ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਖੋ ਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਬਲਮਤ੍ਤਾ ਸਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਾ [ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਅਤ੍ਥਿ ਚਾਯਂ ਕਨ੍ਤਾਰਾਵਸੇਸੋ ਅਨਿਤ੍ତਿਣ੍ਣੋ [ਅਨਿਤ੍ਥਿਣ੍ਣੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਨਤਿਣ੍ਣੋ (ਕ॰)]। ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਇਮਂ ਏਕਪੁਤ੍ਤਕਂ ਪਿਯਂ ਮਨਾਪਂ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਵਲ੍ਲੂਰਞ੍ਚ ਸੋਣ੍ਡਿਕਞ੍ਚ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪੁਤ੍ਤਮਂਸਾਨਿ ਖਾਦਨ੍ਤਾ ਏਵਂ ਤਂ ਕਨ੍ਤਾਰਾਵਸੇਸਂ ਨਿਤ੍ਥਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਵ ਤਯੋ ਵਿਨਸ੍ਸਿਮ੍ਹਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਜਾਯਮ੍ਪਤਿਕਾ ਤਂ ਏਕਪੁਤ੍ਤਕਂ ਪਿਯਂ ਮਨਾਪਂ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਵਲ੍ਲੂਰਞ੍ਚ ਸੋਣ੍ਡਿਕਞ੍ਚ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪੁਤ੍ਤਮਂਸਾਨਿ ਖਾਦਨ੍ਤਾ ਏਵਂ ਤਂ ਕਨ੍ਤਾਰਾਵਸੇਸਂ ਨਿਤ੍ਥਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਤੇ ਪੁਤ੍ਤਮਂਸਾਨਿ ਚੇਵ ਖਾਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਉਰੇ ਚ ਪਟਿਪਿਸੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਹਂ, ਏਕਪੁਤ੍ਤਕ, ਕਹਂ, ਏਕਪੁਤ੍ਤਕਾ'ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੇ ਦਵਾਯ ਵਾ ਆਹਾਰਂ ਆਹਾਰੇਯ੍ਯੁਂ, ਮਦਾਯ ਵਾ ਆਹਾਰਂ ਆਹਾਰੇਯ੍ਯੁਂ, ਮਣ੍ਡਨਾਯ ਵਾ ਆਹਾਰਂ ਆਹਾਰੇਯ੍ਯੁਂ, ਵਿਭੂਸਨਾਯ ਵਾ ਆਹਾਰਂ ਆਹਾਰੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਨਨੁ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਕਨ੍ਤਾਰਸ੍ਸ ਨਿਤ੍ਥਰਣਤ੍ਥਾਯ ਆਹਾਰਂ ਆਹਾਰੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵਮੇਵ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕੋ ਰਾਗੋ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕੇ ਰਾਗੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇ ਨਤ੍ਥਿ ਤਂ ਸਂਯੋਜਨਂ ਯੇਨ ਸਂਯੋਜਨੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪੁਨ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਾਵੀ ਨਿਚ੍ਚਮ੍ਮਾ ਕੁਟ੍ਟਂ ਚੇ [ਕੁਡ੍ਡਞ੍ਚੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਯੇ ਕੁਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਪਾਣਾ ਤੇ ਨਂ ਖਾਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਰੁਕ੍ਖਂ ਚੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਯੇ ਰੁਕ੍ਖਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਪਾਣਾ ਤੇ ਨਂ ਖਾਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਉਦਕਂ ਚੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਯੇ ਉਦਕਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਪਾਣਾ ਤੇ ਨਂ ਖਾਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਆਕਾਸਂ ਚੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਯੇ ਆਕਾਸਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਪਾਣਾ ਤੇ ਨਂ ਖਾਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਂ ਯਦੇਵ ਹਿ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਾਵੀ ਨਿਚ੍ਚਮ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਯੇ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ [ਯੇ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਪਾਣਾ ਤੇ ਨਂ ਖਾਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਮੇਵ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘‘ਫਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਫਸ੍ਸੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਸੁ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਉਤ੍ਤਰਿਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ [ਉਤ੍ਤਰਿਂਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁ ਸਾਧਿਕਪੋਰਿਸਾ ਪੁਣ੍ਣਾ ਅਙ੍ਗਾਰਾਨਂ ਵੀਤਚ੍ਚਿਕਾਨਂ ਵੀਤਧੂਮਾਨਂ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮੋ ਅਮਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੁਖਕਾਮੋ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਕੂਲੋ। ਤਮੇਨਂ ਦ੍ਵੇ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸਾ ਨਾਨਾਬਾਹਾਸੁ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁਂ ਉਪਕਡ੍ਢੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਆਰਕਾਵਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾ ਆਰਕਾ ਪਤ੍ਥਨਾ ਆਰਕਾ ਪਣਿਧਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਏਵਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹੋਤਿ – ‘ਇਮਂ ਚਾਹਂ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁਂ ਪਪਤਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਾਮਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੀਸੁ ਤਣ੍ਹਾਸੁ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਸੁ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਉਤ੍ਤਰਿਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਦਸ੍ਸੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਅਯਂ ਤੇ, ਦੇਵ, ਚੋਰੋ ਆਗੁਚਾਰੀ, ਇਮਸ੍ਸ ਯਂ ਇਚ੍ਛਸਿ ਤਂ ਦਣ੍ਡਂ ਪਣੇਹੀ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਗਚ੍ਛਥ, ਭੋ, ਇਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨਥਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਥ ਰਾਜਾ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਮ੍ਭੋ, ਕਥਂ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ? ‘ਤਥੇਵ, ਦੇਵ, ਜੀਵਤੀ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਗਚ੍ਛਥ, ਭੋ, ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨਥਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਥ ਰਾਜਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਮ੍ਭੋ, ਕਥਂ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ? ‘ਤਥੇਵ, ਦੇਵ, ਜੀਵਤੀ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਗਚ੍ਛਥ, ਭੋ, ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨਥਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਨ ਹਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਦਿਵਸਂ ਤੀਹਿ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਹਿ ਹਞ੍ਞਮਾਨੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਕਿਸ੍ਸਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਹਞ੍ਞਮਾਨੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਤੀਹਿ ਸਤ੍ਤਿਸਤੇਹਿ ਹਞ੍ਞਮਾਨੋ’’ਤਿ! ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇ ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਂ ਹੋਤਿ, ਨਾਮਰੂਪੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਉਤ੍ਤਰਿਕਰਣੀਯਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਤ੍ਥਿਰਾਗਸੁਤ੍ਤਂ

੬੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰਾ ਭੂਤਾਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਸਮ੍ਭਵੇਸੀਨਂ ਵਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਯ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋ ਵਾ ਸੁਖੁਮੋ ਵਾ, ਫਸ੍ਸੋ ਦੁਤਿਯੋ, ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਤਤਿਯਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਭੂਤਾਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ ਸਮ੍ਭਵੇਸੀਨਂ ਵਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਯ’’।

‘‘ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਅਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ ਅਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਂ। ਯਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ

ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ, ਸਸੋਕਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦਰਂ ਸਉਪਾਯਾਸਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਫਸ੍ਸੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਅਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ ਅਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਂ। ਯਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ, ਸਸੋਕਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦਰਂ ਸਉਪਾਯਾਸਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਜਕੋ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਕਾਰਕੋ ਵਾ ਸਤਿ ਰਜਨਾਯ ਵਾ ਲਾਖਾਯ ਵਾ ਹਲਿਦ੍ਦਿਯਾ ਵਾ ਨੀਲਿਯਾ ਵਾ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਾਯ ਵਾ ਸੁਪਰਿਮਟ੍ਠੇ ਵਾ ਫਲਕੇ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦੁਸ੍ਸਪਟ੍ਟੇ ਵਾ ਇਤ੍ਥਿਰੂਪਂ ਵਾ ਪੁਰਿਸਰੂਪਂ ਵਾ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਿਨੇਯ੍ਯ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ ਚੇ ਆਹਾਰੇ ਅਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ ਅਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਂ। ਯਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ, ਸਸੋਕਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦਰਂ ਸਉਪਾਯਾਸਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਫਸ੍ਸੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਅਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ ਅਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ ਅਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਂ। ਯਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ। ਯਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ, ਸਸੋਕਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦਰਂ ਸਉਪਾਯਾਸਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਨਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ ਨਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ ਨਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਰੂਲ੍ਹਂ। ਯਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਰੂਲ੍ਹਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ, ਅਸੋਕਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦਰਂ ਅਨੁਪਾਯਾਸਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਫਸ੍ਸੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਨਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ ਨਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ ਨਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਰੂਲ੍ਹਂ। ਯਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਰੂਲ੍ਹਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ । ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ, ਅਸੋਕਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦਰਂ ਅਨੁਪਾਯਾਸਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੂਟਾਗਾਰਂ ਵਾ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਂ ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਵਾ ਪਾਚੀਨਾਯ ਵਾ ਵਾਤਪਾਨਾ ਸੂਰਿਯੇ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਵਾਤਪਾਨੇਨ ਰਸ੍ਮਿ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਕ੍ਵਾਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ'' [ਕਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ (ਕ॰)] ਤਿ? ''ਪਚ੍ਛਿਮਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਤ੍ਤਿਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਤ੍ਤਿ ਨਾਸ੍ਸ ਕ੍ਵਾਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ''ਤਿ? ''ਪਥਵਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ। ''ਪਥਵੀ ਚੇ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਨਾਸ੍ਸ ਕ੍ਵਾਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਆਪਸ੍ਮਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ‘‘ਆਪੋ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਸ੍ਸ ਕ੍ਵਾਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੇ ਚੇ ਆਹਾਰੇ ਨਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ ਨਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ ਨਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ...ਪੇ॰...।

‘‘ਫਸ੍ਸੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ... ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਹਾਰੇ ਨਤ੍ਥਿ ਰਾਗੋ ਨਤ੍ਥਿ ਨਨ੍ਦੀ ਨਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਰੂਲ਼੍ਹਂ। ਯਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਰੂਲ਼੍ਹਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ । ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ। ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਂ ਅਸੋਕਂ ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦਰਂ ਅਨੁਪਾਯਾਸਨ੍ਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਨਗਰਸੁਤ੍ਤਂ

੬੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਚ੍ਛਾ ਵਤਾਯਂ ਲੋਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਜਾਯਤਿ ਚ ਜੀਯਤਿ ਚ ਮੀਯਤਿ ਚ ਚਵਤਿ ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਚ। ਅਥ ਚ ਪਨਿਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ। ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸਾ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’ਨ੍ਤਿ ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਜਾਤਿਯਾ ਖੋ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਜਾਤਿ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵੋ ਹੋਤਿ... ਉਪਾਦਾਨਂ ਹੋਤਿ... ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਤਿ... ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ... ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਹੋਤਿ... ਨਾਮਰੂਪਂ ਹੋਤਿ... ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ ਸਤਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਂਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਨਾਮਰੂਪੇ ਖੋ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ, ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ਪਚ੍ਚੁਦਾਵਤ੍ਤਤਿ ਖੋ ਇਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਮਰੂਪਮ੍ਹਾ ਨ ਪਰਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਜਾਯੇਥ ਵਾ ਜੀਯੇਥ ਵਾ ਮੀਯੇਥ ਵਾ ਚਵੇਥ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜੇਥ ਵਾ, ਯਦਿਦਂ ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਂ; ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ; ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ‘ਸਮੁਦਯੋ, ਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਜਾਤਿਯਾ ਖੋ ਅਸਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਭਵੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਉਪਾਦਾਨਂ ਨ ਹੋਤਿ... ਤਣ੍ਹਾ ਨ ਹੋਤਿ... ਵੇਦਨਾ ਨ ਹੋਤਿ... ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਹੋਤਿ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨ ਹੋਤਿ... ਨਾਮਰੂਪਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ ਅਸਤਿ, ਨਾਮਰੂਪਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕਿਮ੍ਹਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤਿ; ਕਿਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ – ‘ਨਾਮਰੂਪੇ ਖੋ ਅਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤਿ;

ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ਅਧਿਗਤੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯਂ ਮਗ੍ਗੋ ਬੋਧਾਯ ਯਦਿਦਂ – ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ; ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ; ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ। ‘ਨਿਰੋਧੋ, ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ ਞਾਣਂ ਉਦਪਾਦਿ ਪਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਦਪਾਦਿ ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਪਵਨੇ ਚਰਮਾਨੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਪੁਰਾਣਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪੁਰਾਣਞ੍ਜਸਂ ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਅਨੁਯਾਤਂ। ਸੋ ਤਮਨੁਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ । ਤਮਨੁਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਪੁਰਾਣਂ ਨਗਰਂ ਪੁਰਾਣਂ ਰਾਜਧਾਨਿਂ ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਅਜ੍ਝਾਵੁਟ੍ਠਂ [ਅਜ੍ਝਾਵੁਤ੍ਥਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਆਰਾਮਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਾਪਵਨ੍ਤਂ [ਉਦ੍ਦਾਪਵਨ੍ਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਰਮਣੀਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਰਞ੍ਞੋ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯ – ‘ਯਗ੍ਘੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ – ਅਹਂ ਅਦ੍ਦਸਂ ਅਰਞ੍ਞੇ ਪਵਨੇ ਚਰਮਾਨੋ ਪੁਰਾਣਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪੁਰਾਣਞ੍ਜਸਂ ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਅਨੁਯਾਤਂ ਤਮਨੁਗਚ੍ਛਿਂ। ਤਮਨੁਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਪੁਰਾਣਂ ਨਗਰਂ ਪੁਰਾਣਂ ਰਾਜਧਾਨਿਂ ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਅਜ੍ਝਾਵੁਟ੍ਠਂ ਆਰਾਮਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਾਪਵਨ੍ਤਂ ਰਮਣੀਯਂ। ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਗਰਂ ਮਾਪੇਹੀ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਜਾ ਵਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਵਾ ਤਂ ਨਗਰਂ ਮਾਪੇਯ੍ਯ। ਤਦਸ੍ਸ ਨਗਰਂ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਫੀਤਞ੍ਚ ਬਾਹੁਜਞ੍ਞਂ ਆਕਿਣ੍ਣਮਨੁਸ੍ਸਂ ਵੁਦ੍ਧਿਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਂ। ਏਵਮੇਵ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਪੁਰਾਣਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪੁਰਾਣਞ੍ਜਸਂ ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਅਨੁਯਾਤਂ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਾਣਮਗ੍ਗੋ ਪੁਰਾਣਞ੍ਜਸੋ ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਅਨੁਯਾਤੋ ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਾਣਮਗ੍ਗੋ ਪੁਰਾਣਞ੍ਜਸੋ ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਅਨੁਯਾਤੋ, ਤਮਨੁਗਚ੍ਛਿਂ; ਤਮਨੁਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ; ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ; ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ; ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਤਮਨੁਗਚ੍ਛਿਂ; ਤਮਨੁਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਜਾਤਿਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ...ਪੇ॰... ਭਵਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ... ਉਪਾਦਾਨਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ... ਤਣ੍ਹਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ... ਵੇਦਨਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ... ਫਸ੍ਸਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ... ਨਾਮਰੂਪਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਤਮਨੁਗਚ੍ਛਿਂ; ਤਮਨੁਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ; ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਤਦਭਿਞ੍ਞਾ ਆਚਿਕ੍ਖਿਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਉਪਾਸਕਾਨਂ ਉਪਾਸਿਕਾਨਂ। ਤਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਫੀਤਞ੍ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਕਂ ਬਾਹੁਜਞ੍ਞਂ ਪੁਥੁਭੂਤਂ ਯਾਵ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੬. ਸਮ੍ਮਸਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੁਰੂਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਮ੍ਮਾਸਧਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਕੁਰੂਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਮ੍ਮਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਸ’’ਨ੍ਤਿ [ਅਨ੍ਤਰਾ ਸਮ੍ਮਸਨਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰)]। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਮਸਾਮਿ ਅਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਸ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਮ੍ਮਸਸਿ ਅਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਸ’’ਨ੍ਤਿ? ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਯਥਾ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ ਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਾਧੇਸਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਏਤਸ੍ਸ, ਭਗਵਾ, ਕਾਲੋ; ਏਤਸ੍ਸ, ਸੁਗਤ, ਕਾਲੋ; ਯਂ ਭਗਵਾ ਅਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਸਂ ਭਾਸੇਯ੍ਯ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨਹਾਨਨ੍ਦ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਸਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਅਨ੍ਤਰੰ ਸਮ੍ਮਸੰ [ਸਮ੍ਮਸਨੰ (ਸੀ॰)] – ‘ਯੰ ਖੋ ਇਦੰ ਅਨੇਕਵਿਧੰ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ। ਇਦੰ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖੰ ਕਿਂਨਿਦਾਨੰ ਕਿਂਸਮੁਦਯੰ ਕਿਂਜਾਤਿਕੰ ਕਿਂਪਭਵੰ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ ਨ ਹੋਤੀ’ਤਿ? ਸੋ ਸਮ੍ਮਸਮਾਨੋ ਏਵੰ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਯੰ ਖੋ ਇਦੰ ਅਨੇਕਵਿਧੰ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ। ਇਦੰ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪਧਿਨਿਦਾਨੰ ਉਪਧਿਸਮੁਦਯੰ ਉਪਧਿਜਾਤਿਕੰ ਉਪਧਿਪਭਵੰ, ਉਪਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ ਹੋਤਿ, ਉਪਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣੰ ਨ ਹੋਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਜਰਾਮਰਣਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਾ ਚ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਸਾਰੁਪ੍ਪਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਾਯ।

‘‘ਅਥਾਪਰੰ ਸਮ੍ਮਸਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਅਨ੍ਤਰੰ ਸਮ੍ਮਸੰ – ‘ਉਪਧਿ ਪਨਾਯੰ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਉਪਧਿ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਉਪਧਿ ਨ ਹੋਤੀ’ਤਿ? ਸੋ ਸਮ੍ਮਸਮਾਨੋ ਏਵੰ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਉਪਧਿ ਤਣ੍ਹਾਨਿਦਾਨੋ ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯੋ ਤਣ੍ਹਾਜਾਤਿਕੋ ਤਣ੍ਹਾਪਭਵੋ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਤਿ ਉਪਧਿ ਹੋਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸਤਿ ਉਪਧਿ ਨ ਹੋਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ਉਪਧਿਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ ਉਪਧਿਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ ਉਪਧਿਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ ਯਾ ਚ ਉਪਧਿਨਿਰੋਧਸਾਰੁਪ੍ਪਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਥਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰੀ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਉਪਧਿਨਿਰੋਧਾਯ।

‘‘ਅਥਾਪਰੰ ਸਮ੍ਮਸਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਅਨ੍ਤਰੰ ਸਮ੍ਮਸੰ – ‘ਤਣ੍ਹਾ ਪਨਾਯੰ ਕਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਤ੍ਥ ਨਿਵਿਸਮਾਨਾ ਨਿਵਿਸਤੀ’ਤਿ? ਸੋ ਸਮ੍ਮਸਮਾਨੋ ਏਵੰ ਜਾਨਾਤਿ – ਯੰ ਖੋ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ ਏਤ੍ਥੇਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਨਿਵਿਸਮਾਨਾ ਨਿਵਿਸਤਿ । ਕਿਞ੍ਚ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ? ਚਕ੍ਖੁੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ, ਸਾਤਰੂਪੰ। ਏਤ੍ਥੇਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਨਿਵਿਸਮਾਨਾ ਨਿਵਿਸਤਿ। ਸੋਤੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ...ਪੇ॰... ਘਾਨੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ... ਜਿਵ੍ਹਾ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ... ਕਾਯੋ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ... ਮਨੋ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ ਏਤ੍ਥੇਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਿਵਿਸਮਾਨਾ ਨਿਵਿਸਤਿ।

‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ ਤੰ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁੰ ਸੁਖਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁੰ ਆਰੋਗ੍ਯਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁੰ ਖੇਮਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁੰ। ਤੇ ਤਣ੍ਹੰ ਵਡ੍ਢੇਸੁੰ। ਯੇ ਤਣ੍ਹੰ ਵਡ੍ਢੇਸੁੰ ਤੇ ਉਪਧਿਂ ਵਡ੍ਢੇਸੁੰ। ਯੇ ਉਪਧਿਂ ਵਡ੍ਢੇਸੁੰ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਡ੍ਢੇਸੁੰ। ਯੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਡ੍ਢੇਸੁੰ ਤੇ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੁ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੁ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ ਤੰ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ [ਦਕ੍ਖਿਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰)] ਸੁਖਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਆਰੋਗ੍ਯਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਖੇਮਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਣ੍ਹੰ ਵਡ੍ਢਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਤਣ੍ਹੰ ਵਡ੍ਢਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੇ ਉਪਧਿਂ ਵਡ੍ਢਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਉਪਧਿਂ ਵਡ੍ਢਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਡ੍ਢਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਡ੍ਢਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੇ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ ਤੰ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸੁਖਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਆਰੋਗ੍ਯਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਖੇਮਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਣ੍ਹੰ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ । ਯੇ ਤਣ੍ਹੰ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ ਤੇ ਉਪਧਿਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਉਪਧਿਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ ਤੇ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪਾਨੀਯਕਂਸੋ ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਗਨ੍ਧਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਰਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਵਿਸੇਨ ਸਂਸਟ੍ਠੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ ਘਮ੍ਮਾਭਿਤਤ੍ਤੋ ਘਮ੍ਮਪਰੇਤੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ ਤਸਿਤੋ ਪਿਪਾਸਿਤੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜੁਂ – ‘ਅਯਂ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਆਪਾਨੀਯਕਂਸੋ ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਗਨ੍ਧਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਰਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ; ਸੋ ਚ ਖੋ ਵਿਸੇਨ ਸਂਸਟ੍ਠੋ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਸਿ ਪਿਵ। ਪਿਵਤੋ ਹਿ ਖੋ ਤਂ ਛਾਦੇਸ੍ਸਤਿ ਵਣ੍ਣੇਨਪਿ ਗਨ੍ਧੇਨਪਿ ਰਸੇਨਪਿ, ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਸਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਆਪਾਨੀਯਕਂਸਂ ਸਹਸਾ ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਪਿਵੇਯਜ, ਨਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਯਜ। ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯਜ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ...ਪੇ॰... ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ...ਪੇ॰... ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ ਤਂ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸੁਖਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਆਰੋਗ੍ਯਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਖੇਮਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤਣ੍ਹਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਤਣ੍ਹਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ ਤੇ ਉਪਧਿਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਉਪਧਿਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਿ ਤੇ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ ਰੋਗਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ ਭਯਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ, ਤੇ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਿਂਸੁ। ਯੇ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਿਂਸੁ ਤੇ ਉਪਧਿਂ ਪਜਹਿਂਸੁ। ਯੇ ਉਪਧਿਂ ਪਜਹਿਂਸੁ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਜਹਿਂਸੁ। ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਜਹਿਂਸੁ ਤੇ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੁ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੁ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਰੋਗਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਯਤੋ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਰੋਗਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਯਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਨ੍ਤਿ ਤੇ ਉਪਧਿਂ ਪਜਹਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਉਪਧਿਂ ਪਜਹਨ੍ਤਿ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਜਹਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਜਹਨ੍ਤਿ ਤੇ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪਾਨੀਯਕਂਸੋ ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਗਨ੍ਧਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਰਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਵਿਸੇਨ ਸਂਸਟ੍ਠੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ ਘਮ੍ਮਾਭਿਤਤ੍ਤੋ ਘਮ੍ਮਪਰੇਤੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ ਤਸਿਤੋ ਪਿਪਾਸਿਤੋ। ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਵਦੇਯਜੁਂ – ‘ਅਯਂ ਤੇ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਆਪਾਨੀਯਕਂਸੋ ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਗਨ੍ਧਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਰਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੋ ਚ ਖੋ ਵਿਸੇਨ ਸਂਸਟ੍ਠੋ। ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਸਿ ਪਿਵ। ਪਿਵਤੋ ਹਿ ਖੋ ਤਂ ਛਾਦੇਸ੍ਸਤਿ ਵਣ੍ਣੇਨਪਿ ਗਨ੍ਧੇਨਪਿ ਰਸੇਨਪਿ; ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਸਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਸਕ੍ਕਾ ਖੋ ਮੇ ਅਯਂ ਸੁਰਾਪਿਪਾਸਿਤਾ [ਸੁਰਾਪਿਪਾਸਾ (?)] ਪਾਨੀਯੇਨ ਵਾ ਵਿਨੇਤੁਂ ਦਧਿਮਣ੍ਡਕੇਨ ਵਾ ਵਿਨੇਤੁਂ ਭਟ੍ਠਲੋਣਿਕਾਯ [ਮਟ੍ਠਲੋਣਿਕਾਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਵਿਨੇਤੁਂ ਲੋਣਸੋਵੀਰਕੇਨ ਵਾ ਵਿਨੇਤੁਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹਂ ਤਂ ਪਿਵੇਯਜਂ, ਯਂ ਮਮ ਅਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ’ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਆਪਾਨੀਯਕਂਸਂ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਨ ਪਿਵੇਯਜ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਯਜ । ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਨ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯਜ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ ਰੋਗਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ ਭਯਤੋ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖੁਂ, ਤੇ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਿਂਸੁ। ਯੇ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਿਂਸੁ ਤੇ ਉਪਧਿਂ ਪਜਹਿਂਸੁ। ਯੇ ਉਪਧਿਂ ਪਜਹਿਂਸੁ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਜਹਿਂਸੁ। ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਜਹਿਂਸੁ ਤੇ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੁ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੁ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ।

‘‘ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ…ਪੇ॰… ਏਤਰਹਿ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਯੰ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ ਤੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਰੋਗਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਯਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤਣ੍ਹੰ ਪਜਹਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਤਣ੍ਹੰ ਪਜਹਨ੍ਤਿ ਤੇ ਉਪਧਿੰ ਪਜਹਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਉਪਧਿੰ ਪਜਹਨ੍ਤਿ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਜਹਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਜਹਨ੍ਤਿ ਤੇ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਨਲ਼ਕਲਾਪੀਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ [ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਯਂਕਤਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਪਰਂਕਤਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਉਦਾਹੁ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਜਰਾਮਰਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਸਯਂਕਤਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਨ ਪਰਂਕਤਂ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਨ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਨਾਪਿ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਜਰਾਮਰਣਂ। ਅਪਿ ਚ, ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਯਂਕਤਾ ਜਾਤਿ, ਪਰਂਕਤਾ ਜਾਤਿ, ਸਯਂਕਤਾ ਚ ਪਰਂਕਤਾ ਚ ਜਾਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਸਯਂਕਾਰਾ ਅਪਰਂਕਾਰਾ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਜਾਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਸਯਂਕਤਾ ਜਾਤਿ, ਨ ਪਰਂਕਤਾ ਜਾਤਿ, ਨ ਸਯਂਕਤਾ ਚ ਪਰਂਕਤਾ ਚ ਜਾਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਸਯਂਕਾਰਾ ਅਪਰਂਕਾਰਾ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਜਾਤਿ। ਅਪਿ ਚ, ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਯਂਕਤੋ ਭਵੋ…ਪੇ॰… ਸਯਂਕਤਂ ਉਪਾਦਾਨਂ… ਸਯਂਕਤਾ ਤਣ੍ਹਾ… ਸਯਂਕਤਾ ਵੇਦਨਾ… ਸਯਂਕਤੋ ਫਸ੍ਸੋ… ਸਯਂਕਤਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ… ਸਯਂਕਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਪਰਂਕਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਉਦਾਹੁ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ? ‘‘ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਸਯਂਕਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨ ਪਰਂਕਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨਾਪਿ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ, ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮਰੂਪਂ। ਅਪਿ ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਸਯਙ੍ਕਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਪਰਙ੍ਕਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਉਦਾਹੁ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਸਯਂਕਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਪਰਂਕਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨਾਪਿ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਅਪਿ ਚ, ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਦਾਨੇਵ ਖੋ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਏਵਂ ਆਜਾਨਾਮ – ‘ਨ ਖ੍ਵਾਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਸਯਂਕਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨ ਪਰਂਕਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨਾਪਿ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮਰੂਪਂ। ਅਪਿ ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਦਾਨੇਵ ਚ ਪਨ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਏਵਂ ਆਜਾਨਾਮ – ‘ਨ ਖ੍ਵਾਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਸਯਂਕਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਪਰਂਕਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਸਯਂਕਤਞ੍ਚ ਪਰਂਕਤਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ , ਨਾਪਿ ਅਸਯਂਕਾਰਂ ਅਪਰਂਕਾਰਂ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਅਪਿ ਚ, ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਮਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ? ‘‘ਤੇਨਹਾਵੁਸੋ, ਉਪਮਂ ਤੇ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਉਪਮਾਯਪਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪੁਰਿਸਾ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਦ੍ਵੇ ਨਲ਼ਕਲਾਪਿਯੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਂ; ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ; ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਤਾਸਂ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ , ਨਲ਼ਕਲਾਪੀਨਂ ਏਕਂ ਆਕਡ੍ਢੇਯ੍ਯ, ਏਕਾ ਪਪਤੇਯ੍ਯ; ਅਪਰਂ ਚੇ ਆਕਡ੍ਢੇਯ੍ਯ, ਅਪਰਾ ਪਪਤੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋ; ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ; ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ , ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ; ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ! ਯਾਵਸੁਭਾਸਿਤਂ ਚਿਦਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ। ਇਦਞ੍ਚ ਪਨ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਇਮੇਹਿ ਛਤ੍ਤਿਂਸਾਯ ਵਤ੍ਥੂਹਿ ਅਨੁਮੋਦਾਮ – ‘ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਜਾਤਿਯਾ ਚੇ... ਭਵਸ੍ਸ ਚੇ... ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਚੇ... ਤਣ੍ਹਾਯ ਚੇ... ਵੇਦਨਾਯ ਚੇ... ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਚੇ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚੇ... ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਚੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਚੇ... ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ । ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ’’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਕੋਸਮ੍ਬਿਸੁਤ੍ਤਂ

੬੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮੁਸਿਲੋ [ਮੂਸਿਲੋ (ਸੀ॰), ਮੁਸੀਲੋ (ਪੀ॰)] ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਪਵਿਟ੍ਠੋ [ਸਵਿਟ੍ਠੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨਾਰਦੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਆਨਨ੍ਦੋ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮੁਸਿਲਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਮੁਸਿਲ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮੁਸਿਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – ‘ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – ‘ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ , ਆਵੁਸੋ ਮੁਸਿਲ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮੁਸਿਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – ‘ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋਤਿ... ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ... ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਤਿ... ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਤਿ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ... ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ... ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – ‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਮੁਸਿਲ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮੁਸਿਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – ‘ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ’’’ਤਿ? ‘‘ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ,

ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – 'ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ'''ਤਿ।

''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ , ਆਵੁਸੋ ਮੁਸਿਲ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮੁਸਿਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – 'ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋਤਿ...ਪੇ॰... ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋਤਿ ... ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ'''ਤਿ? ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ'''ਤਿ।

''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਮੁਸਿਲ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮੁਸਿਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – 'ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – 'ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਤੇਨਹਾਯਸ੍ਮਾ ਮੁਸਿਲੋ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ''ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਮੁਸਿਲੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਵਿਟ੍ਠਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧਾਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਅਹਂ ਏਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਲਭੇਯ੍ਯਂ। ਮਂ ਏਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛ। ਅਹਂ ਤੇ ਏਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਬ੍ਯਾਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਲਭਤਾਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਏਤਂ ਪਞ੍ਹਂ। ਪੁਚ੍ਛਾਮਹਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਏਤਂ ਪਞ੍ਹਂ। ਬ੍ਯਾਕਰੋਤੁ ਚ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਏਤਂ ਪਞ੍ਹਂ''।

''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਨਾਰਦ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਨਾਰਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – 'ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ'''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – 'ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ , ਆਵੁਸੋ ਨਾਰਦ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਨਾਰਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ? ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'''ਤਿ।

''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਨਾਰਦ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਨਾਰਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – 'ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ'''ਤਿ? ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – 'ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ'''ਤਿ।

''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਨਾਰਦ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਥਾਯਸ੍ਮਤੋ ਨਾਰਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – 'ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ

ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ'''ਤਿ? ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – 'ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ'''ਤਿ।

''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਨਾਰਦ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਾਯਸ੍ਮਤੋ ਨਾਰਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਮੇਵ ਞਾਣਂ – 'ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰੇਵ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੁਚਿਯਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਹਮੇਤਂ ਜਾਨਾਮਿ ਅਹਮੇਤਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ – 'ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਤੇਨਹਾਯਸ੍ਮਾ ਨਾਰਦੋ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ''ਤਿ? '''ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ, ਨ ਚਮ੍ਹਿ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਕਨ੍ਤਾਰਮਗ੍ਗੇ ਉਦਪਾਨੋ। ਤਤ੍ਰ ਨੇਵਸ੍ਸ ਰਜ੍ਜੁ ਨ ਉਦਕਵਾਰਕੋ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਘਮ੍ਮਾਭਿਤਤ੍ਤੋ ਘਮ੍ਮਪਰੇਤੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ ਤਸਿਤੋ ਪਿਪਾਸਿਤੋ, ਸੋ ਤਂ ਉਦਪਾਨਂ ਓਲੋਕੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ 'ਉਦਕ'ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਖੋ ਞਾਣਂ ਅਸ੍ਸ, ਨ ਚ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, 'ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ, ਨ ਚਮ੍ਹਿ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਵਿਟ੍ਠਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਵਂਵਾਦੀ [ਏਵਂਵਾਦਿਂ (?)] ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਪਵਿਟ੍ਠ, ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਕਿਂ ਵਦੇਸੀ''ਤਿ? ''ਏਵਂਵਾਦਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਰਦਂ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਦਾਮਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਕਲ੍ਯਾਣਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਕੁਸਲਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਉਪਯਨ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੬੯. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ...ਪੇ॰... ''ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਯਨ੍ਤੋ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਉਪਯਨ੍ਤਿਯੋ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਉਪਯਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਉਪਯਨ੍ਤਿਯੋ ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਉਪਯਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਸੋਬ੍ਭਾ ਉਪਯਨ੍ਤਾ ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ ਉਪਯਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪਯਨ੍ਤੀ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪਯਨ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਯਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਯਨ੍ਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਨਾਮਰੂਪਂ ਉਪਯਨ੍ਤਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਉਪਯਨ੍ਤਂ ਫਸ੍ਸਂ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਫਸ੍ਸੋ ਉਪਯਨ੍ਤੋ ਵੇਦਨਂ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਉਪਯਨ੍ਤੀ ਤਣ੍ਹਂ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਤਣ੍ਹਾ ਉਪਯਨ੍ਤੀ ਉਪਾਦਾਨਂ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਉਪਾਦਾਨਂ ਉਪਯਨ੍ਤਂ ਭਵਂ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਭਵੋ ਉਪਯਨ੍ਤੋ ਜਾਤਿਂ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਜਾਤਿ ਉਪਯਨ੍ਤੀ ਜਰਾਮਰਣਂ ਉਪਯਾਪੇਤਿ।

''ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਯਨ੍ਤੋ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਅਪਯਨ੍ਤਿਯੋ ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਅਪਯਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਨ੍ਨਦਿਯੋ ਅਪਯਨ੍ਤਿਯੋ ਮਹਾਸੋਬ੍ਭੇ ਅਪਯਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਸੋਬ੍ਭਾ ਅਪਯਨ੍ਤਾ ਕੁਸੋਬ੍ਭੇ ਅਪਯਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਪਯਨ੍ਤੀ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਪਯਨ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਪਯਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਪਯਨ੍ਤਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਨਾਮਰੂਪਂ ਅਪਯਨ੍ਤਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਅਪਯਨ੍ਤਂ ਫਸ੍ਸਂ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਫਸ੍ਸੋ ਅਪਯਨ੍ਤੋ ਵੇਦਨਂ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਅਪਯਨ੍ਤੀ ਤਣ੍ਹਂ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਤਣ੍ਹਾ ਅਪਯਨ੍ਤੀ ਉਪਾਦਾਨਂ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਉਪਾਦਾਨਂ ਅਪਯਨ੍ਤਂ ਭਵਂ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਭਵੋ ਅਪਯਨ੍ਤੋ ਜਾਤਿਂ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਜਾਤਿ ਅਪਯਨ੍ਤੀ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਪਯਾਪੇਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸੁਸਿਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕਤੋ ਹੋਤਿ ਗਰੁਕਤੋ ਮਾਨਿਤੋ ਪੂਜਿਤੋ ਅਪਚਿਤੋ ਲਾਭੀ ਚੀਵਰ-ਪਿਣ੍ਡਪਾਤ-ਸੇਨਾਸਨ-ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯ-ਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ। ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋਪਿ ਸਕ੍ਕਤੋ ਹੋਤਿ ਗਰੁਕਤੋ ਮਾਨਿਤੋ ਪੂਜਿਤੋ ਅਪਚਿਤੋ ਲਾਭੀ ਚੀਵਰ-ਪਿਣ੍ਡਪਾਤ-ਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯ-ਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ। ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਨ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਅਸਕ੍ਕਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਗਰੁਕਤਾ ਅਮਾਨਿਤਾ ਅਪੂਜਿਤਾ ਅਨਪਚਿਤਾ, ਨ ਲਾਭਿਨੋ ਚੀਵਰ-ਪਿਣ੍ਡਪਾਤ-ਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯ-ਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸੁਸਿਮੋ [ਸੁਸੀਮੋ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਰਾਜਗਹੇ ਪਟਿਵਸਤਿ ਮਹਤਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਰਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ। ਅਥ ਖੋ ਸੁਸਿਮਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਪਰਿਸਾ ਸੁਸਿਮਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਸੁਸਿਮ, ਸਮਣੇ ਗੋਤਮੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰ। ਤ੍ਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹੇ ਵਾਚੇਯ੍ਯਾਸਿ [ਵਾਚੇਸ੍ਸਸਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਤਂ ਮਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਗਿਹੀਨਂ ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮ। ਏਵਂ ਮਯਮ੍ਪਿ ਸਕ੍ਕਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਗਰੁਕਤਾ ਮਾਨਿਤਾ ਪੂਜਿਤਾ ਅਪਚਿਤਾ ਲਾਭਿਨੋ ਚੀਵਰ-ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨ-ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯ-ਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਸੁਸਿਮੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਸਕਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਪਟਿਸ੍ਸੁਣਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੁਸਿਮੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸੁਸਿਮਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਂ ਆਦਾਯ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਸਿਮੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤੇਨਹਾਨਨ੍ਦ, ਸੁਸਿਮਂ ਪਬ੍ਬਾਜੇਥਾ''ਤਿ । ਅਲਤ੍ਥ ਖੋ ਸੁਸਿਮੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਅਲਤ੍ਥ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ ਹੋਤਿ – ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਮਾ''ਤਿ। ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਸਿਮੋ – ''ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਕਿਰ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਾ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਸਿਮੋ ਯੇਨ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਸਿਮੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਚ੍ਚਂ ਕਿਰਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇਹਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਾ ਬ੍ਯਾਕਤਾ – 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਾ''ਤਿ? ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ।

''ਅਪਿ ਪਨ [ਅਪਿ ਨੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ] ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਥ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਥ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਥ; ਆਵਿਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤਂ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨਾ ਗਚ੍ਛਥ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜਂ ਕਰੋਥ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਗਚ੍ਛਥ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥਵਿਯਂ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮਥ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਿਮਸਥ ਪਰਿਮਜ੍ਜਥ, ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਥਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''।

''ਅਪਿ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਥ ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਥ – ਸਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਵੀਤਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੀਤਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਸਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਦੋਸਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਵੀਤਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੀਤਦੋਸਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਸਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮੋਹਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਵੀਤਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੀਤਮੋਹਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਅਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਮਹਗ੍ਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ ; ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥ ; ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ’’।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਥ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ, ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ – ‘ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿਂ; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ’’।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਥ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਥ – ‘ਇਮੇ ਵਤ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਅਰਿਯਾਨਂ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ; ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਥ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ’’।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਾ, ਤੇ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ’’।

‘‘ਏਤ੍ਥ ਦਾਨਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਇਦਞ੍ਚ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸਮਾਪਤ੍ਤਿ; ਇਦਂ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕਥ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਖੋ ਮਯਂ, ਆਵੁਸੋ ਸੁਸਿਮਾ’’ਤਿ।

‘‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ ਇਮਸ੍ਸ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਸਾਧੁ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਤਥਾ ਭਾਸਨ੍ਤੁ ਯਥਾਹਂ ਇਮਸ੍ਸ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ ਵਾ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਸੁਸਿਮ, ਨ ਵਾ ਤ੍ਵਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ ਅਥ ਖੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਮਯ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਸਿਮੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਸਿਮੋ ਯਾਵਤਕੋ ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਹੋਸਿ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਗਵਤੋ

ਆਰੋਚੇਸਿ। ''ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ, ਸੁਸਿਮ, ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ।

''ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ [ਭਗਵਤੋ (ਪੀ॰)] ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਤਥਾ ਭਾਸਤੁ ਯਥਾਹਂ ਇਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ ਵਾ ਤ੍ਵਂ, ਸੁਸਿਮ, ਨ ਵਾ ਤ੍ਵਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਥ ਖੋ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਂ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਞਾਣਂ''।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਸੁਸਿਮ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ'' । ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਸਞ੍ਞਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਸੁਸਿਮ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਨੇਤਂ ਮਮ ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ; ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਵਾ ਸੁਖੁਮਾ ਵਾ ਹੀਨਾ ਵਾ ਪਣੀਤਾ ਵਾ ਯਾ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਵੇਦਨਾ ਨੇਤਂ ਮਮ ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ; ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਵਾ ਸੁਖੁਮਾ ਵਾ ਹੀਨਾ ਵਾ ਪਣੀਤਾ ਵਾ ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨੇਤਂ ਮਮ ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ; ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨੇਤਂ ਮਮ ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ; ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਸੁਸਿਮ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ, ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

'''ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ'ਨ੍ਤਿ, ਸੁਸਿਮ, ਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। '''ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ'ਤਿ, ਸੁਸਿਮ, ਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। '''ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ'ਤਿ, ਸੁਸਿਮ, ਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। '''ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨ'ਨ੍ਤਿ, ਸੁਸਿਮ, ਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਤਿ... ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਤਿ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ... ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ... ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ, ਸੁਸਿਮ, ਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

‘‘‘ਜਾਤਿਨਿਰੋਧਾ ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ, ਸੁਸਿਮ, ਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘‘ਭਵਨਿਰੋਧਾ ਜਾਤਿਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਸੁਸਿਮ, ਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਾ ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋਤਿ... ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋਤਿ, ਸੁਸਿਮ, ਪਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਸੁਸਿਮ, ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਸਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਸਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਸਿ; ਆਵਿਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤਂ ਅਸਜ੍ਜਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਸਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮੁਜ੍ਜਂ ਕਰੋਸਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਸਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥਵਿਯਂ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮਸਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਿਮਸਸਿ ਪਰਿਮਜ੍ਜਸਿ, ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਸੁਸਿਮ, ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਸਿ ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਸੁਸਿਮ, ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਸਿ – ਸਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਸਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਸੁਸਿਮ, ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਸਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਸੁਸਿਮ, ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਸਿ ਚਵਮਾਨੇ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਸੁਸਿਮ, ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ, ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਤੇ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਏਤ੍ਥ ਦਾਨਿ, ਸੁਸਿਮ, ਇਦਞ੍ਚ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸਮਾਪਤ੍ਤਿ, ਇਦਂ ਨੋ, ਸੁਸਿਮ, ਕਥ’’ਨ੍ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਸਿਮੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇਸੁ ਸਿਰਸਾ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਚ੍ਚਯੋ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਚ੍ਚਗਮਾ ਯਥਾਬਾਲਂ ਯਥਾਮੂਲ਼੍ਹਂ ਯਥਾਅਕੁਸਲਂ, ਯ੍ਵਾਹਂ ਏਵਂ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥੇਨਕੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਆਯਤਿਂ ਸਂਵਰਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤਗ੍ਘ ਤ੍ਵਂ, ਸੁਸਿਮ, ਅਚ੍ਚਯੋ ਅਚ੍ਚਗਮਾ ਯਥਾਬਾਲਂ ਯਥਾਮੂਲ਼੍ਹਂ ਯਥਾਅਕੁਸਲਂ, ਯੋ ਤ੍ਵਂ ਏਵਂ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥੇਨਕੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਸੁਸਿਮ, ਚੋਰਂ ਆਗੁਚਾਰਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਦਸ੍ਸੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਅਯਂ ਤੇ, ਦੇਵ, ਚੋਰੋ ਆਗੁਚਾਰੀ, ਇਮਸ੍ਸ ਯਂ ਇਚ੍ਛਸਿ ਤਂ ਦਣ੍ਡਂ ਪਣੇਹੀ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਾਜਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਗਚ੍ਛਥ, ਭੋ, ਇਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ਦਲ਼੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਪਚ੍ਛਾਬਾਹਂ ਗਾਲ਼੍ਹਬਨ੍ਧਨਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਖੁਰਮੁਣ੍ਡਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਖਰਸ੍ਸਰੇਨ ਪਣਵੇਨ ਰਥਿਯਾਯ ਰਥਿਯਂ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇਨ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕਂ ਪਰਿਨੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਥਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਰਞ੍ਞੋ ਪੁਰਿਸਾ ਦਲ਼੍ਹਾਯ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਪਚ੍ਛਾਬਾਹਂ ਗਾਲ਼੍ਹਬਨ੍ਧਨਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਖੁਰਮੁਣ੍ਡਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਖਰਸ੍ਸਰੇਨ ਪਣਵੇਨ ਰਥਿਯਾਯ ਰਥਿਯਂ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇਨ

ਸਿਙ੍ਘਾਟਕਂ ਪਰਿਨੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਸੁਸਿਮ, ਅਪਿ ਨੁ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥਾ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਂ ਖੋ ਸੋ, ਸੁਸਿਮ, ਪੁਰਿਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥ [ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥ ਵਾ, ਨ ਵਾ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥ (ਕ॰)]। ਯਾ ਏਵਂ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥੇਨਕਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ, ਅਯਂ ਤਤੋ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤਰਾ ਚ ਕਟੁਕਵਿਪਾਕਤਰਾ ਚ, ਅਪਿ ਚ ਵਿਨਿਪਾਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਸੁਸਿਮ, ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਕਰੋਸਿ ਤਂ ਤੇ ਮਯਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਮ। ਵੁਦ੍ਧਿ ਹੇਸਾ, ਸੁਸਿਮ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਯੋ ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਕਰੋਤਿ, ਆਯਤਿਞ੍ਚ [ਆਯਤਿਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪੁਤ੍ਤਮਂਸੇਨ ਚਾਪਰਂ।
ਅਤ੍ਥਿਰਾਗੋ ਚ ਨਗਰਂ, ਸਮ੍ਮਸਂ ਨਲ਼ਕਲਾਪਿਯਂ।
ਕੋਸਮ੍ਬੀ ਉਪਯਨ੍ਤਿ ਚ, ਦਸਮੋ ਸੁਸਿਮੇਨ ਚਾਤਿ [ਦਸਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸੁਸੀਮੇਨਾਤਿ (ਸੀ॰)]॥

੮. ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਗ੍ਗੋ

੧. ਜਰਾਮਰਣਸੁਤ੍ਤਂ

੭੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ... ਪੇ॰... ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। (ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਏਕੋ)। ਪਠਮਂ।

੨-੧੧. ਜਾਤਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਦਸਕਂ

੭੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਜਾਤਿਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

(੩) ਭਵਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

(੪) ਉਪਾਦਾਨਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

(੫) ਤਣ੍ਹਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

(੬) ਵੇਦਨං ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

(੭) ਫਸ੍ਸං ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

(੮) ਸਲ਼ਾਯਤਨං ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

(੯) ਨਾਮਰੂਪං ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

(੧੦) ਵਿਞ੍ਞਾਣං ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

(੧੧) ''ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯං ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧං ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿං ਪਟਿਪਦං ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਯං ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮං।

ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨං –

ਪਚ੍ਚਯੇਕਾਦਸ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਵਿਭਜ੍ਜਨਾ।
ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਗ੍ਗੋ, ਨਿਦਾਨੇ ਭਵਤਿ ਅਟ੍ਠਮੋ॥

ਵਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨං –

ਬੁਦ੍ਧੋ ਆਹਾਰੋ ਦਸਬਲੋ, ਕਲ਼ਾਰੋ ਗਹਪਤਿਪਞ੍ਚਮੋ।
ਦੁਕ੍ਖਵਗ੍ਗੋ ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋਤਿ॥

੯. ਅਨ੍ਤਰਪੇਯ੍ਯਾਲං

੧. ਸਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤං

੭੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯං ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਜਰਾਮਰਣං, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤං ਜਰਾਮਰਣੇ ਯਥਾਭੂਤං ਞਾਣਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ; ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯං ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤං ਜਰਾਮਰਣਸਮੁਦਯੇ ਯਥਾਭੂਤං ਞਾਣਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ; ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧං ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤං ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧੇ ਯਥਾਭੂਤං ਞਾਣਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ; ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿං ਪਟਿਪਦං ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤං ਜਰਾਮਰਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਯਥਾਭੂਤං ਞਾਣਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। (ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਏਕੋ)। ਪਠਮං।

(ਸਬ੍ਬੇਸං ਪੇਯ੍ਯਾਲੋ ਏਵං ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ)

੨-੧੧. ਦੁਤਿਯਸਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਾਦਿਦਸਕං

(੨) ਜਾਤිං , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤං...ਪੇ॰...।

(੩) ਭਵ਼ੰ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰...।

(੪) ਉਪਾਦਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰...।

(੫) ਤਣ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰...।

(੬) ਵ਼ੇਦਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰...।

(੭) ਫਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰...।

(੮) ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰...।

(੯) ਨਾਮਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰...।

(੧੦) ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ...ਪੇ॰...।

(੧੧) ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ; ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

(ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਿਕਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ)।

੨-੧੨. ਸਿਕ੍ਖਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਪੇਯ੍ਯਾਲਏਕਾਦਸਕਂ

(੨) ‘‘ਜਰਾਮਰਣਂ , ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ ਅਪਸ੍ਸਤਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਰਾਮਰਣੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਯ ਸਿਕ੍ਖਾ ਕਰਣੀਯਾ।

(ਪੇਯ੍ਯਾਲੋ। ਚਤੁਸਚ੍ਚਿਕਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ)।

(੩) ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰...।

(੪) ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਛਨ੍ਦੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰...।

(੫) ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਉਸ੍ਸੋਲ਼੍ਹੀ ਕਰਣੀਯਾ...ਪੇ॰...।

(੬) ਜਰਾਮਰਣਂ , ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਅਪ੍ਪਟਿਵ਼ਾਨੀ ਕਰਣੀਯਾ...ਪੇ॰...।

(੭) ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰਣੀਯਂ...ਪੇ॰...।

(੮) ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਵ਼ੀਰਿਯਂ ਕਰਣੀਯਂ...ਪੇ॰...।

(੯) ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਸਾਤਚ੍ਚਂ ਕਰਣੀਯਂ...ਪੇ॰...।

(੧੦) ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਸਤਿ ਕਰਣੀਯਾ...ਪੇ॰...।

(੧੧) ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਕਰਣੀਯਂ...ਪੇ॰...।

(੧੨) ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਨਤਾ...ਪੇ॰... ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਕਰਣੀਯੋ...ਪੇ॰...।

ਅਨ੍ਤਰਪੇਯ੍ਯਾਲੋ ਨਵਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਤ੍ਥਾ ਸਿਕ੍ਖਾ ਚ ਯੋਗੋ ਚ, ਛਨ੍ਦੋ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਪਞ੍ਚਮੀ।
ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿ ਆਤਪ੍ਪਂ, ਵੀਰਿਯਂ ਸਾਤਚ੍ਚਮੁਚ੍ਚਤਿ।
ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ, ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਾਤਿ॥

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਅਨ੍ਤਰਪੇਯ੍ਯਾਲਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਰੇ ਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੁਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਸਤਾਨਿ।
ਚਤੁਸਚ੍ਚੇਨ ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪੇਯ੍ਯਾਲਅਨ੍ਤਰਮ੍ਹਿ ਯੇਤਿ [ਪੇਯ੍ਯਾਲਾ ਅਨ੍ਤਰਮ੍ਹਿ ਯੇਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]॥

ਅਨ੍ਤਰਪੇਯ੍ਯਾਲੇਸੁ ਉਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਨਿਦਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੨. ਅਭਿਸਮਯਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਨਖਸਿਖਾਸੁਤ੍ਤੰ

੭੪. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਨਖਸਿਖਾਯੰ ਪੰਸੁੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮੰ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰੰ, ਯੋ ਵਾਯੰ [ਯੋ ਚਾਯੰ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਦੁਤਿਯਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਪਨ ਵਾਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯੰ ਪੰਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ, ਅਯੰ ਵਾ ਮਹਾਪਥਵੀ’’ਤਿ?

‘‘ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰੰ, ਯਦਿਦੰ ਮਹਾਪਥਵੀ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯੰ ਪੰਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ। ਨੇਵ ਸਤਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿੰ ਉਪਨਿਧਾਯ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯੰ ਪੰਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਯਦਿਦੰ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣੰ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ। ਨੇਵ ਸਤਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਪੁਰਿਮੰ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣੰ ਉਪਨਿਧਾਯ ਯਦਿਦੰ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰਪਰਮਤਾ। ਏਵੰ ਮਹਤ੍ਥਿਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ; ਏਵੰ ਮਹਤ੍ਥਿਯੋ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਪੋਕ੍ਖਰਣੀਸੁਤ੍ਤੰ

੭੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਪਞ੍ਞਾਸਯੋਜਨਾਨਿ ਆਯਾਮੇਨ ਪਞ੍ਞਾਸਯੋਜਨਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਞ੍ਞਾਸਯੋਜਨਾਨਿ ਉਬ੍ਬੇਧੇਨ, ਪੁਣ੍ਣਾ ਉਦਕਸ੍ਸ ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕਾ ਕਾਕਪੇਯ੍ਯਾ। ਤਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕੁਸਗ੍ਗੇਨ ਉਦਕੰ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਕਤਮੰ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰੰ, ਯੰ ਵਾ ਕੁਸਗ੍ਗੇਨ ਉਦਕੰ ਉਬ੍ਭਤੰ ਯੰ ਵਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਉਦਕ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰੰ, ਯਦਿਦੰ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਉਦਕੰ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ ਕੁਸਗ੍ਗੇਨ ਉਦਕੰ ਉਬ੍ਭਤੰ। ਨੇਵ ਸਤਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਉਦਕੰ ਉਪਨਿਧਾਯ ਕੁਸਗ੍ਗੇਨ ਉਦਕੰ ਉਬ੍ਭਤ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਯਦਿਦੰ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣੰ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੰ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ। ਨੇਵ ਸਤਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਤਿ ਪੁਰਿਮੰ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣੰ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣੰ ਉਪਨਿਧਾਯ, ਯਦਿਦੰ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰਪਰਮਤਾ। ਏਵੰ ਮਹਤ੍ਥਿਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ; ਏਵੰ ਮਹਤ੍ਥਿਯੋ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਸਮ੍ਭੇਜ੍ਜਉਦਕਸੁਤ੍ਤੰ

੭੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਤ੍ਥਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਗਙ੍ਗਾ ਯਮੁਨਾ ਅਚਿਰਵਤੀ ਸਰਭੂ ਮਹੀ, ਤਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮੰ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰੰ, ਯਾਨਿ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨਿ ਯੰ ਵਾ ਸਮ੍ਭੇਜ੍ਜਉਦਕ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰੰ ਯਦਿਦੰ ਸਮ੍ਭੇਜ੍ਜਉਦਕੰ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨਿ। ਨੇਵ ਸਤਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮੰ ਕਲੰ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਭੇਜ੍ਜਉਦਕੰ ਉਪਨਿਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਦੁਤਿਯਸਮ੍ਭੇਜ੍ਜਉਦਕਸੁਤ੍ਤਂ

੭੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਤ੍ਥਿਮਾ ਮਹਾਨਦਿਯੋ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ ਯਮੁਨਾ ਅਚਿਰਵਤੀ ਸਰਭੂ ਮਹੀ, ਤਂ ਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਂ ਵਾ ਸਮ੍ਭੇਜ੍ਜਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਯਾਨਿ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨੀ''ਤਿ?

''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਸਮ੍ਭੇਜ੍ਜਉਦਕਂ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਭੇਜ੍ਜਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਥਵੀਸੁਤ੍ਤਂ

੭੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਅਯਂ [ਯਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਵਾ ਮਹਾਪਥਵੀ''ਤਿ?

''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ ਮਹਾਪਥਵੀ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਪਥਵੀਸੁਤ੍ਤਂ

੭੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਪਥਵੀ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਂ ਵਾ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ?

''ਏਤਦੇਵ ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ, ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ। ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਿਯੋ ਗੁਲ਼ਿਕਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੮੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਤੋ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਾਨਿ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨਿ ਯਂ ਵਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਏਤਦੇਵ , ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਦਿਦਂ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨਿ। ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਉਬ੍ਭਤਾਨੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੮੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਂ ਵਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਯਾਨਿ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨੀ’’ਤਿ?

‘‘ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ, ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਉਦਕਫੁਸਿਤਾਨਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਬ੍ਬਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਯੋ ਵਾ ਹਿਮਵਾ [ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਹਿਮਵਾ ਵਾ (ਸੀ॰)] ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ’’ਤਿ?

‘‘ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਯਦਿਦਂ ਹਿਮਵਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਪਬ੍ਬਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਿਮਵਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਂ ਵਾ ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ’’ਤਿ?

‘‘ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ। ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਏਤਦੇਵ ਬਹੁਤਰਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ। ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਤਿ ਪੁਰਿਮਂ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਯਦਿਦਂ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂਪਰਮਤਾ। ਏਵਂ ਮਹਤ੍ਥਿਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ, ਏਵਂ ਮਹਤ੍ਥਿਯੋ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਤਤਿਯਪਬ੍ਬਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਯੋ ਵਾ ਸਿਨੇਰੁ [ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਸਿਨੇਰੁ ਵਾ (ਸੀ॰)] ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ’’ਤਿ?

‘‘ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਯਦਿਦਂ ਸਿਨੇਰੁ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ; ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਸਿਨੇਰੁਂ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾਨਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਸਤ੍ਤ ਮੁਗ੍ਗਮਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਅਧਿਗਮੋ ਨੇਵ ਸਤਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਤਿ ਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਮਂ ਕਲਂ ਉਪੇਤਿ। ਏਵਂ ਮਹਾਧਿਗਮੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਏਵਂ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞੋ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਅਭਿਸਮਯਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਨਖਸਿਖਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ, ਸਮ੍ਭੇਜ੍ਜਉਦਕੇ ਚ ਦ੍ਵੇ।
ਦ੍ਵੇ ਪਥਵੀ ਦ੍ਵੇ ਸਮੁਦ੍ਦਾ, ਤਯੋ ਚ ਪਬ੍ਬਤੂਪਮਾਤਿ॥

੩. ਧਾਤੁਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਨਾਨਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਰੂਪਧਾਤੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਸੋਤਧਾਤੁ ਸਦ੍ਦਧਾਤੁ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਘਾਨਧਾਤੁ ਗਨ੍ਧਧਾਤੁ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਜਿਵ੍ਹਾਧਾਤੁ ਰਸਧਾਤੁ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਕਾਯਧਾਤੁ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੁ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਮਨੋਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਸੋਤਧਾਤੁ ਘਾਨਧਾਤੁ ਜਿਵ੍ਹਾਧਾਤੁ ਕਾਯਧਾਤੁ ਮਨੋਧਾਤੁ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ। ਸੋਤਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ... ਘਾਨਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ... ਜਿਵ੍ਹਾਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ... ਕਾਯਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ... ਮਨੋਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ। ਏਵਂ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਨੋਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਮਨੋਧਾਤੁ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਨੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਮਨੋਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਨੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਧਾਤੁ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ...ਪੇ॰... ਮਨੋਧਾਤੁ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੮੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਮਨੋਧਾਤੁ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਨੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਨੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਮਨੋਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਨੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਨੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਧਾਤੁ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਬਾਹਿਰਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਰੂਪਧਾਤੁ ਸਦ੍ਦਧਾਤੁ ਗਨ੍ਧਧਾਤੁ ਰਸਧਾਤੁ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੯੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਰੂਪਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ?

‘‘ਰੂਪਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ , ਰੂਪਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਰੂਪਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਰੂਪਚ੍ਛਨ੍ਦਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਰੂਪਪਰਿਲ਼ਾਹਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਪਰਿਯੇਸਨਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਾ।

‘‘ਏਵਂ, ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨੋਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੯੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ; ਨੋ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ , ਨੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ , ਨੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ? ਰੂਪਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ – ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ; ਨੋ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ?

‘‘ਰੂਪਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਾ; ਨੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ।

‘‘ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ; ਨੋ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਬਾਹਿਰਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੯੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ , ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ

ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ , ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਨਾਨਤ੍ਤੰ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ? ਰੂਪਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ – ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ''।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਲਾਭਨਾਨਤ੍ਤੰ?

''ਰੂਪਧਾਤੁੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਰੂਪਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਰੂਪਸਙ੍ਕਪ੍ਪੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਰੂਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਰੂਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੰ ਵੇਦਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਰੂਪਚ੍ਛਨ੍ਦੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਰੂਪਪਰਿਲ਼ਾਹੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਪਰਿਯੇਸਨਾ, ਰੂਪਪਰਿਯੇਸਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਲਾਭੋ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਧਾਤੁੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੰ ਵੇਦਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਾ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਲਾਭੋ ।

''ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਨਾਨਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਬਾਹਿਰਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੯੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤੰ , ਫਸ੍ਸ... ਵੇਦਨਾ... ਛਨ੍ਦ... ਪਰਿਲ਼ਾਹ... ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਨਾਨਤ੍ਤੰ; ਨੋ ਲਾਭਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਨੋ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਨੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਛਨ੍ਦ... ਵੇਦਨਾ... ਫਸ੍ਸ... ਸਙ੍ਕਪ੍ਪ... ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ , ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ? ਰੂਪਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ – ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ''।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤੰ? ਫਸ੍ਸ... ਵੇਦਨਾ... ਛਨ੍ਦ... ਪਰਿਲ਼ਾਹ... ਪਰਿਯੇਸਨਾ... ਲਾਭ... ਨੋ ਲਾਭਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਨੋ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹ... ਛਨ੍ਦ... ਵੇਦਨਾ... ਫਸ੍ਸ... ਨੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤੰ?

''ਰੂਪਧਾਤੁੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਧਾਤੁੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਾ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਲਾਭੋ; ਨੋ ਧਮ੍ਮਲਾਭੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਾ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ , ਨੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੰ ਵੇਦਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ, ਨੋ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ।

‘‘ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਕਪ੍ਪ... ਫਸ੍ਸ... ਵੇਦਨਾ... ਛਨ੍ਦ... ਪਰਿਲ਼ਾਹ... ਪਰਿਯੇਸਨਾ... ਲਾਭ... ਨੋ ਲਾਭਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਪਰਿਯੇਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਛਨ੍ਦਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਵੇਦਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਫਸ੍ਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਨਾਨਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਧਾਤੁਫਸ੍ਸਞ੍ਚ ਨੋ ਚੇਤਂ, ਵੇਦਨਾ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਏਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ, ਧਾਤੁਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਨੋ ਚੇਤਂ।
ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ, ਏਤਂ ਬਾਹਿਰਪਞ੍ਚਕਨ੍ਤਿ॥

੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਤ੍ਤਧਾਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੯੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਸਤ੍ਤਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਯੋ। ਕਤਮਾ ਸਤ੍ਤ? ਆਭਾਧਾਤੁ, ਸੁਭਧਾਤੁ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਧਾਤੁ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤ ਧਾਤੁਯੋ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਯਾ ਚਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਭਾਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਸੁਭਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਧਾਤੁ – ਇਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਤੁਯੋ ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਭਾਧਾਤੁ – ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਭਧਾਤੁ – ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਅਸੁਭਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ – ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਰੂਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ – ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ – ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ – ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਧਾਤੁ – ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਨਿਰੋਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਯਾ ਚਾਯਂ , ਭਨ੍ਤੇ, ਆਭਾਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਸੁਭਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਧਾਤੁ – ਇਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਾਤੁਯੋ ਕਥਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ?

‘‘ਯਾ ਚਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਭਾਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਸੁਭਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਧਾਤੁ ਯਾ ਚ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ – ਇਮਾ ਧਾਤੁਯੋ ਸਞ੍ਞਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਧਾਤੁ – ਅਯਂ ਧਾਤੁ

ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ । ਯਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਧਾਤੁ – ਅਯਂ ਧਾਤੁ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸਨਿਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੯੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸਨਿਦਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ; ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ; ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ''।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ; ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ; ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ? ਕਾਮਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾ, ਕਾਮਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਕਾਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਮਪਰਿਯੇਸਨਾ। ਕਾਮਪਰਿਯੇਸਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯੇਸਮਾਨੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ – ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ, ਮਨਸਾ।

''ਬ੍ਯਾਪਾਦਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਞ੍ਞਾ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ...ਪੇ॰... ਬ੍ਯਾਪਾਦਚ੍ਛਨ੍ਦੋ... ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਲ਼ਾਹੋ... ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੇਸਨਾ... ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੇਸਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯੇਸਮਾਨੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ – ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ, ਮਨਸਾ।

''ਵਿਹਿਂਸਾਧਾਤੁਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਹਿਂਸਾਸਞ੍ਞਾ; ਵਿਹਿਂਸਾਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਹਿਂਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ...ਪੇ॰... ਵਿਹਿਂਸਾਛਨ੍ਦੋ... ਵਿਹਿਂਸਾਪਰਿਲ਼ਾਹੋ... ਵਿਹਿਂਸਾਪਰਿਯੇਸਨਾ... ਵਿਹਿਂਸਾਪਰਿਯੇਸਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਰਿਯੇਸਮਾਨੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ – ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ, ਮਨਸਾ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਤਿਣੁਕ੍ਕਂ ਸੁਕ੍ਖੇ ਤਿਣਦਾਯੇ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ; ਨੋ ਚੇ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਚ ਪਾਦੇਹਿ ਚ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤਿਣਕਟ੍ਠਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਪਾਣਾ ਤੇ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਸਮਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ ਨ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ ਅਨਭਾਵਂ ਗਮੇਤਿ, ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਹਰਤਿ ਸਵਿਘਾਤਂ ਸਉਪਾਯਾਸਂ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਂ; ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ।

''ਸਨਿਦਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ; ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ; ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ; ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ; ਸਨਿਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਨੋ ਅਨਿਦਾਨਂ? ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਾ; ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਯੇਸਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯੇਸਮਾਨੋ ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ – ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ, ਮਨਸਾ।

''ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਞ੍ਞਾ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ...ਪੇ॰... ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਚ੍ਛਨ੍ਦੋ... ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਲ਼ਾਹੋ... ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੇਸਨਾ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਪਰਿਯੇਸਨਂ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯੇਸਮਾਨੋ ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ – ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ, ਮਨਸਾ।

''ਅਵਿਹਿੰਸਾਧਾਤੁਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਵਿਹਿੰਸਾਸਞ੍ਞਾ , ਅਵਿਹਿੰਸਾਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਵਿਹਿੰਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਅਵਿਹਿੰਸਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਵਿਹਿੰਸਾਛਨ੍ਦੋ, ਅਵਿਹਿੰਸਾਛਨ੍ਦਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਵਿਹਿੰਸਾਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਅਵਿਹਿੰਸਾਪਰਿਲ਼ਾਹਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਵਿਹਿੰਸਾਪਰਿਯੇਸਨਾ; ਅਵਿਹਿੰਸਾਪਰਿਯੇਸਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਯੇਸਮਾਨੋ ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ – ਕਾਯੇਨ, ਵਾਚਾਯ, ਮਨਸਾ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਤਿਣੁਕ੍ਕਂ ਸੁਕ੍ਖੇ ਤਿਣਦਾਯੇ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ; ਤਮੇਨਂ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਚ ਪਾਦੇਹਿ ਚ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਤਿਣਕਟ੍ਠਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਪਾਣਾ ਤੇ ਨ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਸਮਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਪਜਹਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤਿ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰੋਤਿ ਅਨਭਾਵਂ ਗਮੇਤਿ, ਸੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ ਅਵਿਘਾਤਂ ਅਨੁਪਾਯਾਸਂ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹਂ; ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥਸੁਤ੍ਤਂ

੯੭. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਞਾਤਿਕੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਧਾਤੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਞ੍ਞਾ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕੋ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਚ੍ਚਾਨੋ [ਸਦ੍ਧੋ ਕਚ੍ਚਾਨੋ (ਕ॰)] ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਾਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿ – 'ਅਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ'ਤਿ, ਅਯਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ?

''ਮਹਤਿ ਖੋ ਏਸਾ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਧਾਤੁ ਯਦਿਦਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਧਾਤੁ। ਹੀਨਂ , ਕਚ੍ਚਾਨ, ਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਹੀਨਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਹੀਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਹੀਨੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਹੀਨਾ ਚੇਤਨਾ, ਹੀਨਾ ਪਤ੍ਥਨਾ, ਹੀਨੋ ਪਣਿਧਿ, ਹੀਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਹੀਨਾ ਵਾਚਾ; ਹੀਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ; ਹੀਨਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤੀਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਮਜ੍ਝਿਮਂ , ਕਚ੍ਚਾਨ, ਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਚੇਤਨਾ, ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਤ੍ਥਨਾ, ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਪਣਿਧਿ, ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਵਾਚਾ; ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ; ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤੀਤਿ ਵਦਾਮਿ।

''ਪਣੀਤਂ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਣੀਤਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਪਣੀਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਪਣੀਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਪਣੀਤਾ ਚੇਤਨਾ, ਪਣੀਤਾ ਪਤ੍ਥਨਾ, ਪਣੀਤੋ ਪਣਿਧਿ, ਪਣੀਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਪਣੀਤਾ ਵਾਚਾ; ਪਣੀਤਂ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ; ਪਣੀਤਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤੀਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੯੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ [ਧਾਤੁਸੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਅਯਞ੍ਚ ਪਠਮਾਰਮ੍ਭਵਾਕ੍ਯੇਯੇਵ, ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। ਤੀਸੁ ਪਨ ਅਦ੍ਧਾਸੁ ਚ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਨਿਗਮਨਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਇਦਂ ਪਾਠਨਾਨਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ''।

‘‘ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਖੋ [ਖੋਸਦ੍ਦੋ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ [ਈਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਾਠਨਾਨਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ] ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ; ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ।

‘‘ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਖੋ [ਖੋਸਦ੍ਦੋ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ [ਈਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਾਠਨਾਨਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ] ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

‘‘ਏਤਰਹਿਪਿ ਖੋ [ਖੋਸਦ੍ਦੋ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ [ਈਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਾਠਨਾਨਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ] ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਚਙ੍ਕਮਸੁਤ੍ਤਂ

੯੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ; ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ; ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ; ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ; ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਪੁਣ੍ਣੋ ਮਨ੍ਤਾਨਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ; ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਉਪਾਲਿ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ; ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਆਨਨ੍ਦੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ; ਦੇਵਦਤ੍ਤੋਪਿ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਖੋ ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਹਾਪਞ੍ਞਾ। ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਖੋ ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ। ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਸ੍ਸਪਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ , ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਖੋ ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਧੁਤਵਾਦਾ। ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਖੋ ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕਾ। ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਣ੍ਣਂ ਮਨ੍ਤਾਨਿਪੁਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਖੋ ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾ। ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਲਿਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਖੋ ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਨਯਧਰਾ। ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਨਨ੍ਦਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਖੋ ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ। ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਖੋ ਏਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਾਪਿਚ੍ਛਾ’’।

‘‘ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ; ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ।

‘‘ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

‘‘ਏਤਰਹਿਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਗਾਥਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ‘‘ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ’’।

‘‘ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

‘‘ਏਤਰਹਿਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗੂਥੋ ਗੂਥੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ; ਮੁਤ੍ਤਂ ਮੁਤ੍ਤੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ; ਖੇਲ਼ੋ ਖੇਲ਼ੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ; ਪੁਬ੍ਬੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ; ਲੋਹਿਤਂ ਲੋਹਿਤੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਸੋਵ [ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਿ ਏਵਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਦ੍ਧਾਨਂ…ਪੇ॰… ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਦ੍ਧਾਨਂ…ਪੇ॰… ਏਤਰਹਿਪਿ ਖੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਧਾਤੁਸੋਵ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ। ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ।

‘‘ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ…ਪੇ॰… ਏਤਰਹਿਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੀਰਂ ਖੀਰੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ; ਤੇਲਂ ਤੇਲੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ; ਸਪ੍ਪਿ ਸਪ੍ਪਿਨਾ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ; ਮਧੁ ਮਧੁਨਾ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ; ਫਾਣਿਤਂ ਫਾਣਿਤੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਦ੍ਧਾਨਂ… ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਖੋ ਅਦ੍ਧਾਨਂ… ਏਤਰਹਿਪਿ ਖੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਕਲ੍ਯਾਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਸੰਸਗ੍ਗਾ ਵਨਥੋ ਜਾਤੋ, ਅਸੰਸਗ੍ਗੇਨ ਛਿਜ੍ਜਤਿ।
ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਦਾਰੁਮਾਰੁਯ੍ਹ, ਯਥਾ ਸੀਦੇ ਮਹਣ੍ਣਵੇ॥

‘‘ਏਵੰ ਕੁਸੀਤਮਾਗਮ੍ਮ, ਸਾਧੁਜੀਵਿਪਿ ਸੀਦਤਿ।
ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਕੁਸੀਤੰ ਹੀਨਵੀਰਿਯੰ॥

‘‘ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੇਹਿ ਅਰਿਯੇਹਿ, ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਹਿ ਝਾਯੀਹਿ [ਝਾਯਿਹਿ (ਸੀ॰), ਝਾਯਿਭਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)]।
ਨਿਚ੍ਚੰ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਹਿ, ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਹਾਵਸੇ’’ਤਿ॥

੭. ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਸੰਸਨ੍ਦਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ‘‘ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕੁਸੀਤਾ ਕੁਸੀਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ’’।

‘‘ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਸਨ੍ਦਿੰਸੁ ਸਮਿੰਸੁ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿੰਸੁ ਸਮਿੰਸੁ; ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿੰਸੁ ਸਮਿੰਸੁ; ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿੰਸੁ ਸਮਿੰਸੁ; ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿੰਸੁ ਸਮਿੰਸੁ; ਕੁਸੀਤਾ ਕੁਸੀਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿੰਸੁ ਸਮਿੰਸੁ; ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿੰਸੁ ਸਮਿੰਸੁ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿੰਸੁ ਸਮਿੰਸੁ।

‘‘ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ…ਪੇ॰… ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ…ਪੇ॰… ਕੁਸੀਤਾ ਕੁਸੀਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ…ਪੇ॰… ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ…ਪੇ॰… ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

‘‘ਏਤਰਹਿਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ…ਪੇ॰… ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ…ਪੇ॰… ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ…ਪੇ॰… ਕੁਸੀਤਾ ਕੁਸੀਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ…ਪੇ॰… ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਹਿਰਿਮਨਾ ਹਿਰਿਮਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨੰ…ਪੇ॰… ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ… ਪੇ॰… ਏਤਰਹਿਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਹਿਰਿਮਨਾ ਹਿਰਿਮਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਿਂਸੁ...ਪੇ॰... ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਏਤਰਹਿਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤੁਸੋਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਹਿਰਿਮਨਾ ਹਿਰਿਮਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀਤਿ। (੧)

''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ ; ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਵਾਰੋ ਵਿਯ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। (੨)

''ਧਾਤੁਸੋਵ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... । (੩)

''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕੁਸੀਤਾ ਕੁਸੀਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। (੪)

''ਧਾਤੁਸੋਵ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀਤਿ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮਂ। (੫)

੯. ਅਹਿਰਿਕਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ...ਪੇ॰... ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ , ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਹਿਰਿਮਨਾ ਹਿਰਿਮਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... । (੧)

''ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਹਿਰਿਮਨਾ ਹਿਰਿਮਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। (੨)

''ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਕੁਸੀਤਾ ਕੁਸੀਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਹਿਰਿਮਨਾ ਹਿਰਿਮਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। (੩)

''ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਹਿਰਿਮਨਾ ਹਿਰਿਮਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀਤਿ...ਪੇ॰...। ਨਵਮਂ। (੪)

੧੦. ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। (੧)

''ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕੁਸੀਤਾ ਕੁਸੀਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। (੨)

''ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀਤਿ...ਪੇ॰...। ਦਸਮਂ। (੩)

੧੧. ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕੁਸੀਤਾ ਕੁਸੀਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...। (੧)

''ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀਤਿ...ਪੇ॰...। ਏਕਾਦਸਮਂ। (੨)

੧੨. ਕੁਸੀਤਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਕੁਸੀਤਾ ਕੁਸੀਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ;

ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਨੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀਤਿ...ਪੇ॰...। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਤ੍ਤਿਮਾ ਸਨਿਦਾਨਞ੍ਚ, ਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥੇਨ ਚ।
ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚਙ੍ਕਮਂ, ਸਗਾਥਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਸਤ੍ਤਮਂ॥

ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮੂਲਕਾ ਪਞ੍ਚ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਹਿਰਿਕਮੂਲਕਾ।
ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਮੂਲਕਾ ਤੀਣਿ, ਦ੍ਵੇ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤੇਨ ਚ॥

ਕੁਸੀਤਂ ਏਕਕਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਤੀਣਿ ਪਞ੍ਚਕਾ।
ਬਾਵੀਸਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੩. ਕਮ੍ਮਪਥਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਸਮਾਹਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਸਮਾਹਿਤਾ ਅਸਮਾਹਿਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ''।

''ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਹਿਰਿਮਨਾ ਹਿਰਿਮਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਮਾਹਿਤਾ ਸਮਾਹਿਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਸ੍ਸੀਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਹਿਰਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ''।

''ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਹਿਰਿਮਨਾ ਹਿਰਿਮਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਞ੍ਚਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਨੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਨੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਿਨੋ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ

ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮੁਸਾਵਾਦਿਨੋ ਮੁਸਾਵਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯਿਨੋ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਯੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ''।

''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪ੍ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਤ੍ਤਕਮ੍ਮਪਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਨੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਨੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਿਨੋ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮੁਸਾਵਾਦਿਨੋ ਮੁਸਾਵਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ ਪਿਸੁਣਵਾਚੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਫਰੁਸਵਾਚੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ''।

''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰... ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ... ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ... ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦਸਕਮ੍ਮਪਥਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਨੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯਿਨੋ...ਪੇ॰... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਿਨੋ... ਮੁਸਾਵਾਦਿਨੋ... ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ... ਫਰੁਸਵਾਚਾ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਿਨੋ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁਨੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ''।

''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ... ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ... ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ... ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ... ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਪਟਿਵਿਰਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੁਨੋ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਲੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ... ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ... ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਾ... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਾ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਨੋ ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੰਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ

ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਾ... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਾ... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਨੋ... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦਸਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਧਾਤੁਸੋਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ... ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ... ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਾ... ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਾ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਨੋ ... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਿਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਨੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ''।

''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ... ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ... ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਾ... ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਾ... ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਨੋ... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨੋ... ਸਮ੍ਮਾਞਾਣਿਨੋ ਸਮ੍ਮਾਞਾਣੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ; ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਨੋ ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਉਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਂ, ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਚ।
ਸਤ੍ਤ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਦਸਕਮ੍ਮਪਥੇਨ ਚ।
ਛਟ੍ਠਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਦਸਙ੍ਗੇਨ ਚ ਸਤ੍ਤਮਂ॥

ਕਮ੍ਮਪਥਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਵਗ੍ਗੋ

੧. ਚਤੁਧਾਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ...ਪੇ॰... ''ਚਤਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪੁਬ੍ਬੇਸਮ੍ਬੋਧਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ; ਕੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ; ਕੋ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ; ਕੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ'''ਨ੍ਤਿ?

''ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਯਂ ਖੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ; ਯਂ [ਯਾ (ਸੀ॰)] ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਯਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ; ਯੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਇਦਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ। ਯਂ ਆਪੋਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਯਂ ਤੇਜੋਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਯਂ ਵਾਯੋਧਾਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ; ਯਂ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ

ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਯਂ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ; ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਇਦਂ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ’’’।

‘‘ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਏਵਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਨੇਵ ਤਾਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ [ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਏਵਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਥਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ [ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਚਰਿਂਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ, ਯੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ, ਯਾਵਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ, ਯੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ , ਯਾਵਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ, ਯਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ, ਯਾਵਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਤਂ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ’’।

‘‘ਆਪੋਧਾਤੁਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ, ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ, ਯਾਵਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ, ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ, ਯਾਵਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ। ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯੇਸਨਂ ਅਚਰਿਂ, ਯਂ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਦਜ੍ਝਗਮਂ, ਯਾਵਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਤਂ ਸੁਦਿਟ੍ਠਂ।

‘‘ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਨੇਵ ਤਾਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਾਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਅਥਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਨੋਚੇਦਂਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ

ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦੰ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦੰ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ''।

''ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ...ਪੇ॰... ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦੰ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦੰ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਆਦੀਨਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦੰ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ।

''ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਮਾਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਧਾਤੂਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਨੇਵ ਤਾਵਿਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ ਲੋਕਾ ਸਮਾਰਕਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟਾ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਵਿਮਰਿਯਾਦਿਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਿੰਸੁ।

''ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਮਾਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਧਾਤੂਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ, ਅਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ ਲੋਕਾ ਸਮਾਰਕਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟਾ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਵਿਮਰਿਯਾਦਿਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਚੇ [ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਸੁਖੇਨ, ਨਯਿਦੰ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਸੁਖਾ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ''।

''ਆਪੋਧਾਤੁ ਚੇ ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਚੇ ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਚੇ ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਸੁਖੇਨ, ਨਯਿਦੰ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਸੁਖਾ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

''ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਚੇ ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਨਯਿਦੰ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਸੁਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ।

''ਆਪੋਧਾਤੁ ਚੇ ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਚੇ ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਚੇ ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਨਯਿਦੰ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਦੁਕ੍ਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਸੁਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਅਭਿਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਆਪੋਧਾਤੁਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਯੋ ਤੇਜੋਧਾਤੁਂ... ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ’’।

‘‘ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਆਪੋਧਾਤੁਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਤੇਜੋਧਾਤੁਂ... ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਉਪ੍ਪਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ...ਪੇ॰... ਯੋ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ’’।

‘‘ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਯੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ...ਪੇ॰... ਯੋ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਚਤਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮਾਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ; ਨ ਚ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ’’।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮਾਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ , ਤੇ ਚ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ; ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਚਤਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਾਤੁਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਵਾਯੋਧਾਤੁ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮਾਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ… ਪੇ॰… ਆਪੋਧਾਤੁਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ… ਤੇਜੋਧਾਤੁਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ… ਵਾਯੋਧਾਤੁਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ; ਨ ਚ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ’’।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ… ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ…ਪੇ॰… ਆਪੋਧਾਤੁਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ… ਤੇਜੋਧਾਤੁਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ… ਵਾਯੋਧਾਤੁਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ; ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਚਤਸ੍ਸੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਚਰਿਂ, ਨੋਚੇਦਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਚ।
ਅਭਿਨਨ੍ਦਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਤਯੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਤਿ॥

ਧਾਤੁਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੪. ਅਨਮਤੱਗਸੰਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਪਠਮਵੱਗੋ

੧. ਤਿਣਕਟ੍ਠਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੪. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਨਮਤੱਗੋਯਂ [ਅਨਮਤੱਗਾਯਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੇ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਖਾਪਲਾਸਂ ਤਂ ਛੇਤ੍ਵਾ [ਤਚ੍ਛੇਤ੍ਵਾ (ਬਹੂਸੁ)] ਏਕਜ੍ਝਂ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਂ ਘਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ – 'ਅਯਂ ਮੇ ਮਾਤਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਮੇ ਮਾਤੁ ਅਯਂ ਮਾਤਾ'ਤਿ, ਅਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਾਵ [ਅਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਾਵ (ਸੀ॰)] ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਮਾਤੁਮਾਤਰੋ ਅਸ੍ਸੁ, ਅਥ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੇ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਖਾਪਲਾਸਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤੱਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਏਵਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ ਬ੍ਯਸਨਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ, ਕਟਸੀ [ਕਟਸਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਕਟਾ ਛਵਾ ਸਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਕਟਸੀ] ਵਡ੍ਢਿਤਾ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਅਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਥਵੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਨਮਤੱਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਇਮਂ ਮਹਾਪਥਵਿਂ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਂ ਕੋਲਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਂ ਮਤ੍ਤਿਕਾਗੁਲ਼ਿਕਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ – 'ਅਯਂ ਮੇ ਪਿਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਪਿਤੁ ਅਯਂ ਪਿਤਾ'ਤਿ, ਅਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਾਵ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਿਤੁਪਿਤਰੋ ਅਸ੍ਸੁ, ਅਥਾਯਂ ਮਹਾਪਥਵੀ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ । ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤੱਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਏਵਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ ਬ੍ਯਸਨਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ, ਕਟਸੀ ਵਡ੍ਢਿਤਾ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਸ੍ਸੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਨਮਤੱਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਂ ਵਾ ਵੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ ਅਮਨਾਪਸਮ੍ਪਯੋਗਾ ਮਨਾਪਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਾਨਂ ਰੋਦਨ੍ਤਾਨਂ [ਰੁਦਨ੍ਤਾਨਂ (ਸੀ॰)] ਅਸ੍ਸੁ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨਂ [ਪਸ੍ਸਨ੍ਦਂ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਪਸਨ੍ਦਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਪਸਨ੍ਨਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਪਗ੍ਘਰਿਤਂ, ਯਂ ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ? ''ਯਥਾ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮ, ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਯਂ ਨੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ ਅਮਨਾਪਸਮ੍ਪਯੋਗਾ ਮਨਾਪਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਾਨਂ ਰੋਦਨ੍ਤਾਨਂ ਅਸ੍ਸੁ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਪਗ੍ਘਰਿਤਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਧੁ ਖੋ ਮੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਥ। ਏਤਦੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਯਂ ਵੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ ਅਮਨਾਪਸਮ੍ਪਯੋਗਾ ਮਨਾਪਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਾਨਂ ਰੋਦਨ੍ਤਾਨਂ ਅਸ੍ਸੁ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਪਗ੍ਘਰਿਤਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕਂ। ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਮਰਣਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ; ਤੇਸਂ ਵਾ ਮਾਤੁਮਰਣਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਾਨਂ ਅਮਨਾਪਸਮ੍ਪਯੋਗਾ ਮਨਾਪਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਾਨਂ ਰੋਦਨ੍ਤਾਨਂ ਅਸ੍ਸੁ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਪਗ੍ਘਰਿਤਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕਂ। ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਿਤੁਮਰਣਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ ...ਪੇ॰... ਭਾਤੁਮਰਣਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ... ਭਗਿਨਿਮਰਣਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ... ਪੁਤ੍ਤਮਰਣਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ... ਧੀਤੁਮਰਣਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ... ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ... ਭੋਗਬ੍ਯਸਨਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ। ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਰੋਗਬ੍ਯਸਨਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ, ਤੇਸਂ ਵੋ ਰੋਗਬ੍ਯਸਨਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਾਨਂ ਅਮਨਾਪਸਮ੍ਪਯੋਗਾ ਮਨਾਪਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਾਨਂ ਰੋਦਨ੍ਤਾਨਂ ਅਸ੍ਸੁ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਪਗ੍ਘਰਿਤਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ ...ਪੇ॰... ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਖੀਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਂ ਵਾ ਵੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ ਮਾਤੁਥਞ੍ਞਂ ਪੀਤਂ, ਯਂ ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ? ''ਯਥਾ ਖੋ ਮਯਂ , ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮ, ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਯਂ ਨੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ ਮਾਤੁਥਞ੍ਞਂ ਪੀਤਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਧੁ ਖੋ ਮੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਥ। ਏਤਦੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਯਂ ਵੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ ਮਾਤੁਥਞ੍ਞਂ ਪੀਤਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ...ਪੇ॰... ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਬ੍ਬਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੀਵਦੀਘੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਪ੍ਪੋ''ਤਿ? ''ਦੀਘੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਪ੍ਪੋ। ਸੋ ਨ ਸੁਕਰੋ ਸਙ੍ਖਾਤੁਂ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ''ਤਿ।

''ਸਕ੍ਕਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਮਂ ਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਕ੍ਕਾ, ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਹਾਸੇਲੋ ਪਬ੍ਬਤੋ ਯੋਜਨਂ ਆਯਾਮੇਨ ਯੋਜਨਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਯੋਜਨਂ ਉਬ੍ਬੇਧੇਨ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਅਸੁਸਿਰੋ ਏਕਗ੍ਘਨੋ। ਤਮੇਨਂ ਪੁਰਿਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਕਾਸਿਕੇਨ ਵਤ੍ਥੇਨ ਸਕਿਂ ਸਕਿਂ ਪਰਿਮਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਖਿਪ੍ਪਤਰਂ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਹਾਸੇਲੋ ਪਬ੍ਬਤੋ ਇਮਿਨਾ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ , ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਕਪ੍ਪੋ। ਏਵਂ ਦੀਘੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਪ੍ਪੋ। ਏਵਂ ਦੀਘਾਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ , ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਨੇਕੋ ਕਪ੍ਪੋ ਸਂਸਿਤੋ, ਨੇਕਂ ਕਪ੍ਪਸਤਂ ਸਂਸਿਤਂ, ਨੇਕਂ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਂ ਸਂਸਿਤਂ, ਨੇਕਂ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਸਂਸਿਤਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਾਸਪਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੀਵਦੀਘੋ, ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਪ੍ਪੋ''ਤਿ? ''ਦੀਘੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਪ੍ਪੋ। ਸੋ ਨ ਸੁਕਰੋ ਸਙ੍ਖਾਤੁਂ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ…ਪੇ॰… ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ''ਤਿ।

''ਸਕ੍ਕਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਮਂ ਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਕ੍ਕਾ, ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਯਸਂ ਨਗਰਂ ਯੋਜਨਂ ਆਯਾਮੇਨ ਯੋਜਨਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਯੋਜਨਂ ਉਬ੍ਬੇਧੇਨ, ਪੁਣ੍ਣਂ ਸਾਸਪਾਨਂ ਗੁਲ਼ਿਕਾਬਦ੍ਧਂ [ਚੂਲ਼ਿਕਾਬਦ੍ਧਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)]। ਤਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਏਕਮੇਕਂ ਸਾਸਪਂ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ। ਖਿਪ੍ਪਤਰਂ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਹਾਸਾਸਪਰਾਸਿ ਇਮਿਨਾ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਕਪ੍ਪੋ। ਏਵਂ ਦੀਘੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਪ੍ਪੋ। ਏਵਂ ਦੀਘਾਨਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਨੇਕੋ ਕਪ੍ਪੋ ਸਂਸਿਤੋ, ਨੇਕਂ ਕਪ੍ਪਸਤਂ ਸਂਸਿਤਂ, ਨੇਕਂ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਂ ਸਂਸਿਤਂ, ਨੇਕਂ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਸਂਸਿਤਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਂਸਾਰੋ …ਪੇ॰… ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਾਵਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਕੀਵਬਹੁਕਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਪ੍ਪਾ ਅਬ੍ਭਤੀਤਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ''ਤਿ? ''ਬਹੁਕਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਕਪ੍ਪਾ ਅਬ੍ਭਤੀਤਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ। ਤੇ ਨ ਸੁਕਰਾ ਸਙ੍ਖਾਤੁਂ – 'ਏਤ੍ਤਕਾ ਕਪ੍ਪਾ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ'''ਤਿ।

''ਸਕ੍ਕਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਮਂ ਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਕ੍ਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ''ਇਧਸ੍ਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਾਵਕਾ ਵਸ੍ਸਸਤਾਯੁਕਾ ਵਸ੍ਸਸਤਜੀਵਿਨੋ। ਤੇ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਨਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾਵ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਹਿ ਕਪ੍ਪਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਾਵਕਾ ਵਸ੍ਸਸਤਾਯੁਕਾ ਵਸ੍ਸਸਤਜੀਵਿਨੋ ਵਸ੍ਸਸਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਂ ਬਹੁਕਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਪ੍ਪਾ ਅਬ੍ਭਤੀਤਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ। ਤੇ ਨ ਸੁਕਰਾ ਸਙ੍ਖਾਤੁਂ – 'ਏਤ੍ਤਕਾ ਕਪ੍ਪਾ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ…ਪੇ॰… ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਗਙ੍ਗਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੧. ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੀਵਬਹੁਕਾ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਕਪ੍ਪਾ ਅਬ੍ਭਤੀਤਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ''ਤਿ? ''ਬਹੁਕਾ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਪ੍ਪਾ ਅਬ੍ਭਤੀਤਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ। ਤੇ ਨ ਸੁਕਰਾ ਸਙ੍ਖਾਤੁਂ – 'ਏਤ੍ਤਕਾ ਕਪ੍ਪਾ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ'''ਤਿ।

''ਸਕ੍ਕਾ ਪਨ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਉਪਮਂ ਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਕ੍ਕਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ। ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਤੋ ਚਾਯਂ ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਪਭਵਤਿ ਯਤ੍ਥ ਚ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਪ੍ਪੇਤਿ, ਯਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਵਾਲਿਕਾ ਸਾ ਨ ਸੁਕਰਾ ਸਙ੍ਖਾਤੁਂ – 'ਏਤ੍ਤਕਾ ਵਾਲਿਕਾ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਾਲਿਕਸਤਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਾਲਿਕਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਵਾਲਿਕਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ'ਤਿ। ਤਤੋ ਬਹੁਤਰਾ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਪ੍ਪਾ ਅਬ੍ਭਤੀਤਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ। ਤੇ ਨ ਸੁਕਰਾ ਸਙ੍ਖਾਤੁਂ – 'ਏਤ੍ਤਕਾ ਕਪ੍ਪਾ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ, ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਇਤਿ ਵਾ'ਤਿ। ਤਂ

ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੰਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ। ਏਵੰ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤੰ ਤਿਬ੍ਬੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤੰ ਬ੍ਯਸਨੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤੰ, ਕਟਸੀ ਵਡ੍ਢਿਤਾ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦੰ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁੰ, ਅਲੰ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁੰ, ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕੰ ਮੰ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤੰ ਸਰਣੰ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਦਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਣ੍ਡੋ ਉਪਰਿਵੇਹਾਸੰ ਖਿਤ੍ਤੋ ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਮੂਲੇਨ ਨਿਪਤਤਿ, ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਮਜ੍ਝੇਨ ਨਿਪਤਤਿ, ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਅਨ੍ਤੇਨ ਨਿਪਤਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾ ਸਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਨ੍ਤਾ ਸੰਸਰਨ੍ਤਾ ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਅਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਪਰੰ ਲੋਕੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਸਕਿਮ੍ਪਿ ਪਰਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਇਮੰ ਲੋਕੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ...ਪੇ॰... ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਪੁਗ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੩. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ...ਪੇ॰... ਏਕਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਪ੍ਪੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੋ ਸੰਸਰਤੋ ਸਿਯਾ ਏਵੰ ਮਹਾ ਅਟ੍ਠਿਕਙ੍ਕਲੋ ਅਟ੍ਠਿਪੁਞ੍ਜੋ ਅਟ੍ਠਿਰਾਸਿ ਯਥਾਯੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੋ ਪਬ੍ਬਤੋ, ਸਚੇ ਸੰਹਾਰਕੋ ਅਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਭਤਞ੍ਚ ਨ ਵਿਨਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ...ਪੇ॰... ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰੰ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਏਕਸ੍ਸੇਕੇਨ ਕਪ੍ਪੇਨ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਟ੍ਠਿਸਞ੍ਚਯੋ।
ਸਿਯਾ ਪਬ੍ਬਤਸਮੋ ਰਾਸਿ, ਇਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਮਹੇਸਿਨਾ॥

''ਸੋ ਖੋ ਪਨਾਯੰ ਅਕ੍ਖਾਤੋ, ਵੇਪੁਲ੍ਲੋ ਪਬ੍ਬਤੋ ਮਹਾ।
ਉਤ੍ਤਰੋ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਸ੍ਸ, ਮਗਧਾਨੰ ਗਿਰਿਬ੍ਬਜੇ॥

''ਯਤੋ ਚ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ।
ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਪ੍ਪਾਦੰ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਅਤਿਕ੍ਕਮੰ।
ਅਰਿਯੰ ਚਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ, ਦੁਕ੍ਖੂਪਸਮਗਾਮਿਨੰ॥

''ਸ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂਪਰਮੰ, ਸਨ੍ਧਾਵਿਤ੍ਵਾਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਸੰਯੋਜਨਕ੍ਖਯਾ''ਤਿ॥ ਦਸਮੰ।

ਪਠਮੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਤਿਣਕਟ੍ਠਞ੍ਚ ਪਥਵੀ, ਅਸ੍ਸੁ ਖੀਰਞ੍ਚ ਪਬ੍ਬਤਂ।
ਸਾਸਪਾ ਸਾਵਕਾ ਗਙ੍ਗਾ, ਦਣ੍ਡੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਚਾਤਿ॥

੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਦੁਗ੍ਗਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੪. ਏਵਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਥ ਦੁਗ੍ਗਤਂ ਦੁਰੂਪੇਤਂ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਮ੍ਹੇਹਿਪਿ ਏਵਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਅਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸੁਖਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ...ਪੇ॰... ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਥ ਸੁਖਿਤਂ ਸੁਸਜ੍ਜਿਤਂ, ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਮ੍ਹੇਹਿਪਿ ਏਵਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਤਿਂਸਮਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੬. ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਤਿਂਸਮਤ੍ਤਾ ਪਾਵੇਯ੍ਯਕਾ [ਪਾਠੇਯ੍ਯਕਾ (ਕਤ੍ਥਚਿ) ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਮਹਾਵਗ੍ਗੇ ਕਥਿਨਕ੍ਖਨ੍ਧਕੇਪਿ] ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਬ੍ਬੇ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਾ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇਚੀਵਰਿਕਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਸਂਯੋਜਨਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਇਮੇ ਖੋ ਤਿਂਸਮਤ੍ਤਾ ਪਾਵੇਯ੍ਯਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਬ੍ਬੇ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਾ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇਚੀਵਰਿਕਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਸਂਯੋਜਨਾ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਇਮੇਸਂ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ ਯਥਾ ਨੇਸਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਸਨੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯਂ ਵਾ ਵੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ ਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨਂ ਲੋਹਿਤਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਪਗ੍ਘਰਿਤਂ, ਯਂ ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ? ''ਯਥਾ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮ, ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਂ ਨੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ ਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨਂ ਲੋਹਿਤਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਪਗ੍ਘਰਿਤਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਧੁ ਖੋ ਮੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਥ। ਏਤਦੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਹੁਤਰਂ, ਯਂ ਵੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ ਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨਂ ਲੋਹਿਤਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਪਗ੍ਘਰਿਤਂ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕਂ।

ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗੁਨ੍ਨੰ ਸਤੰ ਗੋਭੂਤਾਨੰ ਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨੰ ਲੋਹਿਤੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਪਗ੍ਘਰਿਤੰ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕੰ। ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਿੰਸਾਨੰ [ਮਹਿਸਾਨੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਤੰ ਮਹਿੰਸਭੂਤਾਨੰ ਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨੰ ਲੋਹਿਤੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਪਗ੍ਘਰਿਤੰ ...ਪੇ॰... ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਰਬ੍ਭਾਨੰ ਸਤੰ ਉਰਬ੍ਭਭੂਤਾਨੰ...ਪੇ॰... ਅਜਾਨੰ ਸਤੰ ਅਜਭੂਤਾਨੰ... ਮਿਗਾਨੰ ਸਤੰ ਮਿਗਭੂਤਾਨੰ... ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਨੰ ਸਤੰ ਕੁਕ੍ਕੁਟਭੂਤਾਨੰ... ਸੂਕਰਾਨੰ ਸਤੰ ਸੂਕਰਭੂਤਾਨੰ... ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਰਾ ਗਾਮਘਾਤਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨੰ ਲੋਹਿਤੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਪਗ੍ਘਰਿਤੰ। ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਰਾ ਪਾਰਿਪਨ੍ਥਿਕਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨੰ ਲੋਹਿਤੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਪਗ੍ਘਰਿਤੰ। ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੋਰਾ ਪਾਰਦਾਰਿਕਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨੰ ਲੋਹਿਤੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਪਗ੍ਘਰਿਤੰ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਚਤੂਸੁ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਸੁ ਉਦਕੰ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ...ਪੇ॰... ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ।

''ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿੰ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਤਿੰਸਮਤ੍ਤਾਨੰ ਪਾਵੇਯ੍ਯਕਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿੰਸੂ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਮਾਤੁਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ...ਪੇ॰... ਨ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਸੁਲਭਰੂਪੋ ਯੋ ਨਮਾਤਾਭੂਤਪੁਬ੍ਬੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ...ਪੇ॰... ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਪਿਤੁਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ...ਪੇ॰... ਨ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਸੁਲਭਰੂਪੋ ਯੋ ਨਪਿਤਾਭੂਤਪੁਬ੍ਬੋ ...ਪੇ॰... ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਭਾਤੁਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਨ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਸੁਲਭਰੂਪੋ ਯੋ ਨਭਾਤਾਭੂਤਪੁਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਭਗਿਨਿਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਨ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਸੁਲਭਰੂਪੋ ਯੋ ਨਭਗਿਨਿਭੂਤਪੁਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਨ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਸੁਲਭਰੂਪੋ ਯੋ ਨਪੁਤ੍ਤਭੂਤਪੁਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਧੀਤੁਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਨ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਸੁਲਭਰੂਪੋ ਯੋ ਨ ਧੀਤਾਭੂਤਪੁਬ੍ਬੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਏਵਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ ਤਿਬ੍ਬਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ ਬ੍ਯਸਨਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੂਤਂ, ਕਟਸੀ ਵਡ੍ਢਿਤਾ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਵੇਪੁਲ੍ਲਪਬ੍ਬਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤਂ। ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਸ ਵੇਪੁਲ੍ਲਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ 'ਪਾਚੀਨਵਂਸੋ'ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਮਯੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ 'ਤਿਵਰਾ'ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਿਵਰਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਹੋਸਿ। ਤਿਵਰਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪਾਚੀਨਵਂਸਂ ਪਬ੍ਬਤਂ ਚਤੂਹੇਨ ਆਰੋਹਨ੍ਤਿ, ਚਤੂਹੇਨ ਓਰੋਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਮਯੇਨ ਕਕੁਸਨ੍ਧੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਕਕੁਸਨ੍ਧਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਧੁਰਸਞ੍ਜੀਵਂ ਨਾਮ ਸਾਵਕਯੁਗਂ ਅਹੋਸਿ ਅਗ੍ਗਂ ਭਦ੍ਦਯੁਗਂ। ਪਸ੍ਸਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾ ਚੇਵਿਮਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾ, ਤੇ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ, ਸੋ ਚ ਭਗਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ। ਏਵਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਏਵਂ ਅਦ੍ਧੁਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਏਵਂ ਅਨਸ੍ਸਾਸਿਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ।

''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਸ ਵੇਪੁਲ੍ਲਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ 'ਵਙ੍ਕਕੋ'ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ 'ਰੋਹਿਤਸ੍ਸਾ'ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਰੋਹਿਤਸ੍ਸਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਤਿਂਸਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਹੋਸਿ। ਰੋਹਿਤਸ੍ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਙ੍ਕਕਂ ਪਬ੍ਬਤਂ ਤੀਹੇਨ ਆਰੋਹਨ੍ਤਿ, ਤੀਹੇਨ ਓਰੋਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇਨ ਕੋਣਾਗਮਨੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਕੋਣਾਗਮਨਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਸੁਤ੍ਤਰਂ ਨਾਮ ਸਾਵਕਯੁਗਂ ਅਹੋਸਿ ਅਗ੍ਗਂ ਭਦ੍ਦਯੁਗਂ। ਪਸ੍ਸਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾ ਚੇਵਿਮਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾ, ਤੇ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ, ਸੋ ਚ ਭਗਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ। ਏਵਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ।

''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਸ ਵੇਪੁਲ੍ਲਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ 'ਸੁਪਸ੍ਸੋ'ਤ੍ਵੇਵ [ਸੁਫਸ੍ਸੋਤ੍ਵੇਵ (ਸੀ॰)] ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ 'ਸੁਪ੍ਪਿਯਾ'ਤ੍ਵੇਵ [ਅਪ੍ਪਿਯਾਤ੍ਵੇਵ (ਸੀ॰)] ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਸੁਪ੍ਪਿਯਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੁਪ੍ਪਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸੁਪਸ੍ਸਂ ਪਬ੍ਬਤਂ ਦ੍ਵੀਹੇਨ ਆਰੋਹਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵੀਹੇਨ ਓਰੋਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇਨ ਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਤਿਸ੍ਸਭਾਰਦ੍ਵਾਜਂ ਨਾਮ ਸਾਵਕਯੁਗਂ ਅਹੋਸਿ ਅਗ੍ਗਂ ਭਦ੍ਦਯੁਗਂ। ਪਸ੍ਸਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾ ਚੇਵਿਮਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾ, ਤੇ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ, ਸੋ ਚ ਭਗਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ। ਏਵਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਏਵਂ ਅਦ੍ਧੁਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ।

''ਏਤਰਹਿ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਸ ਵੇਪੁਲ੍ਲਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ 'ਵੇਪੁਲ੍ਲੋ'ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਏਤਰਹਿ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ 'ਮਾਗਧਕਾ'ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਮਾਗਧਕਾਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਅਪ੍ਪਕੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਲਹੁਕੰ [ਲਹੁਸੰ (ਸੀ॰)]; ਯੋ ਚਿਰੰ ਜੀਵਤਿ ਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤੰ ਅਪ੍ਪੰ ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਮਾਗਧਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਪਬ੍ਬਤੰ ਮੁਹੁਤ੍ਤੇਨ ਆਰੋਹਨ੍ਤਿ ਮੁਹੁਤ੍ਤੇਨ ਓਰੋਹਨ੍ਤਿ। ਏਤਰਹਿ ਖੋ ਪਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਮਯ੍ਹੰ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੰ ਨਾਮ ਸਾਵਕਯੁਗੰ ਅਗ੍ਗੰ ਭਦ੍ਦਯੁਗੰ। ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਸਮਯੋ ਯਾ ਅਯਞ੍ਚੇਵਿਮਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਇਮੇ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਕਾਲੰ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਏਵੰ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਏਵੰ ਅਦ੍ਧੁਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਏਵੰ ਅਨਸ੍ਸਾਸਿਕਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁੰ, ਅਲੰ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁੰ, ਅਲੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰੰ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਪਾਚੀਨਵੰਸੋ ਤਿਵਰਾਨੰ, ਰੋਹਿਤਸ੍ਸਾਨ ਵਙ੍ਕਕੋ।
ਸੁਪ੍ਪਿਯਾਨੰ ਸੁਪਸ੍ਸੋਤਿ, ਮਾਗਧਾਨਞ੍ਚ ਵੇਪੁਲ੍ਲੋ॥

''ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਤ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਧਮ੍ਮਿਨੋ।
ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਵੂਪਸਮੋ ਸੁਖੋ''ਤਿ॥ ਦਸਮੰ।

ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਦੁਗ੍ਗਤੰ ਸੁਖਿਤਞ੍ਚੇਵ, ਤਿੰਸ ਮਾਤਾਪਿਤੇਨ ਚ।
ਭਾਤਾ ਭਗਿਨੀ ਪੁਤ੍ਤੋ ਚ, ਧੀਤਾ ਵੇਪੁਲ੍ਲਪਬ੍ਬਤੰ॥

ਅਨਮਤਗ੍ਗਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

੫. ਕਸ੍ਸਪਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ‘‘ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾਯਂ [ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਯਂ (ਸੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਸ੍ਸਪੋ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ; ਨ ਚ ਚੀਵਰਹੇਤੁ ਅਨੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਅਲਦ੍ਧਾ ਚ ਚੀਵਰਂ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ; ਲਦ੍ਧਾ ਚ ਚੀਵਰਂ ਅਗਧਿਤੋ [ਅਗਥਿਤੋ (ਸੀ॰)] ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ’’।

‘‘ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਸ੍ਸਪੋ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ, ਇਤਰੀਤਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ; ਨ ਚ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਹੇਤੁ ਅਨੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਅਲਦ੍ਧਾ ਚ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ; ਲਦ੍ਧਾ ਚ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਅਗਧਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਸ੍ਸਪੋ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਸੇਨਾਸਨੇਨ, ਇਤਰੀਤਰਸੇਨਾਸਨਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ; ਨ ਚ ਸੇਨਾਸਨਹੇਤੁ ਅਨੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਅਲਦ੍ਧਾ ਚ ਸੇਨਾਸਨਂ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ; ਲਦ੍ਧਾ ਚ ਸੇਨਾਸਨਂ ਅਗਧਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਸ੍ਸਪੋ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ, ਇਤਰੀਤਰਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ; ਨ ਚ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹੇਤੁ ਅਨੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ; ਅਲਦ੍ਧਾ ਚ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ; ਲਦ੍ਧਾ ਚ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਅਗਧਿਤੋ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨੋ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ; ਨ ਚ ਚੀਵਰਹੇਤੁ ਅਨੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮ; ਅਲਦ੍ਧਾ ਚ ਚੀਵਰਂ ਨ ਚ ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਮ; ਲਦ੍ਧਾ ਚ ਚੀਵਰਂ ਅਗਧਿਤਾ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਨਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨਾ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮ’’’। (ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ)।

‘‘‘ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇਨ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਸੇਨਾਸਨੇਨ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ, ਇਤਰੀਤਰਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ; ਨ ਚ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹੇਤੁ ਅਨੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮ ਅਲਦ੍ਧਾ ਚ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਮ; ਲਦ੍ਧਾ ਚ ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਂ ਅਗਧਿਤਾ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਨਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨਾ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਸ੍ਸਪੇਨ ਵਾ ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਵਦਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯੋ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ [ਯੋ ਵਾ ਪਨ (ਸੀ॰), ਯੋ ਵਾ (ਪੀ॰)] ਕਸ੍ਸਪਸਦਿਸੋ, ਓਵਦਿਤੇਹਿ ਚ ਪਨ ਵੋ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੫. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਹਿਦਂ, ਆਵੁਸੋ ਕਸ੍ਸਪ, ਅਨਾਤਾਪੀ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਅਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਆਤਾਪੀ ਚ ਖੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯਾ''ਤਿ।

''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਤਾਪੀ ਹੋਤਿ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਅਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ; ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਆਤਾਪੀ ਹੋਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯਾ''ਤਿ? ''ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ, 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਯਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ, 'ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ, 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਤਾਪੀ ਹੋਤਿ''।

''ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਯਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, 'ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਾਤਾਪੀ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਅਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਅਭਬ੍ਬੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ।

''ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਆਤਾਪੀ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ, 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਯਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ, ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਆਤਾਪੀ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚਾਵੁਸੋ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਯਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, 'ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਆਤਾਪੀ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਭਬ੍ਬੋ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਚਨ੍ਦੂਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਚਨ੍ਦੂਪਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਥ – ਅਪਕਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯਂ, ਅਪਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਨਿਚ੍ਚਨਵਕਾ ਕੁਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਗਬ੍ਭਾ [ਅਪ੍ਪਗਬ੍ਬਾ (ਕ॰)]। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਜਰੁਦਪਾਨਂ ਵਾ ਓਲੋਕੇਯ੍ਯ ਪਬ੍ਬਤਵਿਸਮਂ ਵਾ ਨਦੀਵਿਦੁਗ੍ਗਂ ਵਾ – ਅਪਕਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯਂ, ਅਪਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਨ੍ਦੂਪਮਾ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਥ – ਅਪਕਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯਂ, ਅਪਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਨਿਚ੍ਚਨਵਕਾ ਕੁਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਗਬ੍ਭਾ''।

‘‘ਕਸ੍ਸਪੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਨ੍ਦੂਪਮੋ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ – ਅਪਕਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯਂ, ਅਪਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਨਿਚ੍ਚਨਵਕੋ ਕੁਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਗਬ੍ਭੋ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਥਂਰੂਪੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਿ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਕਾਸੇ ਪਾਣਿਂ ਚਾਲੇਸਿ। ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਆਕਾਸੇ ਪਾਣਿ ਨ ਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਗਯ੍ਹਤਿ ਨ ਬਜ੍ਝਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤੋ ਕੁਲੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਗਯ੍ਹਤਿ ਨ ਬਜ੍ਝਤਿ – ‘ਲਭਨ੍ਤੁ ਲਾਭਕਾਮਾ, ਪੁਞ੍ਞਕਾਮਾ ਕਰੋਨ੍ਤੁ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ’ਤਿ; ਯਥਾਸਕੇਨ ਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨੋ, ਏਵਂ ਪਰੇਸਂ ਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨੋ; ਏਵਰੂਪੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਿ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁਂ।

‘‘ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤੋ ਕੁਲੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਸਜ੍ਜਤਿ ਨ ਗਯ੍ਹਤਿ ਨ ਬਜ੍ਝਤਿ – ‘ਲਭਨ੍ਤੁ ਲਾਭਕਾਮਾ, ਪੁਞ੍ਞਕਾਮਾ ਕਰੋਨ੍ਤੁ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ’ਤਿ; ਯਥਾਸਕੇਨ ਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨੋ; ਏਵਂ ਪਰੇਸਂ ਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ ਸੁਮਨੋ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਥਂਰੂਪਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ, ਕਥਂਰੂਪਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ । ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂਚਿਤ੍ਤੋ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣੇਯ੍ਯੁਂ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸੀਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਪਸਨ੍ਨਾ ਚ ਮੇ ਪਸਨ੍ਨਾਕਾਰਂ ਕਰੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ; ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂਚਿਤ੍ਤੋ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀਤਿ [ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ (?)]। ਅਹੋ, ਵਤ ਮੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣੇਯ੍ਯੁਂ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਧਮ੍ਮਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਆਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਧਮ੍ਮਸੁਧਮ੍ਮਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਕਾਰੁਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਨੁਦ੍ਦਯਂ [ਅਨੁਦਯਂ (ਬਹੂਸੁ) ਦ੍ਵਿਤ੍ਤੁਕਾਰਣਂ ਪਨ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ। ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਸ੍ਸਪੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂਚਿਤ੍ਤੋ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਅਕਾਲਿਕੋ ਏਹਿਪਸ੍ਸਿਕੋ ਓਪਨੇਯ੍ਯਿਕੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹੀਤਿ। ਅਹੋ, ਵਤ ਮੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣੇਯ੍ਯੁਂ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਧਮ੍ਮਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਆਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਧਮ੍ਮਸੁਧਮ੍ਮਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਕਾਰੁਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਨੁਦ੍ਦਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ। ਕਸ੍ਸਪੇਨ ਵਾ ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਵਦਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯੋ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਪਸਦਿਸੋ, ਓਵਦਿਤੇਹਿ ਚ ਪਨ ਵੋ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਕੁਲੂਪਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਥਂਰੂਪੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਿ ਕੁਲੂਪਕੋ ਹੋਤੁਂ, ਕਥਂਰੂਪੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਅਰਹਤਿ ਕੁਲੂਪਕੋ ਹੋਤੁ’’ਨ੍ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂਚਿਤ੍ਤੋ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸङ੍ਕਮਤਿ – ‘ਦੇਨ੍ਤੁਯੇਵ ਮੇ, ਮਾ ਨਾਦਂਸੁ; ਬਹੁਕਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਥੋਕਂ; ਪਣੀਤਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਲੂਖਂ; ਸੀਘਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਦਨ੍ਧਂ; ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸङ੍ਕਮਤੋ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਥੋਕਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਬਹੁਕਂ...ਪੇ॰... ਲੂਖਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਣੀਤਂ... ਦਨ੍ਧਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸੀਘਂ, ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਏਵਰੂਪੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਅਰਹਤਿ ਕੁਲੂਪਕੋ ਹੋਤੁਂ।

‘‘ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂਚਿਤ੍ਤੋ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸङ੍ਕਮਤਿ – ‘ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾ ਪਰਕੁਲੇਸੁ – ਦੇਨ੍ਤੁਯੇਵ ਮੇ, ਮਾ ਨਾਦਂਸੁ; ਬਹੁਕਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਥੋਕਂ; ਪਣੀਤਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਲੂਖਂ; ਦੀਘਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਦਨ੍ਧਂ; ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸङ੍ਕਮਤੋ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ; ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਥੋਕਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਬਹੁਕਂ; ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਲੂਖਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਣੀਤਂ; ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਦਨ੍ਧਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸੀਘਂ; ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਏਵਰੂਪੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਿ ਕੁਲੂਪਕੋ ਹੋਤੁਂ।

‘‘ਕਸ੍ਸਪੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂਚਿਤ੍ਤੋ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸङ੍ਕਮਤਿ – ‘ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾ ਪਰਕੁਲੇਸੁ – ਦੇਨ੍ਤੁਯੇਵ ਮੇ, ਮਾ ਨਾਦਂਸੁ; ਬਹੁਕਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਥੋਕਂ; ਪਣੀਤਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਲੂਖਂ; ਸੀਘਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਦਨ੍ਧਂ; ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਮੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਏਵਂਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸङ੍ਕਮਤੋ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ; ਤੇਨ ਕਸ੍ਸਪੋ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਥੋਕਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਬਹੁਕਂ; ਤੇਨ ਕਸ੍ਸਪੋ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਲੂਖਂ ਦੇਨ੍ਤਿ , ਨੋ ਪਣੀਤਂ; ਤੇਨ ਕਸ੍ਸਪੋ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਦਨ੍ਧਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸੀਘਂ; ਤੇਨ ਕਸ੍ਸਪੋ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ; ਤੇਨ ਕਸ੍ਸਪੋ ਨ ਸਨ੍ਦੀਯਤਿ ; ਸੋ ਨ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤਿ। ਕਸ੍ਸਪੇਨ ਵਾ ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਵਦਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯੋ ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਪਸਦਿਸੋ। ਓਵਦਿਤੇਹਿ ਚ ਪਨ ਵੋ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਜਿਣ੍ਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ...ਪੇ॰... ਰਾਜਗਹੇ ਵੇਲੁਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸङ੍ਕਮਿ; ਉਪਸङ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਜਿਣ੍ਣੋਸਿ ਦਾਨਿ ਤ੍ਵਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਗਰੁਕਾਨਿ ਚ ਤੇ ਇਮਾਨਿ ਸਾਣਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਗਹਪਤਾਨਿ [ਗਹਪਤਿਕਾਨਿ (ਸੀ॰)] ਚੇਵ ਚੀਵਰਾਨਿ ਧਾਰੇਹਿ, ਨਿਮਨ੍ਤਨਾਨਿ ਚ ਭੁਞ੍ਜਾਹਿ, ਮਮ ਚ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਿਹਰਾਹੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਚੇਵ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਚੇਵ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਤੇਚੀਵਰਿਕੋ ਚੇਵ ਤੇਚੀਵਰਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਚੇਵ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਚੇਵ ਪਵਿਵੇਕਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ,

ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਚੇਵ ਅਸਂਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ [ਵੀਰਿਯਾਰਬ੍ਭਸ੍ਸ (ਕ॰)] ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ''ਤਿ।

''ਕਿਂ [ਕਂ (ਕ॰)] ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਚੇਵ...ਪੇ॰... ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਚੇਵ... ਤੇਚੀਵਰਿਕੋ ਚੇਵ... ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਚੇਵ... ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਚੇਵ... ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਚੇਵ... ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਚੇਵ... ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ''ਤਿ?

''ਦ੍ਵੇ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਚੇਵ...ਪੇ॰... ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਚੇਵ... ਤੇਚੀਵਰਿਕੋ ਚੇਵ... ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਚੇਵ... ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਚੇਵ... ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਚੇਵ... ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਚੇਵ... ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਂ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ, ਪਚ੍ਛਿਮਞ੍ਚ ਜਨਤਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਮਾਨੋ – 'ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਨਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ' [ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। 'ਯੇ ਕਿਰ ਤੇ ਅਹੇਸੁਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾ ਤੇ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ...ਪੇ॰... ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ...ਪੇ॰... ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ... ਤੇਚੀਵਰਿਕਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ... ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ... ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ... ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ... ਅਸਂਸਟ੍ਠਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ... ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ'ਤਿ। ਤੇ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ।

''ਇਮੇ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦ੍ਵੇ ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਮਾਨੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਚੇਵ...ਪੇ॰... ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਚੇਵ... ਤੇਚੀਵਰਿਕੋ ਚੇਵ... ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਚੇਵ... ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਚੇਵ... ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਚੇਵ... ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਚੇਵ... ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਕਸ੍ਸਪ। ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਕਿਰ ਤ੍ਵਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਾਣਾਨਿ ਚੇਵ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨਿ ਧਾਰੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨਿ, ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚ ਚਰਾਹਿ, ਅਰਞ੍ਞੇ ਚ ਵਿਹਰਾਹੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਓਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੯. ਰਾਜਗਹੇ ਵੇਲੁਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਓਵਦ, ਕਸ੍ਸਪ, ਭਿਕ੍ਖੂ; ਕਰੋਹਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ। ਅਹਂ ਵਾ, ਕਸ੍ਸਪ , ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦੇਯ੍ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਵਾ; ਅਹਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ ਕਰੇਯ੍ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਵਾ''ਤਿ।

''ਦੁਬ੍ਬਚਾ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਦੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਅਕ੍ਖਮਾ, ਅਪ੍ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹਿਨੋ ਅਨੁਸਾਸਨਿਂ। ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਭਣ੍ਡਞ੍ਚ [ਭਣ੍ਡੁਞ੍ਚ (ਸੀ॰)] ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਂ ਅਭਿਜਿਕਞ੍ਚ [ਆਭਿਞ੍ਜਿਕਞ੍ਚ (ਸੀ॰ ਕ॰), ਆਭਿਜ੍ਜਿਕਞ੍ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸੁਤੇਨ ਅਚ੍ਚਾਵਦਨ੍ਤੇ – 'ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਬਹੁਤਰਂ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਸੁਨ੍ਦਰਤਰਂ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਚਿਰਤਰਂ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਭਣ੍ਡਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਂ ਅਭਿਜਿਕਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਂ ਆਮਨ੍ਤੇਹਿ – 'ਸਤ੍ਥਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ'''ਤਿ। ''ਏਵਂ,

ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਤ੍ਥਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਚ੍ਚੰ ਕਿਰ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸੁਤੇਨ ਅਚ੍ਚਾਵਦਥ – ‘ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਬਹੁਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਸੁਨ੍ਦਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਚਿਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਥ – ‘ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸੁਤੇਨ ਅਚ੍ਚਾਵਦਥ – ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਬਹੁਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਸੁਨ੍ਦਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਚਿਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਨੋ ਚੇ ਕਿਰ ਮੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਥ, ਅਥ ਕਿਂ ਚਰਹਿ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ, ਕਿਂ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਕਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਏਵਂ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਸਮਾਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸੁਤੇਨ ਅਚ੍ਚਾਵਦਥ – ‘ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਬਹੁਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਸੁਨ੍ਦਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਚਿਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇਸੁ ਸਿਰਸਾ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਅਚ੍ਚਯੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਚ੍ਚਗਮਾ, ਯਥਾਬਾਲੇ ਯਥਾਮੂਲ਼੍ਹੇ ਯਥਾਅਕੁਸਲੇ [ਯਥਾ ਬਾਲੇ ਯਥਾ ਮੂਲ਼੍ਹੇ ਯਥਾ ਅਕੁਸਲੇ (ਪੀ॰), ਯਥਾਬਾਲਂ ਯਥਾਮੂਲ਼੍ਹਂ ਯਥਾਅਕੁਸਲਂ (?)], ਯੇ ਮਯਂ ਏਵਂ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਸਮਾਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸੁਤੇਨ ਅਚ੍ਚਾਵਦਿਮ੍ਹ – ‘ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਬਹੁਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ , ਕੋ ਸੁਨ੍ਦਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਚਿਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਤੇਸਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਆਯਤਿਂ ਸਂਵਰਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਤਗ੍ਘ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚ੍ਚਯੋ ਅਚ੍ਚਗਮਾ ਯਥਾਬਾਲੇ ਯਥਾਮੂਲ਼੍ਹੇ ਯਥਾਅਕੁਸਲੇ, ਯੇ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਵਂ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਸਮਾਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸੁਤੇਨ ਅਚ੍ਚਾਵਦਿਤ੍ਥ – ‘ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਬਹੁਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਸੁਨ੍ਦਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੋ ਚਿਰਤਰੰ ਭਾਸਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਕਰੋਥ, ਤਂ ਵੋ ਮਯਂ [ਮਯਂ ਅਚ੍ਚਯਂ (ਸੀ॰)] ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਮ। ਵੁਦ੍ਧਿ ਹੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਯੋ ਅਚ੍ਚਯਂ ਅਚ੍ਚਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਕਰੋਤਿ ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਓਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੦. ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ [ਸਾਵਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਰ-ਏਤਦਵੋਚ (ਸੀ॰)]। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਓਵਦ, ਕਸ੍ਸਪ, ਭਿਕ੍ਖੂ; ਕਰੋਹਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ। ਅਹਂ ਵਾ, ਕਸ੍ਸਪ , ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦੇਯ੍ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਵਾ; ਅਹਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ ਕਰੇਯ੍ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਵਾ’’ਤਿ।

‘‘ਦੁਬ੍ਬਚਾ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਦੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਕ੍ਖਮਾ ਅਪ੍ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹਿਨੋ ਅਨੁਸਾਸਨਿਂ। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ [ਹਿਰਿ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵੀਰਿਯਂ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ [ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰)], ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਯਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਹਾਯਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ, ਹਾਯਤਿ ਆਭਾਯ, ਹਾਯਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਹਿਰੀ

ਨਤ੍ਥਿ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਨਤ੍ਥਿ ... ਵੀਰਿਯੰ ਨਤ੍ਥਿ... ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ... ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

'''ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਅਹਿਰਿਕੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਕੁਸੀਤੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਕੋਧਨੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਉਪਨਾਹੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਨ ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਾਦਕਾ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਵੀਰਿਯੰ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜੁਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਡ੍ਢਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਵਡ੍ਢਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ , ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਭਾਯ, ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ... ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ... ਪੇ॰... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਅਤ੍ਥਿ... ਵੀਰਿਯੰ ਅਤ੍ਥਿ... ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

'''ਸਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਹਿਰਿਮਾ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਪਞ੍ਞਵਾ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਅਨੁਪਨਾਹੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਾਦਕਾ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਕਸ੍ਸਪ। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਹਿਰੀ ਨਤ੍ਥਿ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਨਤ੍ਥਿ... ਵੀਰਿਯੰ ਨਤ੍ਥਿ... ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਕਾਲ਼ਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਯਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ...ਪੇ॰... ਹਾਯਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਹਿਰੀ ਨਤ੍ਥਿ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਨਤ੍ਥਿ... ਵੀਰਿਯੰ ਨਤ੍ਥਿ... ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ। 'ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ ; ਅਹਿਰਿਕੋ...ਪੇ॰... ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ... ਕੁਸੀਤੋ... ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ... ਕੋਧਨੋ... 'ਉਪਨਾਹੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ'ਤਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ; 'ਨ ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਾਦਕਾ'ਤਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਰਿਹਾਨਮੇਤੰ।

''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਅਤ੍ਥਿ... ਵੀਰਿਯੰ ਅਤ੍ਥਿ... ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

“ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਜੁਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਡ੍ਢਤੇਵ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਵਡ੍ਢਤਿ ਮਣ੍ਡਲੇਨ, ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਭਾਯ, ਵਡ੍ਢਤਿ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹੇਨ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿਰੀ ਅਤ੍ਥਿ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਅਤ੍ਥਿ... ਵੀਰਿਯਂ ਅਤ੍ਥਿ... ਪਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਰਤ੍ਤਿ ਵਾ ਦਿਵਸੋ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ।

“‘ਸਦ੍ਧੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ; ਹਿਰਿਮਾ...ਪੇ॰... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ... ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ... ਪਞ੍ਞਵਾ... ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ... ‘ਅਨੁਪਨਾਹੀ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ’ਤਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤਂ; ‘ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਾਦਕਾ’ਤਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਅਪਰਿਹਾਨਮੇਤ’”ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਤਿਯਓਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੧. ਰਾਜਗਹੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ [ਸਾਵਤ੍ਥਿ, ਆਰਾਮੇ (ਸੀ॰)]। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – “ਓਵਦ, ਕਸ੍ਸਪ, ਭਿਕ੍ਖੂ; ਕਰੋਹਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ। ਅਹਂ ਵਾ, ਕਸ੍ਸਪ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਓਵਦੇਯ੍ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਵਾ; ਅਹਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ ਕਰੇਯ੍ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਵਾ”ਤਿ।

“ਦੁਬ੍ਬਚਾ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਦੋਵਚਸ੍ਸਕਰਣੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਅਕ੍ਖਮਾ, ਅਪ੍ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹਿਨੋ ਅਨੁਸਾਸਨੀ”ਨ੍ਤਿ। “ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ , ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਤੇਚੀਵਰਿਕਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਤੇਚੀਵਰਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਪਵਿਵੇਕਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਅਸਂਸਟ੍ਠਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਅਸਂਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਚੇਵ ਅਹੇਸੁਂ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ।

“ਤਤ੍ਰ ਯੋ ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਚੇਵ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਚੇਵ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਤੇਚੀਵਰਿਕੋ ਚੇਵ ਤੇਚੀਵਰਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਚੇਵ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਚੇਵ ਪਵਿਵੇਕਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਚੇਵ ਅਸਂਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਤਂ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਨੇਨ ਨਿਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ – ‘ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਨਾਮਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦਕੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ; ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਦਂ ਆਸਨਂ ਨਿਸੀਦਾਹੀ’”ਤਿ।

“ਤਤ੍ਰ, ਕਸ੍ਸਪ, ਨਵਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਯੋ ਕਿਰ ਸੋ ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਚੇਵ...ਪੇ॰... ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਚੇਵ... ਤੇਚੀਵਰਿਕੋ ਚੇਵ... ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਚੇਵ... ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਚੇਵ... ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਚੇਵ... ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਚੇਵ... ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ, ਤਂ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਨੇਨ ਨਿਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ – ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਨਾਮਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦਕੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ; ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਦਂ ਆਸਨਂ ਨਿਸੀਦਾਹੀ’ਤਿ। ਤੇ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਤੇਸਂ ਤਂ ਹੋਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ।

“ਏਤਰਹਿ ਪਨ, ਕਸ੍ਸਪ, ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਚੇਵ ਆਰਞ੍ਞਿਕਾ ਨ ਚ ਆਰਞ੍ਞਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਨ ਚੇਵ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਾ ਨ ਚ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਨ ਚੇਵ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਾ ਨ ਚ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਨ ਚੇਵ ਤੇਚੀਵਰਿਕਾ ਨ ਚ

ਤੇਚੀਵਰਿਕਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਨ ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਾ ਨ ਚ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਨ ਚੇਵ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ ਨ ਚ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਨ ਚੇਵ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਾ ਨ ਚ ਪਵਿਵੇਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ, ਨ ਚੇਵ ਅਸੰਸਟ੍ਠਾ ਨ ਚ ਅਸੰਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ , ਨ ਚੇਵ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਨ ਚ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਵਾਦਿਨੋ।

''ਤਤ੍ਰ ਯੋ ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਞਾਤੋ ਯਸਸ੍ਸੀ ਲਾਭੀ ਚੀਵਰ-ਪਿਣ੍ਡਪਾਤ-ਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ ਤਂ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਨੇਨ ਨਿਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ – 'ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਨਾਮਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦਕੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਕਾਮੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ; ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਦਂ ਆਸਨਂ ਨਿਸੀਦਾਹੀ'''ਤਿ।

''ਤਤ੍ਰ, ਕਸ੍ਸਪ, ਨਵਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯੋ ਕਿਰ ਸੋ ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਞਾਤੋ ਯਸਸ੍ਸੀ ਲਾਭੀ ਚੀਵਰ-ਪਿਣ੍ਡਪਾਤ-ਸੇਨਾਸਨ-ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ ਤਂ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਸਨੇਨ ਨਿਮਨ੍ਤੇਨ੍ਤਿ – ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੋ ਨਾਮਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਦ੍ਦਕੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਕਾਮੋ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ; ਏਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਦਂ ਆਸਨਂ ਨਿਸੀਦਾਹੀ'ਤਿ। ਤੇ ਤਥਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਤਂ ਹੋਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਉਪਦ੍ਦੁਤਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੂਪਦ੍ਦਵੇਨ ਅਭਿਪਤ੍ਥਨਾ [ਅਭਿਭਵਨਾ (ਸੀ॰)] ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਅਭਿਪਤ੍ਥਨੇਨਾ'ਤਿ [ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਅਭਿਭਵਨੇਨਾਤਿ (ਸੀ॰)], ਏਤਰਹਿ ਤਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਉਪਦ੍ਦੁਤਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੂਪਦ੍ਦਵੇਨ ਅਭਿਪਤ੍ਥਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਅਭਿਪਤ੍ਥਨੇਨਾ'''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ''।

''ਅਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ...ਪੇ॰... ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

''ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਾਮਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਮਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ, ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

''ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

''ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ

ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ...ਪੇ॰... ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ’ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ...ਪੇ॰... ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ...ਪੇ॰... ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ।

‘‘ਅਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਮਿ – ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਮਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਮਿ; ਆਵਿਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਭਾਵਂ, ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਂ, ਤਿਰੋਪਾਕਾਰਂ, ਤਿਰੋਪਬ੍ਬਤਂ, ਅਸਜ੍ਜਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਆਕਾਸੇ; ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਿਮ੍ਮੁਜ੍ਜਂ ਕਰੋਮਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੇ; ਉਦਕੇਪਿ ਅਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਥਵਿਯਂ; ਆਕਾਸੇਪਿ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਕਮਾਮਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ; ਇਮੇਪਿ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ ਏਵਂਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ ਏਵਂਮਹਾਨੁਭਾਵੇ ਪਾਣਿਨਾ ਪਰਿਮਸਾਮਿ ਪਰਿਮਜ੍ਜਾਮਿ; ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ।

‘‘ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾਯ ਉਭੋ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਮਿ, ਦਿਬ੍ਬੇ ਚ ਮਾਨੁਸੇ ਚ, ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ...ਪੇ॰... ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਚ।

‘‘ਅਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ – ਸਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ, ਵੀਤਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੀਤਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ, ਸਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਵੀਤਦੋਸਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵੀਤਮੋਹਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਮਹਗ੍ਗਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਉਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ... ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਸਰਾਗਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ, ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ

ਅਨੇਕੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸੰਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ – ‘ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ , ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿਂ; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ।

‘‘ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਮਿ – ‘ਇਮੇ ਵਤ, ਭੋਨ੍ਤੋ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਉਪਵਾਦਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ; ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ, ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ, ਭੋਨ੍ਤੋ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ; ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ। ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਵਮਾਨੇ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਉਪਸ੍ਸਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਆਯਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਪ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਗਚ੍ਛ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਬਹੁਕਿਚ੍ਚੋ ਤ੍ਵਂ ਬਹੁਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਆਯਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਪ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਗਚ੍ਛ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਬਹੁਕਿਚ੍ਚੋ ਤ੍ਵਂ ਬਹੁਕਰਣੀਯੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਆਯਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਪ, ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਪਚ੍ਛਾਸਮਣੇਨ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਥੁਲ੍ਲਤਿਸ੍ਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਅਨਤ੍ਤਮਨਾ ਅਨਤ੍ਤਮਨਵਾਚਂ ਨਿਚ੍ਛਾਰੇਸਿ – ''ਕਿਂ ਪਨ ਅਯ੍ਯੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ, ਅਯ੍ਯਸ੍ਸ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵੇਦੇਹਮੁਨਿਨੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਤਿ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਸੂਚਿਵਾਣਿਜਕੋ ਸੂਚਿਕਾਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸੂਚਿਂ ਵਿਕ੍ਕੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵ ਅਯ੍ਯੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਅਯ੍ਯਸ੍ਸ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵੇਦੇਹਮੁਨਿਨੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਤੀ''ਤਿ।

ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਥੁਲ੍ਲਤਿਸ੍ਸਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਇਮਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਮਾਨਾਯ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਅਹਂ ਸੂਚਿਵਾਣਿਜਕੋ, ਤ੍ਵਂ ਸੂਚਿਕਾਰੋ; ਉਦਾਹੁ ਅਹਂ ਸੂਚਿਕਾਰੋ, ਤ੍ਵਂ ਸੂਚਿਵਾਣਿਜਕੋ''ਤਿ? ''ਖਮ , ਭਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਪ, ਬਾਲੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ''ਤਿ। ''ਆਗਮੇਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਮਾ ਤੇ ਸਙ੍ਘੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿ''।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਅਪਿ ਨੁ ਤ੍ਵਂ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਉਪਨੀਤੋ – 'ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਆਨਨ੍ਦੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਅਹਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਉਪਨੀਤੋ – 'ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਤਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ'ਤਿ...ਪੇ॰... । (ਨਵਨ੍ਨਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਞ੍ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।)

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਅਪਿ ਨੁ ਤ੍ਵਂ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਉਪਨੀਤੋ – 'ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਆਨਨ੍ਦੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਅਹਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਉਪਨੀਤੋ – 'ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਕਸ੍ਸਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ'''ਤਿ।

''ਸਤ੍ਤਰਤਨਂ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ਨਾਗਂ ਅਡ੍ਢਟ੍ਠਮਰਤਨਂ ਵਾ ਤਾਲਪਤ੍ਤਿਕਾਯ ਛਾਦੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਮੇ ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਛਾਦੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

ਚਵਿਤ੍ਥ ਚ ਪਨ ਥੁਲ੍ਲਤਿਸ੍ਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਮ੍ਹਾਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਚੀਵਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਦਕ੍ਖਿਣਗਿਰਿਸ੍ਮਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਤਿ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਤਿੰਸਮਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਕੁਮਾਰਭੂਤਾ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਦਕ੍ਖਿਣਗਿਰਿਸ੍ਮਿਂ ਯਥਾਭਿਰਨ੍ਤਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਰਾਜਗਹਂ ਵੇਲੁਵਨਂ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਭਗਵਤਾ ਕੁਲੇਸੁ ਤਿਕਭੋਜਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ?

''ਤਯੋ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਪ, ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਭਗਵਤਾ ਕੁਲੇਸੁ ਤਿਕਭੋਜਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ – ਦੁਮ੍ਮਙ੍ਕੂਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਨਿਗ੍ਗਹਾਯ ਪੇਸਲਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ, ਮਾ ਪਾਪਿਚ੍ਛਾ ਪਕ੍ਖਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ [ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਚੂਲ਼ਵਗ੍ਗੇ ਸਂਘਭੇਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧਕੇ ਵਜਿਰਬੁਦ੍ਧਿਯਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ], ਕੁਲਾਨੁਦ੍ਦਯਤਾਯ ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਪ, ਤਯੋ ਅਤ੍ਥਵਸੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਭਗਵਤਾ ਕੁਲੇਸੁ ਤਿਕਭੋਜਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮੇਹਿ ਨਵੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂਹਿ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਸਿ? ਸਸ੍ਸਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸਿ, ਕੁਲੂਪਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸਿ। ਓਲੁਜ੍ਜਤਿ [ਉਲ੍ਲੁਜ੍ਜਤਿ (ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਚ)] ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਸਾ; ਪਲੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਨਵਪ੍ਪਾਯਾ। ਨ ਵਾਯਂ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀ''ਤਿ।

''ਅਪਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਪ, ਸਿਰਸ੍ਮਿਂ ਪਲਿਤਾਨਿ ਜਾਤਾਨਿ। ਅਥ ਚ ਪਨ ਮਯਂ ਅਜ੍ਜਾਪਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਕਵਾਦਾ ਨ ਮੁਚ੍ਚਾਮਾ''ਤਿ। ''ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮੇਹਿ ਨਵੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂਹਿ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਸਿ, ਸਸ੍ਸਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸਿ, ਕੁਲੂਪਘਾਤਂ ਮਞ੍ਞੇ ਚਰਸਿ। ਓਲੁਜ੍ਜਤਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਸਾ; ਪਲੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਨਵਪ੍ਪਾਯਾ। [ਪਲੁਜ੍ਜਤਿ ਖੋ ਤੇ ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ ਪਰਿਸਾ (ਕ॰ ਸੀ॰)] ਨ ਵਾਯਂ ਕੁਮਾਰਕੋ ਮਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਸੀ''ਤਿ।

ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਥੁਲ੍ਲਨਨ੍ਦਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ – ''ਅਯ੍ਯੇਨ ਕਿਰ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੇਨ ਅਯ੍ਯੋ ਆਨਨ੍ਦੋ ਵੇਦੇਹਮੁਨਿ ਕੁਮਾਰਕਵਾਦੇਨ ਅਪਸਾਦਿਤੋ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਥੁਲ੍ਲਨਨ੍ਦਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਅਨਤ੍ਤਮਨਾ ਅਨਤ੍ਤਮਨਵਾਚਂ ਨਿਚ੍ਛਾਰੇਸਿ – ''ਕਿਂ ਪਨ ਅਯ੍ਯੋ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਪੁਬ੍ਬੋ ਸਮਾਨੋ ਅਯ੍ਯਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਵੇਦੇਹਮੁਨਿਂ ਕੁਮਾਰਕਵਾਦੇਨ ਅਪਸਾਦੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਤੀ''ਤਿ! ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਥੁਲ੍ਲਨਨ੍ਦਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਇਮਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਮਾਨਾਯ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਤਗ੍ਘਾਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਥੁਲ੍ਲਨਨ੍ਦਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਸਹਸਾ ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਵਾਚਾ ਭਾਸਿਤਾ। ਯਤ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਅਞ੍ਞਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤਾ [ਉਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਰਹਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਅਗਾਰਿਕਭੂਤਸ੍ਸ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਘਰਾਵਾਸੋ ਰਜਾਪਥੋ [ਰਜੋਪਥੋ (ਸੀ॰)], ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ। ਨਯਿਦਂ ਸੁਕਰਂ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਾ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਸਙ੍ਖਲਿਖਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤੁਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਨਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ [ਕਰਿਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਯੇ ਲੋਕੇ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਤੇ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਂ।

ਸੋ ਏਵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਰਾਜਗਹਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਨਾਲ਼ਨ੍ਦਂ ਬਹੁਪੁਤ੍ਤੇ ਚੇਤਿਯੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਮੇ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਸਤ੍ਥਾਰਞ੍ਚ ਵਤਾਹਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ, ਭਗਵਨ੍ਤਮੇਵ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ; ਸੁਗਤਞ੍ਚ ਵਤਾਹਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ, ਭਗਵਨ੍ਤਮੇਵ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ; ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਞ੍ਚ ਵਤਾਹਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ; ਭਗਵਨ੍ਤਮੇਵ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇਸੁ ਸਿਰਸਾ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚਂ – 'ਸਤ੍ਥਾ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਸਾਵਕੋਹਮਸ੍ਮਿ; ਸਤ੍ਥਾ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਸਾਵਕੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਯੋ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸਾਵਕਂ ਅਜਾਨਞ੍ਞੇਵ ਵਦੇਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮੀਤਿ, ਅਪਸ੍ਸਞ੍ਞੇਵ ਵਦੇਯ੍ਯ ਪਸ੍ਸਾਮੀਤਿ, ਮੁਦ੍ਧਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਤੇਯ੍ਯ। ਅਹਂ ਖੋ ਪਨ, ਕਸ੍ਸਪ, ਜਾਨਞ੍ਞੇਵ ਵਦਾਮਿ ਜਾਨਾਮੀਤਿ, ਪਸ੍ਸਞ੍ਞੇਵ ਵਦਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ।

ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਤਿਬ੍ਬਂ ਮੇ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਥੇਰੇਸੁ ਨਵੇਸੁ ਮਜ੍ਝਿਮੇਸੂ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਿਸ੍ਸਾਮਿ ਕੁਸਲੂਪਸਂਹਿਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਸਾਤਸਹਗਤਾ ਚ ਮੇ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਨ ਵਿਜਹਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

''ਅਥ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸਤ੍ਤਾਹਮੇਵ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਰਣੋ [ਸਾਣੋ (ਸੀ॰)] ਰਟ੍ਠਪਿਣ੍ਡਂ ਭੁਞ੍ਜਿਂ''। ਅਟ੍ਠਮਿਯਾ ਅਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ।

''ਅਥ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਮਗ੍ਗਾ ਓਕ੍ਕਮ੍ਮ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਨਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚਂ – 'ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਨਿਸੀਦਤੁ, ਯਂ ਮਮਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ'ਤਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਮੁਦੁਕਾ ਖੋ ਤ੍ਯਾਯਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਨਂ ਸਙ੍ਘਾਟੀ'ਤਿ। 'ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਨਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ'ਤਿ। 'ਧਾਰੇਸ੍ਸਸਿ ਪਨ ਮੇ ਤ੍ਵਂ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਾਣਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨੀ'ਤਿ। 'ਧਾਰੇਸ੍ਸਾਮਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਣਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨੀ'ਤਿ। ''ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਟਪਿਲੋਤਿਕਾਨਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦਾਸਿਂ। ਅਹਂ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਸਾਣਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਂ''।

''ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਭਗਵਤੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਓਰਸੋ ਮੁਖਤੋ ਜਾਤੋ ਧਮ੍ਮਜੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ ਧਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ, ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਾਨਿ [ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤਾ (ਸੀ॰)] ਸਾਣਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨੀ'ਤਿ, ਮਮਂ ਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਭਗਵਤੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਓਰਸੋ ਮੁਖਤੋ ਜਾਤੋ ਧਮ੍ਮਜੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ ਧਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ, ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਸਾਣਾਨਿ ਪਂਸੁਕੂਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਸਨਾਨੀ'''ਤਿ।

''ਅਹਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਅਹਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਯਾਵਦੇ ਆਕਙ੍ਖਾਮਿ...ਪੇ॰... (ਨਵਨ੍ਨਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਞ੍ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ)।

''ਅਹਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ; ਸਤ੍ਤਰਤਨਂ ਵਾ, ਆਵੁਸੋ, ਨਾਗਂ ਅਡ੍ਢਟ੍ਠਮਰਤਨਂ ਵਾ ਤਾਲਪਤ੍ਤਿਕਾਯ ਛਾਦੇਤਬ੍ਬਂ

ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਮੇ ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਛਾਦੇਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

ਚਤੁੱਥੰ ਚ ਪਨ ਥੁਲ੍ਲਨਨ੍ਦਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਮ੍ਹਾਤਿ। ਏਕਾਦਸਮੰ।

੧੨. ਪਰੰਮਰਣਸੁੱਤੰ

੧੫੫. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁੱਤੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁੱਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁੱਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁੱਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕਸ੍ਸਪ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਖੋ ਏਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ – 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿੰ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ – 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਖੋ ਏਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ – 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਿੰ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਕਸ੍ਮਾ ਚੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ , ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ? ''ਨ ਹੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਅੱਥਸੰਹਿਤੰ ਨਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੰ ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਨ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨ ਨਿਰੋਧਾਯ ਨ ਉਪਸਮਾਯ ਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਨ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵੱਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ।

''ਅਥ ਕਿਞ੍ਚਰਹਾਵੁਸੋ, ਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ? ''ਇਦੰ 'ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਖੋ , ਆਵੁਸੋ, ਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ; ਅਯੰ 'ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ; ਅਯੰ 'ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ; ਅਯੰ 'ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ''ਕਸ੍ਮਾ ਚੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ? ''ਏਤਞ੍ਹਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅੱਥਸੰਹਿਤੰ ਏਤੰ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੰ ਏਤੰ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਉਪਸਮਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਬੋਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ ਸੰਵੱਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਬ੍ਯਾਕਤੰ ਭਗਵਤਾ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮੰ।

੧੩. ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕਸੁੱਤੰ

੧੫੬. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵੱਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪੱਚਯੋ, ਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਪ੍ਪਤਰਾਨਿ ਚੇਵ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਅਹੇਸੁੰ ਬਹੁਤਰਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਞ੍ਞਾਯ ਸਣ੍ਠਹਿੰਸੁ? ਕੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪੱਚਯੋ, ਯੇਨੇਤਰਹਿ ਬਹੁਤਰਾਨਿ ਚੇਵ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਅਪ੍ਪਤਰਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਞ੍ਞਾਯ ਸਣ੍ਠਹਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਏਵਞ੍ਚੇਤੰ, ਕਸ੍ਸਪ, ਹੋਤਿ ਸੱਤੇਸੁ ਹਾਯਮਾਨੇਸੁ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਮਾਨੇ, ਬਹੁਤਰਾਨਿ ਚੇਵ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਰਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਞ੍ਞਾਯ ਸਣ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਨ ਤਾਵ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਹੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕੰ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪੱਜਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕੰ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪੱਜਤਿ, ਅਥ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਹੋਤਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਨ ਤਾਵ ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਹੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਜਾਤਰੂਪਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕੰ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪੱਜਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਜਾਤਰੂਪਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕੰ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪੱਜਤਿ, ਅਥ ਜਾਤਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਨ ਤਾਵ

ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਹੋਤਿ ਯਾਵ ਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕੰ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕੰ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਥ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ, ਨ ਆਪੋਧਾਤੁ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ, ਨ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ, ਨ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਇਧੇਵ ਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਯੇ ਇਮੰ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਕਸ੍ਸਪ, ਨਾਵਾ ਆਦਿਕੇਨੇਵ ਓਪਿਲਵਤਿ; ਨ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਏਵੰ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਹੋਤਿ।

''ਪਞ੍ਚ ਖੋਮੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਓਕ੍ਕਮਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਕਸ੍ਸਪ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਉਪਾਸਕਾ ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਙ੍ਘੇ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿੰ ਅਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਞ੍ਚ ਓਕ੍ਕਮਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

''ਪਞ੍ਚ ਖੋਮੇ, ਕਸ੍ਸਪ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਕਸ੍ਸਪ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਉਪਾਸਕਾ ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਧਮ੍ਮੇ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਙ੍ਘੇ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿੰ ਸਗਾਰਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਕਸ੍ਸਪ, ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੋਸਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਧਾਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤੇਰਸਮੰ।

ਕਸ੍ਸਪਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਞ੍ਚ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ, ਚਨ੍ਦੂਪਮੰ ਕੁਲੂਪਕੰ।
ਜਿਣ੍ਣੰ ਤਯੋ ਚ ਓਵਾਦਾ, ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾ ਉਪਸ੍ਸਯੰ।
ਚੀਵਰੰ ਪਰੰਮਰਣੰ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕਨ੍ਤਿ॥

੬. ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਪਠਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਦਾਰੁਣਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੭. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਕਟੁਕੋ ਫਰੁਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੰ ਪਜਹਿਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਬਲ਼ਿਸਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਕਟੁਕੋ ਫਰੁਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲ਼ਿਸਿਕੋ ਆਮਿਸਗਤੰ ਬਲ਼ਿਸੰ ਗਮ੍ਭੀਰੇ ਉਦਕਰਹਦੇ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਆਮਿਸਚਕ੍ਖੁ ਮਚ੍ਛੋ ਗਿਲੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਚ੍ਛੋ ਗਿਲਬਲ਼ਿਸੋ ਬਾਲ਼ਿਸਿਕਸ੍ਸ ਅਨਯੰ ਆਪਨ੍ਨੋ ਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਨ੍ਨੋ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਬਾਲ਼ਿਸਿਕਸ੍ਸ''।

''ਬਾਲ਼ਿਸਿਕੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਰਸ੍ਸੇਤੰ ਪਾਪਿਮਤੋ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਬਲ਼ਿਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੰ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਨਿਕਾਮੇਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਲਬਲ਼ਿਸੋ ਮਾਰਸ੍ਸ ਅਨਯੰ ਆਪਨ੍ਨੋ ਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਨ੍ਨੋ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਏਵੰ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਕਟੁਕੋ ਫਰੁਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੰ ਪਜਹਿਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਕੁਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਗਮਾਯ। ਭੂਤਪੁਬ੍ਬੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿੰ ਉਦਕਰਹਦੇ ਮਹਾਕੁਮ੍ਮਕੁਲੰ ਚਿਰਨਿਵਾਸਿ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਕੁਮ੍ਮੋ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਕੁਮ੍ਮੰ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਮਾ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਤਾਤ ਕੁਮ੍ਮ, ਏਤੰ ਪਦੇਸੰ ਅਗਮਾਸੀ'ਤਿ। ਅਗਮਾਸਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਕੁਮ੍ਮੋ ਤੰ ਪਦੇਸੰ। ਤਮੇਨੰ ਲੁਦ੍ਦੋ ਪਪਤਾਯ ਵਿਜ੍ਝਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਕੁਮ੍ਮੋ ਯੇਨ ਸੋ ਕੁਮ੍ਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋ ਕੁਮ੍ਮੋ ਤੰ ਕੁਮ੍ਮੰ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਤੰ ਕੁਮ੍ਮੰ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਕਚ੍ਚਿ ਤ੍ਵੰ, ਤਾਤ ਕੁਮ੍ਮ, ਨ ਤੰ ਪਦੇਸੰ ਅਗਮਾਸੀ'ਤਿ? 'ਅਗਮਾਸਿੰ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਤਾਤ ਕੁਮ੍ਮ, ਤੰ ਪਦੇਸ'ਨ੍ਤਿ। 'ਕਚ੍ਚਿ ਪਨਾਸਿ, ਤਾਤ ਕੁਮ੍ਮ, ਅਕ੍ਖਤੋ ਅਨੁਪਹਤੋ'ਤਿ? 'ਅਕ੍ਖਤੋ ਖੋਮ੍ਹਿ, ਤਾਤ ਕੁਮ੍ਮ, ਅਨੁਪਹਤੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਕੰ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ। 'ਤਗ੍ਘਸਿ, ਤਾਤ ਕੁਮ੍ਮ, ਖਤੋ, ਤਗ੍ਘ ਉਪਹਤੋ। ਏਤੇਨ ਹਿ ਤੇ, ਤਾਤ ਕੁਮ੍ਮ, ਸੁਤ੍ਤਕੇਨ ਪਿਤਰੋ ਚ ਪਿਤਾਮਹਾ ਚ ਅਨਯੰ ਆਪਨ੍ਨਾ ਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਨ੍ਨਾ। ਗਚ੍ਛ ਦਾਨਿ ਤ੍ਵੰ, ਤਾਤ ਕੁਮ੍ਮ, ਨ ਦਾਨਿ ਤ੍ਵੰ ਅਮ੍ਹਾਕ'''ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਲੁਦ੍ਦੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਰਸ੍ਸੇਤਂ ਪਾਪਿਮਤੋ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਪਪਤਾਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸੁਤ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਨਿਕਾਮੇਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਦ੍ਧੋ ਪਪਤਾਯ [ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਪਤਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਦ੍ਧੋ ਪਪਤਾਯ (?)] ਅਨਯਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਯਥਾਕਾਮਕਰਣੀਯੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੀਘਲੋਮਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਗਮਾਯ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੀਘਲੋਮਿਕਾ ਏਲ਼ਕਾ ਕਣ੍ਟਕਗਹਨਂ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ। ਸਾ ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਸਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਗਯ੍ਹੇਯ੍ਯ [ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰), ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਬਜ੍ਝੇਯ੍ਯ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਸਜ੍ਜਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਬਜ੍ਝਤਿ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’’ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਮੀਲ਼੍ਹਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਗਮਾਯ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੀਲ਼੍ਹਕਾ ਗੂਥਾਦੀ ਗੂਥਪੂਰਾ ਪੁਣ੍ਣਾ ਗੂਥਸ੍ਸ। ਪੁਰਤੋ ਚਸ੍ਸ ਮਹਾਗੂਥਪੁਞ੍ਜੋ। ਸਾ ਤੇਨ ਅਞ੍ਞਾ ਮੀਲ਼੍ਹਕਾ ਅਤਿਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹਮ੍ਹਿ ਗੂਥਾਦੀ ਗੂਥਪੂਰਾ ਪੁਣ੍ਣਾ ਗੂਥਸ੍ਸ, ਪੁਰਤੋ ਚ ਮ੍ਯਾਯਂ ਮਹਾਗੂਥਪੁਞ੍ਜੋ’ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਭੁਤ੍ਤਾਵੀ ਚ ਹੋਤਿ ਯਾਵਦਤ੍ਥੋ, ਨਿਮਨ੍ਤਿਤੋ ਚ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ ਚਸ੍ਸ ਪੂਰੋ। ਸੋ ਆਰਾਮਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਗਣਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ ਵਿਕਤ੍ਥਤਿ – ‘ਭੁਤ੍ਤਾਵੀ ਚਮ੍ਹਿ ਯਾਵਦਤ੍ਥੋ, ਨਿਮਨ੍ਤਿਤੋ ਚਮ੍ਹਿ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ ਚ ਮ੍ਯਾਯਂ ਪੂਰੋ, ਲਾਭੀ ਚਮ੍ਹਿ ਚੀਵਰ-ਪਿਣ੍ਡਪਾਤ-ਸੇਨਾਸਨ-ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯ-ਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ, ਇਮੇ ਪਨਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਪ੍ਪਪੁਞ੍ਞਾ ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖਾ ਨ ਲਾਭਿਨੋ ਚੀਵਰ-ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨ-ਗਿਲਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯ-ਭੇਸਜ੍ਜ-ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞੇ ਪੇਸਲੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਤਿਮਞ੍ਞਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਮੋਘਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਸਨਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਗਮਾਯ। [ਉਪਰਿ ਤਤਿਯਵਗ੍ਗੇ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ‘‘ਮਾ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵਂ ਤਾਤ ਸੇਖਂ... ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤੂ’’ਤਿ ਆਗਤਂ। ਤੇਨ ਨਯੇਨ ਇਧਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਕਿਂ ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਞਾਤੁਂ, ਯਥਾ ‘‘ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਕਮੁਦ੍ਦਿਸੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਂ... ਆਗਚ੍ਛਤੂਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮਪਿ... ਮਾ ਆਗਚ੍ਛਤੂਤਿ ਚ, ਕਂ ਸੇਖਂ... ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤੂਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮਪਿ ਸੇਖਂ... ਮਾ ਪਾਪੁਣਾਤੂਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਸੁ ਚ ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ ਞਾਪਿਤੋ] ਕਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਨਿਵਿਚਕ੍ਕਂ ਆਗਚ੍ਛਤੁ [ਉਪਰਿ ਤਤਿਯਵਗ੍ਗੇ ਤਰਿਯਚਤੁਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ‘‘ਮਾ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵਂ ਤਾਤ ਸੇਖਂ... ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤੂ’’ਤਿ ਆਗਤਂ। ਤੇਨ ਨਯੇਨ ਇਧਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਕਿਂ ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਞਾਤੁਂ, ਯਥਾ ‘‘ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਕਮੁਦ੍ਦਿਸੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਂ... ਆਗਚ੍ਛਤੂਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮਪਿ... ਮਾ ਆਗਚ੍ਛਤੂਤਿਚ, ਤਂ ਸੇਖਂ... ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤੂਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮਪਿ ਸੇਖਂ... ਮਾ ਪਾਪੁਣਾਤੂਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਟੀਕਾਸੁ ਚ ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ ਞਾਪਿਤੋ], ਸੇਖਂ [ਅਸਨਿਵਿਚਕ੍ਕਂ, ਤਂ

ਸੇਖਂ (ਪੀ॰ ਕ॰), ਅਸਨਿਵਿਚਕ੍ਕਂ, ਸੇਖਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਸਨਿਵਿਚਕ੍ਕਂ ਆਗਚ੍ਛਤੁ, ਕਂ ਸੇਖਂ (?)] ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤੁ'' [ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)]।

''ਅਸਨਿਵਿਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦਿਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਗਮਾਯ। ਕਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਦ੍ਧਗਤੇਨ ਵਿਸਲ੍ਲੇਨ ਸਲ੍ਲੇਨ [ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੇਨ ਵਿਸਲ੍ਲੇਨ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੇਨ ਸਲ੍ਲੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੇਨ ਵਿਸਲ੍ਲੇਨ ਸਲ੍ਲੇਨ (ਕ॰), ਦਿਟ੍ਠਗਤੇਨ ਵਿਸਲ੍ਲੇਨ ਸਲ੍ਲੇਨ (ਪੀ॰)] ਵਿਜ੍ਝਤੁ, ਸੇਖਂ [ਵਿਜ੍ਝਤੁ, ਤਂ ਸੇਖਂ (ਸੀ॰), ਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਤਂ ਸੇਖਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤੁ'' [ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)]।

''ਸਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਿਙ੍ਗਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਗਮਾਯ। ਅਸ੍ਸੁਤ੍ਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੂਸਸਮਯਂ ਜਰਸਿਙ੍ਗਾਲਸ੍ਸ [ਸਿਙ੍ਗਾਲਸ੍ਸ (ਕ॰), ਜਰਸਿਗਾਲਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਵਸ੍ਸਮਾਨਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਸੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਸਿਙ੍ਗਾਲੋ ਉਕ੍ਕਣ੍ਡਕੇਨ [ਉਕ੍ਕਣ੍ਡਕੇਨ (ਸੀ॰), ਉਕ੍ਕਣ੍ਣਕੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਨਾਮ ਰੋਗਜਾਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋ ਨੇਵ ਬਿਲਗਤੋ ਰਮਤਿ, ਨ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਰਮਤਿ, ਨ ਅਜ੍ਝੋਕਾਸਗਤੋ ਰਮਤਿ; ਯੇਨ ਯੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਨਿਸੀਦਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਨੇਵ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਰਮਤਿ, ਨ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਤੋ ਰਮਤਿ, ਨ ਅਜ੍ਝੋਕਾਸਗਤੋ ਰਮਤਿ; ਯੇਨ ਯੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਨਿਸੀਦਤਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਵੇਰਮ੍ਭਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਗਮਾਯ। ਉਪਰਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਕਾਸੇ ਵੇਰਮ੍ਭਾ [ਵੇਰਮ੍ਬਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਨਾਮ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਪਕ੍ਖੀ ਗਚ੍ਛਤਿ ਤਮੇਨਂ ਵੇਰਮ੍ਭਾ ਵਾਤਾ ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵੇਰਮ੍ਭਵਾਤਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਪਾਦਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਕ੍ਖਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਸੀਸਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਾਯੋ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਅਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ, ਅਸਂਵੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤਂ ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤਂ ਵਾ ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਤਿ। ਸੋ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧਂਸਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇ ਚੀਵਰਂ ਹਰਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞੇ ਪਤ੍ਤਂ ਹਰਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞੇ ਨਿਸੀਦਨਂ ਹਰਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞੇ ਸੂਚਿਘਰਂ ਹਰਨ੍ਤਿ,

ਵੇਰਮ੍ਭਵਾਤਕ੍ਖਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸੇਵ ਸਕੁਣਸ੍ਸ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸਗਾਥਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਗਮਾਯ। ਇਧਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਕ੍ਕਾਰੇਨ ਅਭਿਭੂਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਂ। ਇਧ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਕ੍ਕਾਰੇਨ ਅਭਿਭੂਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਂ। ਇਧ ਪਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਕ੍ਕਾਰੇਨ ਚ ਅਸਕ੍ਕਾਰੇਨ ਚ ਤਦੁਭਯੇਨ ਅਭਿਭੂਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤਂ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਂ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਯਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਰਿਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਅਸਕ੍ਕਾਰੇਨ ਚੂਭਯਂ।
ਸਮਾਧਿ ਨ ਵਿਕਮ੍ਪਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਵਿਹਾਰਿਨੋ [ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰਿਨੋ (ਪੀ॰ ਕ॰) ਅਪ੍ਪਮਾਣੋਤਿ ਹੇਤ੍ਥ ਫਲਸਮਾਧਿ, ਨ ਸਤਿ]॥

''ਤਂ ਝਾਯਿਨਂ ਸਾਤਤਿਕਂ, ਸੁਖੁਮਂ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਸ੍ਸਕਂ।
ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਯਾਰਾਮਂ, ਆਹੁ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਇਤੀ''ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

ਪਠਮੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦਾਰੁਣੋ ਬਲਿਸਂ ਕੁਮ੍ਮਂ, ਦੀਘਲੋਮਿ ਚ ਮੀਲ੍ਹਕਂ।
ਅਸਨਿ ਦਿਦ੍ਧਂ ਸਿਙ੍ਗਾਲਂ, ਵੇਰਮ੍ਭੇਨ ਸਗਾਥਕਨ੍ਤਿ॥

੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਗਮਾਯ। ਇਧਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ – 'ਨ ਚਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਤਿਯਾਪਿ ਰੂਪਿਯਚੁਣ੍ਣਪਰਿਪੂਰਾਯ ਹੇਤੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਨ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਰੂਪਿਯਪਾਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ‘‘ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ…ਪੇ॰… ਇਧਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ – ‘ਨ ਚਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਿਯਪਾਤਿਯਾਪਿ ਸੁਵਣ੍ਣਚੁਣ੍ਣਪਰਿਪੂਰਾਯ ਹੇਤੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਨ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ…ਪੇ॰… ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩-੧੦. ਸੁਵਣ੍ਣਨਿਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਾਦਿਅਟ੍ਠਕਂ

੧੬੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ‘‘ਇਧਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ – ‘ਨ ਚਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸੁਵਣ੍ਣਨਿਕ੍ਖਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁ…ਪੇ॰… ਸੁਵਣ੍ਣਨਿਕ੍ਖਸਤਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁ… ਸਿਙ੍ਗੀਨਿਕ੍ਖਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁ… ਸਿਙ੍ਗੀਨਿਕ੍ਖਸਤਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁ… ਪਥਵਿਯਾਪਿ ਜਾਤਰੂਪਪਰਿਪੂਰਾਯ ਹੇਤੁ… ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਹੇਤੁਪਿ… ਜੀਵਿਤਹੇਤੁਪਿ… ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣਿਯਾਪਿ ਹੇਤੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਨ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ…ਪੇ॰… ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਪਾਤਿ ਦ੍ਵੇ ਸੁਵਣ੍ਣਾ ਚ, ਸਿਙ੍ਗੀਹਿ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਪਥਵੀ ਕਿਞ੍ਚਿਕ੍ਖਜੀਵਿਤਂ, ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣਿਯਾ ਦਸਾਤਿ॥

੩. ਤਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਾਤੁਗਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ‘‘ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ…ਪੇ॰… ਨ ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਏਕੋ ਏਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਯਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ …ਪੇ॰… ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਕਲ੍ਯਾਣੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ‘‘ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ…ਪੇ॰… ਨ ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਨਪਦਕਲ੍ਯਾਣੀ ਏਕਾ ਏਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਯਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ…ਪੇ॰… ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਏਕਪੁਤ੍ਤਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ‘‘ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ…ਪੇ॰… ਸਦ੍ਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਸਿਕਾ ਏਕਪੁਤ੍ਤਕਂ ਪਿਯਂ ਮਨਾਪਂ ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾ ਆਯਾਚਮਾਨਾ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ – ‘ਤਾਦਿਸੋ, ਤਾਤ, ਭਵਾਹਿ ਯਾਦਿਸੋ ਚਿਤ੍ਤੋ ਚ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਕੋ ਚ ਆਲ਼ਵਕੋ’ਤਿ। ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਤੁਲਾ ਏਤਂ ਪਮਾਣਂ ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਉਪਾਸਕਾਨਂ, ਯਦਿਦਂ ਚਿਤ੍ਤੋ ਚ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਕੋ ਚ ਆਲ਼ਵਕੋ। ਸਚੇ

ਖੋ ਤ੍ਵ਀ਂ, ਤਾਤ, ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਸਿ; ਤਾਦਿਸੋ, ਤਾਤ, ਭਵ਀ਾਹਿ ਯਾਦਿਸਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾਤਿ। ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਤੁਲਾ ਏਤਂ ਪਮਾਣਂ ਮਮ ਸਾਵ਀ਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ, ਯਦਿਦਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ । ਮਾ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵ਀ਂ, ਤਾਤ, ਸੇਖਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤੂਤਿ। ਤਞ੍ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਸੇਖਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ। ਏਵ਀ਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵ਀ੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਏਕਧੀਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵ਀ਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਸਦ੍ਧਾ ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ ਉਪਾਸਿਕਾ ਏਕਂ ਧੀਤਰਂ ਪਿਯਂ ਮਨਾਪਂ ਏਵ਀ਂ ਸਮ੍ਮਾ ਆਯਾਚਮਾਨਾ ਆਯਾਚੇਯ੍ਯ – 'ਤਾਦਿਸਾ, ਅਯ੍ਯੇ, ਭਵ਀ਾਹਿ ਯਾਦਿਸਾ ਖੁਜ੍ਜੁਤ੍ਤਰਾ ਚ ਉਪਾਸਿਕਾ ਵ਀ੇਲੁਕਣ੍ਡਕਿਯਾ [ਵ਀ੇਲੁਕਣ੍ਡਕੀ (ਸੀ॰ ਛਕ੍ਕਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰੇਪਿ)] ਚ ਨਨ੍ਦਮਾਤਾ'ਤਿ। ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਤੁਲਾ ਏਤਂ ਪਮਾਣਂ ਮਮ ਸਾਵ਀ਿਕਾਨਂ ਉਪਾਸਿਕਾਨਂ, ਯਦਿਦਂ ਖੁਜ੍ਜੁਤ੍ਤਰਾ ਚ ਉਪਾਸਿਕਾ ਵ਀ੇਲੁਕਣ੍ਡਕਿਯਾ ਚ ਨਨ੍ਦਮਾਤਾ। ਸਚੇ ਖੋ ਤ੍ਵ਀ਂ, ਅਯ੍ਯੇ, ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਸਿ; ਤਾਦਿਸਾ, ਅਯ੍ਯੇ, ਭਵ਀ਾਹਿ ਯਾਦਿਸਾ ਖੇਮਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਉਪ੍ਪਲਵ਀ਣ੍ਣਾ ਚਾਤਿ। ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਤੁਲਾ ਏਤਂ ਪਮਾਣਂ ਮਮ ਸਾਵ਀ਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ, ਯਦਿਦਂ ਖੇਮਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਉਪ੍ਪਲਵ਀ਣ੍ਣਾ ਚ। ਮਾ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵ਀ਂ, ਅਯ੍ਯੇ, ਸੇਖਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤੂਤਿ। ਤਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਸੇਖਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸਾ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ। ਏਵ਀ਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵ਀ੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵ਀ਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਸਮਣਾ ਵ਀ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵ਀ਾ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵ਀ਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਮੇ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਸਮਣਾ ਵ਀ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵ਀ਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵ਀ਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵ਀ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵ਀ਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵ਀ਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵ਀ਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵ਀ਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਸਮਣਾ ਵ਀ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵ਀ਾ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵ਀ਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚ ਖੋ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਸਮਣਾ ਵ਀ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵ਀ਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵ਀ਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵ਀ਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵ਀ਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਸਮਣਾ ਵ਀ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵ਀ਾ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵ਀ਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵ਀ਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵ਀ਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਤਤਿਯਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵ਀ਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵ਀ੇ, ਸਮਣਾ ਵ਀ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵ਀ਾ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ,

ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਛਵਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ। ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਵਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਛਵਿਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਚਮ੍ਮਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਮ੍ਮਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਮਂਸਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਂਸਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਅਟ੍ਠਿਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਰਜ੍ਜੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ। ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਵਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਛਵਿਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਚਮ੍ਮਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਮ੍ਮਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਮਂਸਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਂਸਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਅਟ੍ਠਿਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਦਲ੍ਹਾਯ ਵਾਲਰਜ੍ਜੁਯਾ ਜਙ੍ਘਂ ਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਘਂਸੇਯ੍ਯ। ਸਾ ਛਵਿਂ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਛਵਿਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਚਮ੍ਮਂ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਚਮ੍ਮਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਮਂਸਂ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਮਂਸਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਂ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਅਟ੍ਠਿਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਛਵਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਛਵਿਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਚਮ੍ਮਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਚਮ੍ਮਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਮਂਸਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਮਂਸਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਨ੍ਹਾਰੁਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਅਟ੍ਠਿਂ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਮਿਞ੍ਜਂ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਯੋਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਤਸ੍ਸਪਾਹਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਸ੍ਸ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ''ਤਿ? ''ਯਾ ਹਿਸ੍ਸ ਸਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਾਹਂ ਤਸ੍ਸਾ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ ਵਦਾਮਿ। ਯੇ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾ ਅਧਿਗਤਾ ਤੇਸਾਹਮਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਕਟੁਕੋ ਫਰੁਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਪਜਹਿਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਤਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣੀ, ਪੁਤ੍ਤੋ ਚ ਏਕਧੀਤੁ ਚ।
ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤੀਣਿ, ਛਵਿ ਰਜ੍ਜੁ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਤਿ॥

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਵਗ੍ਗੋ

੧. ਭਿਨ੍ਦਿਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ। ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਘਂ ਭਿਨ੍ਦਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਕੁਸਲਮੂਲਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ। ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਮੂਲਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਮਗਮਾ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ। ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਮਗਮਾ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸੁਕ੍ਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ। ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਕ੍ਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਮਗਮਾ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ । ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਦੇਵਦਤ੍ਤੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਦੇਵਦਤ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਤ੍ਤਵਧਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਰਾਭਵਾਯ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਦਲੀ ਅਤ੍ਤਵਧਾਯ ਫਲਂ ਦੇਤਿ, ਪਰਾਭਵਾਯ ਫਲਂ ਦੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਵਧਾਯ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਰਾਭਵਾਯ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਲ਼ੁ ਅਤ੍ਤਵਧਾਯ ਫਲਂ ਦੇਤਿ, ਪਰਾਭਵਾਯ ਫਲਂ ਦੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਵਧਾਯ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਰਾਭਵਾਯ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਲ਼ੋ ਅਤ੍ਤਵਧਾਯ ਫਲਂ ਦੇਤਿ, ਪਰਾਭਵਾਯ ਫਲਂ ਦੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਵਧਾਯ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਰਾਭਵਾਯ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਤਰੀ ਅਤ੍ਤਵਧਾਯ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਪਰਾਭਵਾਯ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਵਧਾਯ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਪਰਾਭਵਾਯ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਉਦਪਾਦਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਫਲਂ ਵੇ ਕਦਲਿਂ ਹਨ੍ਤਿ, ਫਲਂ ਵੇਲੁਂ ਫਲਂ ਨਲ਼ਂ।
ਸਕ੍ਕਾਰੋ ਕਾਪੁਰਿਸਂ ਹਨ੍ਤਿ, ਗਬ੍ਭੋ ਅਸ੍ਸਤਰਿਂ ਯਥਾ’’ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਞ੍ਚਰਥਸਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੫. ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁਕੁਮਾਰੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਰਥਸਤੇਹਿ ਸਾਯਂ ਪਾਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਚ ਥਾਲਿਪਾਕਸਤਾਨਿ ਭਤ੍ਤਾਭਿਹਾਰੋ ਅਭਿਹਰੀਯਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁਕੁਮਾਰੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਰਥਸਤੇਹਿ ਸਾਯਂ ਪਾਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਚ ਥਾਲਿਪਾਕਸਤਾਨਿ ਭਤ੍ਤਾਭਿਹਾਰੋ ਅਭਿਹਰੀਯਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਪਿਹਯਿਤ੍ਥ। ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁਕੁਮਾਰੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਰਥਸਤੇਹਿ ਸਾਯਂ ਪਾਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਚ ਥਾਲਿਪਾਕਸਤਾਨਿ ਭਤ੍ਤਾਭਿਹਾਰੋ ਆਹਰੀਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ’’।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਣ੍ਡਸ੍ਸ ਕੁਕ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਨਾਸਾਯ ਪਿਤ੍ਤਂ ਭਿਨ੍ਦੇਯਜੁਂ , ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਕੁਕ੍ਕੁਰੋ ਭਿਯਜੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਚਣ੍ਡਤਰੋ ਅਸ੍ਸ; ਏਵਮੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁਕੁਮਾਰੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਰਥਸਤੇਹਿ ਸਾਯਂ ਪਾਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਚ ਥਾਲਿਪਾਕਸਤਾਨਿ ਭਤ੍ਤਾਭਿਹਾਰੋ ਆਹਰੀਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਹਾਨਿਯੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਦਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਮਾਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਕਟੁਕੋ ਫਰੁਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਇਧਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ – ‘ਨ ਚਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਮਾਤੁਪਿ ਹੇਤੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸੇਯਜਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਨ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਕਟੁਕੋ ਫਰੁਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਪਜਹਿਸ੍ਸਾਮ। ਨ ਚ ਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮-੧੩. ਪਿਤੁਸੁਤ੍ਤਾਦਿਛਕ੍ਕਂ

੧੮੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਦਾਰੁਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਕਟੁਕੋ ਫਰੁਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਇਧਾਹਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਵਂ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮਿ – ‘ਨ ਚਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਿਤੁਪਿ ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਭਾਤੁਪਿ ਹੇਤੁ... ਭਗਿਨਿਯਾਪਿ ਹੇਤੁ... ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਹੇਤੁ... ਧੀਤੁਯਾਪਿ ਹੇਤੁ... ਪਜਾਪਤਿਯਾਪਿ ਹੇਤੁ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸੇਯਜਾ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਂ ਪਰਿਯਾਦਿਣ੍ਣਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾ ਭਾਸਨ੍ਤਂ।

ਏਵਂ ਦਾਰੁਣੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਕਟੁਕੋ ਫਰੁਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਪਜਹਿਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਭਿਨ੍ਨਂ ਮੂਲਂ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਰਥ ਮਾਤਰਿ।
ਪਿਤਾ ਭਾਤਾ ਚ ਭਗਿਨੀ, ਪੁਤ੍ਤੋ ਧੀਤਾ ਪਜਾਪਤੀਤਿ॥

ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੭. ਰਾਹੁਲਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਪਠਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਚਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹੰ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਚਕ੍ਖੁੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਸੋਤੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰...। ''ਘਾਨੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਜਿਵ੍ਹਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਕਾਯੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ'' ...ਪੇ॰... ''ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸੰ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ ...ਪੇ॰... ਸੋਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਘਾਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਕਾਯਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਰੂਪਸੁਤ੍ਤੰ

੧੮੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ , ਭਨ੍ਤੇ''... ਪੇ॰... ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸੰ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਸਦ੍ਦੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਗਨ੍ਧੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਰਸੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਵਿਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤੰ

੧੯੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ'' ...ਪੇ॰... ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸੰ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...

ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਪੇ॰... ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਵੇਦਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ... ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ , ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਤ... ਘਾਨ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾ... ਰਸਸਞ੍ਞਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾ... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਰਸਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਞ੍ਚੇਤਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਚੇਤਨਾ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਰਸਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਰਸਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਣ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ‘‘ਸਦ੍ਦਤਣ੍ਹਾ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧਤਣ੍ਹਾ... ਰਸਤਣ੍ਹਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਤਣ੍ਹਾ... ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਸਦ੍ਦਤਣ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਗਨ੍ਧਤਣ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਰਸਤਣ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਤਣ੍ਹਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ ... ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਧਾਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ‘‘ਆਪੋਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਤੇਜੋਧਾਤੁ... ਵਾਯੋਧਾਤੁ... ਆਕਾਸਧਾਤੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਆਪੋਧਾਤੁਯਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਆਕਾਸਧਾਤੁਯਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਖਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ‘‘ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਪਠਮੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾਯ ਚ।
ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਧਾਤੁ ਖਨ੍ਧੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਚਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੮. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਹੁਲਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸੋਤਂ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯੋ... ਮਨੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ

ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – ‘ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਰਾਹੁਲ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਘਾਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ ... ਜਿਵ੍ਹਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਕਾਯਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ... ਮਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ; ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਏਤੇਨ ਪੇਯ੍ਯਾਲੇਨ ਦਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਪਠਮੰ।

੨-੧੦. ਰੂਪਾਦਿਸੁਤ੍ਤਨਵਕੰ

੧੯੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਸਦ੍ਦਾ... ਗਨ੍ਧਾ... ਰਸਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ... ਧਮ੍ਮਾ...।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ...।

‘‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ... ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ... ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...।

‘‘ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਞਾ... ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾ... ਰਸਸਞ੍ਞਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾ... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ...।

‘‘ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾ...ਪੇ॰... ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਰਸਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾ...।

‘‘ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ...ਪੇ॰... ਸਦ੍ਦਤਣ੍ਹਾ... ਗਨ੍ਧਤਣ੍ਹਾ... ਰਸਤਣ੍ਹਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਤਣ੍ਹਾ... ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾ...।

‘‘ਪਥਵੀਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਆਪੋਧਾਤੁ... ਤੇਜੋਧਾਤੁ... ਵਾਯੋਧਾਤੁ... ਆਕਾਸਧਾਤੁ ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ...।

‘‘ਰੂਪੰ ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ? ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ ਰਾਹੁਲ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ। ਦਸਮੰ।

੧੧. ਅਨੁਸਯਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ ‘ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ

ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਰਾਹੁਲ, ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮੰ।

੧੨. ਅਪਗਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਥੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਪਗਤੰ ਮਾਨਸੰ ਹੋਤਿ ਵਿਧਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ ਸਨ੍ਤੰ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ ‘ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਰਾਹੁਲ, ਜਾਨਤੋ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਪਗਤੰ ਮਾਨਸੰ ਹੋਤਿ ਵਿਧਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ ਸਨ੍ਤੰ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮੰ।

ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾਯ ਚ।
ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਧਾਤੁ ਖਨ੍ਧੇਨ ਤੇ ਦਸ।
ਅਨੁਸਯੰ ਅਪਗਤਞ੍ਚੇਵ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਰਾਹੁਲਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

੮. ਲਕ੍ਖਣਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਪਠਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦੨. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਲਕ੍ਖਣੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ [ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲਾਨੋ (ਕ॰)] ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਲਕ੍ਖਣੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਆਯਾਮਾਵੁਸੋ [ਏਹਿ ਆਵੁਸੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਲਕ੍ਖਣ, ਰਾਜਗਹਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲਕ੍ਖਣੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਸਿਤਂ ਪਾਤ੍ਵਾਕਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲਕ੍ਖਣੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਕਮ੍ਮਾਯਾ''ਤਿ? ''ਅਕਾਲੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਲਕ੍ਖਣ, ਏਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ। ਭਗਵਤੋ ਮਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਲਕ੍ਖਣੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਰਾਜਗਹੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲਕ੍ਖਣੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਧਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਸਿਤਂ ਪਾਤ੍ਵਾਕਾਸਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਕਮ੍ਮਾਯਾ''ਤਿ?

''ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਅਟ੍ਠਿਕਸਙ੍ਖਲਿਕਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਂ। ਤਮੇਨਂ ਗਿਜ੍ਝਾਪਿ ਕਾਕਾਪਿ ਕੁਲਲਾਪਿ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਫਾਸੁਲ਼ਨ੍ਤਰਿਕਾਹਿ ਵਿਤੁਦੇਨ੍ਤਿ ਵਿਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿ ਵਿਰਾਜੇਨ੍ਤਿ [ਵਿਤੁਦੇਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰), ਵਿਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜੇਨ੍ਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਸਾ ਸੁਦਂ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਵਤ, ਭੋ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ ਵਤ, ਭੋ! ਏਵਰੂਪੋਪਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵਰੂਪੋਪਿ ਨਾਮ ਯਕ੍ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵਰੂਪੋਪਿ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ!!

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਚਕ੍ਖੁਭੂਤਾ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਕਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ; ਞਾਣਭੂਤਾ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਕਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਾਵਕੋ ਏਵਰੂਪਂ ਞਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਦਕ੍ਖਤਿ ਵਾ ਸਕ੍ਖਿਂ ਵਾ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਮੇ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠੋ ਅਹੋਸਿ, ਅਪਿ ਚਾਹਂ ਨ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿਂ। ਅਹਞ੍ਚੇਤਂ [ਅਹਮੇਵੇਤਂ (ਸੀ॰)] ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਪਰੇ ਚ ਮੇ [ਪਰੇ ਮੇ (ਸੀ॰)] ਨ ਸਦ੍ਦਹੇਯ੍ਯੁਂ। ਯੇ ਮੇ ਨ ਸਦ੍ਦਹੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਅਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ। ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਗੋਘਾਤਕੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਵਸੇਸੇਨ ਏਵਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ''ਤਿ। (ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਏਸੇਵ ਪੇਯ੍ਯਾਲੋ)। ਪਠਮਂ।

੨. ਪੇਸਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੩. ''ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਮਂਸਪੇਸਿਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਂ। ਤਮੇਨਂ ਗਿਜ੍ਝਾਪਿ ਕਾਕਾਪਿ ਕੁਲਲਾਪਿ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿ ਵਿਰਾਜੇਨ੍ਤਿ [ਵਿਰਾਜੇਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਵਿਭਜੇਨ੍ਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਸਾ

ਸੁਦੰ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰੰ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਗੋਘਾਤਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਿਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੪. ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਮਂਸਪਿਣ੍ਡਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਮੇਨਂ ਗਿਜ੍ਝਾਪਿ ਕਾਕਾਪਿ ਕੁਲਲਾਪਿ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿ ਵਿਰਾਜੇਨ੍ਤਿ । ਸਾ ਸੁਦੰ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰੰ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਸਾਕੁਣਿਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਨਿਚ੍ਛਵਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੫. ‘‘ਇਧਾਹਂ , ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਨਿਚ੍ਛਵਿਂ ਪੁਰਿਸਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਮੇਨਂ ਗਿਜ੍ਝਾਪਿ ਕਾਕਾਪਿ ਕੁਲਲਾਪਿ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿ ਵਿਰਾਜੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸੁਦੰ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰੰ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਓਰਬ੍ਭਿਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਸਿਲੋਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੬. ‘‘ਇਧਾਹਂ , ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਅਸਿਲੋਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਅਸੀ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯੇ ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸੁਦੰ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰੰ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਸੂਕਰਿਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੭. ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਸਤ੍ਤਿਲੋਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਾ ਸਤ੍ਤਿਯੋ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯੇ ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸੁਦੰ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰੰ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਮਾਗਵਿਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਉਸੁਲੋਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੮. ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਉਸੁਲੋਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਉਸੂ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯੇ ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸੁਦੰ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰੰ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਕਾਰਣਿਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸੂਚਿਲੋਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੯. ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਸੂਚਿਲੋਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਾ ਸੂਚਿਯੋ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਾਯੇ ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸੁਦੰ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰੰ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਸੂਤੋ [ਸਾਰਥਿਕੋ (ਕ॰ ਵਿਨਯੇਪਿ)] ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਸੂਚਿਲੋਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੦. ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਸੂਚਿਲੋਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਾ ਸੂਚਿਯੋ ਸੀਸੇ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਮੁਖਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ; ਮੁਖੇ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਉਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ; ਉਰੇ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਉਦਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ; ਉਦਰੇ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਊਰੂਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ; ਊਰੂਸੁ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਜਙ੍ਘਾਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ; ਜਙ੍ਘਾਸੁ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਾਦੇਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ; ਸੋ ਸੁਦਂ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰਂ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਸੂਚਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੧. ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡਂ ਪੁਰਿਸਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਸੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਵ ਅਣ੍ਡੇ ਖਨ੍ਧੇ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਨਿਸੀਦਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਅਣ੍ਡੇਸੁ ਨਿਸੀਦਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਗਿਜ੍ਝਾਪਿ ਕਾਕਾਪਿ ਕੁਲਲਾਪਿ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿ ਵਿਰਾਜੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸੁਦਂ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰਂ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਗਾਮਕੂਟਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਦਸਮਂ।

ਪਠਮੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਟ੍ਠਿ ਪੇਸਿ ਉਭੋ ਗਾਵਘਾਤਕਾ,
ਪਿਣ੍ਡੋ ਸਾਕੁਣਿਯੋ ਨਿਚ੍ਛਵੋਰਬ੍ਭਿ।
ਅਸਿ ਸੂਕਰਿਕੋ ਸਤ੍ਤਿਮਾਗਵਿ,
ਉਸੁ ਕਾਰਣਿਕੋ ਸੂਚਿ ਸਾਰਥਿ।
ਯੋ ਚ ਸਿਬ੍ਬਿਯਤਿ ਸੂਚਕੋ ਹਿ ਸੋ,
ਅਣ੍ਡਭਾਰਿ ਅਹੁ ਗਾਮਕੂਟਕੋਤਿ॥

੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਸੀਸਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੨. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਰਾਜਗਹੇ ਵੇਲੁਵਨੇ। ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਪੁਰਿਸਂ ਗੂਥਕੂਪੇ ਸਸੀਸਕਂ ਨਿਮੁਗ੍ਗਂ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਪਾਰਦਾਰਿਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਪਠਮਂ।

੨. ਗੂਥਖਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੩. ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਪੁਰਿਸਂ ਗੂਥਕੂਪੇ ਨਿਮੁਗ੍ਗਂ ਉਭੋਹਿ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਗੂਥਂ ਖਾਦਨ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਦੁਟ੍ਠਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਵਚਨੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਭਤ੍ਤੇਨ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦੋਣਿਯੋ [ਦੋਣਿਯਾ (ਸਜਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਗੂਥਸ੍ਸ ਪੂਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ਅਹੋ ਭੋਨ੍ਤੋ, ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੁ ਚੇਵ ਹਰਨ੍ਤੁ ਚਾਤਿ...ਪੇ॰...। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਨਿਚ੍ਛਵਿਤ੍ਥਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੪. ‘‘ਇਧਾਹਂ , ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਨਿਚ੍ਛਵਿਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਂ। ਤਮੇਨਂ ਗਿਜ੍ਝਾਪਿ ਕਾਕਾਪਿ ਕੁਲਲਾਪਿ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿ ਵਿਰਾਜੇਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਸੁਦਂ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰਂ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਅਤਿਚਾਰਿਨੀ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਮਙ੍ਗੁਲਿਤ੍ਥਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੫. ‘‘ਇਧਾਹਂ , ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ ਮਙ੍ਗੁਲਿਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਂ। ਤਮੇਨਂ ਗਿਜ੍ਝਾਪਿ ਕਾਕਾਪਿ ਕੁਲਲਾਪਿ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿ ਵਿਰਾਜੇਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਸੁਦਂ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰਂ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਇਕ੍ਖਣਿਕਾ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਓਕਿਲਿਨੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੬. ‘‘ਇਧਾਹਂ , ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਇਤ੍ਥਿਂ ਉਪ੍ਪਕ੍ਕਂ ਓਕਿਲਿਨਿਂ ਓਕਿਰਿਨਿਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਂ। ਸਾ ਸੁਦਂ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰਂ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਕਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਅਗ੍ਗਮਹੇਸੀ ਅਹੋਸਿ। ਸਾ ਇਸ੍ਸਾਪਕਤਾ ਸਪਤ੍ਤਿਂ ਅਙ੍ਗਾਰਕਟਾਹੇਨ ਓਕਿਰਿ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਸੀਸਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੭. ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਅਸੀਸਕਂ ਕਬਨ੍ਧਂ [ਕਵਨ੍ਧਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਉਰੇ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਚੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮੁਖਞ੍ਚ। ਤਮੇਨਂ ਗਿਜ੍ਝਾਪਿ ਕਾਕਾਪਿ ਕੁਲਲਾਪਿ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤਚ੍ਛੇਨ੍ਤਿ ਵਿਰਾਜੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸੁਦਂ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰਂ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰਾਜਗਹੇ ਹਾਰਿਕੋ ਨਾਮ ਚੋਰਘਾਤਕੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੮. ‘‘ਇਧਾਹਂ , ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾ [ਸਞ੍ਜੋਤਿਭੂਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਪਤ੍ਤੋਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੋ ਸਜੋਤਿਭੂਤੋ, ਕਾਯਬਨ੍ਧਨਮ੍ਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਂ ਸਜੋਤਿਭੂਤਂ, ਕਾਯੋਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੋ ਸਜੋਤਿਭੂਤੋ। ਸੋ ਸੁਦਂ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰਂ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਵਚਨੇ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੯. ‘‘ਅਦ੍ਦਸਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਂ। ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਾਪਸਿਕ੍ਖਮਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੦. ‘‘ਅਦ੍ਦਸਂ ਸਿਕ੍ਖਮਾਨਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਂ। ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਪਾਪਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਪਾਪਸਾਮਣੇਰਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੧. ‘‘ਅਦ੍ਦਸਂ ਸਾਮਣੇਰਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਪਾਪਸਾਮਣੇਰੋ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰...। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਪਾਪਸਾਮਣੇਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੨. ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਓਰੋਹਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸਂ ਸਾਮਣੇਰਿਂ ਵੇਹਾਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਂ। ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾ, ਪਤ੍ਤੋਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੋ ਸਜੋਤਿਭੂਤੋ, ਕਾਯਬਨ੍ਧਨਮ੍ਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਂ ਸਜੋਤਿਭੂਤਂ, ਕਾਯੋਪਿ ਆਦਿਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤੋ ਸਜੋਤਿਭੂਤੋ। ਸਾ ਸੁਦਂ ਅਟ੍ਟਸ੍ਸਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਵਤ, ਭੋ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ ਵਤ, ਭੋ! ਏਵਰੂਪੋਪਿ ਨਾਮ ਸਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵਰੂਪੋਪਿ ਨਾਮ ਯਕ੍ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵਰੂਪੋਪਿ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ!!

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਚਕ੍ਖੁਭੂਤਾ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਕਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ; ਞਾਣਭੂਤਾ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਵਕਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਸਾਵਕੋ ਏਵਰੂਪਂ ਞਸ੍ਸਤਿ ਵਾ ਦਕ੍ਖਤਿ ਵਾ ਸਕ੍ਖਿਂ ਵਾ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਮੇ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਣੇਰੀ ਦਿਟ੍ਠਾ ਅਹੋਸਿ। ਅਪਿ ਚਾਹਂ ਨ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿਂ। ਅਹਞ੍ਚੇਤਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਪਰੇ ਚ ਮੇ ਨ ਸਦ੍ਦਹੇਯ੍ਯੁਂ। ਯੇ ਮੇ ਨ ਸਦ੍ਦਹੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਅਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ। ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮਣੇਰੀ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਵਚਨੇ ਪਾਪਸਾਮਣੇਰੀ ਅਹੋਸਿ। ਸਾ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਵਸੇਸੇਨ ਏਵਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕੂਪੇ ਨਿਮੁਗ੍ਗੋ ਹਿ ਸੋ ਪਾਰਦਾਰਿਕੋ।
ਗੂਥਖਾਦਿ ਅਹੁ ਦੁਟ੍ਠਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ॥

ਨਿਚ੍ਛਵਿਤ੍ਥਿ ਅਤਿਚਾਰਿਨੀ ਅਹੁ।
ਮਙ੍ਗੁਲਿਤ੍ਥਿ ਅਹੁ ਇਕ੍ਖਣਿਤ੍ਥਿਕਾ॥

ਓਕਿਲਿਨਿ ਸਪਤ੍ਤਙ੍ਗਾਰੋਕਿਰਿ।
ਸੀਸਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਅਹੁ ਚੋਰਘਾਤਕੋ॥

ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾ।
ਸਾਮਣੇਰੋ ਅਥ ਸਾਮਣੇਰਿਕਾ॥

ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਵਿਨਯਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ।
ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਂਸੁ ਤਾਵਦੇਤਿ॥

ਲਕ੍ਖਣਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੯. ਓਪਮ੍ਮਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਕੂਟਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਯਾ ਕਾਚਿ ਗੋਪਾਨਸਿਯੋ ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਕੂਟਙ੍ਗਮਾ ਕੂਟਸਮੋਸਰਣਾ ਕੂਟਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾ ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਮੂਲਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੋਸਰਣਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਨਖਸਿਖਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਬਹੁਤਰਂ, ਯੋ ਵਾਯਂ [ਯੋ ਚਾਯਂ (ਬਹੂਸੁ)] ਮਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ ਅਯਂ ਵਾ [ਯਾ ਚਾਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਮਹਾਪਥਵੀ''ਤਿ? ''ਏਤਦੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬਹੁਤਰਂ ਯਦਿਦਂ ਮਹਾਪਥਵੀ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋਯਂ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ। ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਉਪਨਿਧਿਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਭਗਵਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁ ਆਰੋਪਿਤੋ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪ੍ਪਕਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ; ਅਥ ਖੋ ਏਤੇਯੇਵ ਬਹੁਤਰਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਪਚ੍ਚਾਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਕੁਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕੁਲਾਨਿ ਬਹੁਤ੍ਥਿਕਾਨਿ ਅਪ੍ਪਪੁਰਿਸਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸੁਪ੍ਪਧਂਸਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੋਰੇਹਿ ਕੁਮ੍ਭਤ੍ਥੇਨਕੇਹਿ ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਅਭਾਵਿਤਾ ਅਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸੋ ਸੁਪ੍ਪਧਂਸਿਯੋ ਹੋਤਿ ਅਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕੁਲਾਨਿ ਅਪ੍ਪਿਤ੍ਥਿਕਾਨਿ ਬਹੁਪੁਰਿਸਾਨਿ ਤਾਨਿ ਦੁਪ੍ਪਧਂਸਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੋਰੇਹਿ ਕੁਮ੍ਭਤ੍ਥੇਨਕੇਹਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸੋ ਦੁਪ੍ਪਧਂਸਿਯੋ ਹੋਤਿ ਅਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਮੇਤ੍ਤਾ ਨੋ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਓਕ੍ਖਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਓਕ੍ਖਾਸਤਂ ਦਾਨਂ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ ਓਕ੍ਖਾਸਤਂ ਦਾਨਂ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਓਕ੍ਖਾਸਤਂ ਦਾਨਂ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਗਦ੍ਦੂਹਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਵਾ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਸਮਯਂ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਗਦ੍ਦੂਹਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯ, ਯੋ ਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਗਦ੍ਦੂਹਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯ, ਇਦਂ ਤਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲਤਰਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਮੇਤ੍ਤਾ ਨੋ

ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਿ ਤਿਣ੍ਹਫਲਾ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਂ ਇਮਂ ਸਤ੍ਤਿਂ ਤਿਣ੍ਹਫਲਂ ਪਾਣਿਨਾ ਵਾ ਮੁਟ੍ਠਿਨਾ ਵਾ ਪਟਿਲੇਣਿਸ੍ਸਾਮਿ ਪਟਿਕੋਟ੍ਟਿਸ੍ਸਾਮਿ ਪਟਿਵਟ੍ਟੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਬ੍ਬੋ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁਂ ਸਤ੍ਤਿਂ ਤਿਣ੍ਹਫਲਂ ਪਾਣਿਨਾ ਵਾ ਮੁਟ੍ਠਿਨਾ ਵਾ ਪਟਿਲੇਣੇਤੁਂ ਪਟਿਕੋਟ੍ਟੇਤੁਂ ਪਟਿਵਟ੍ਟੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ , ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਅਸੁ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਤਿ ਤਿਣ੍ਹਫਲਾ ਨ ਸੁਕਰਾ ਪਾਣਿਨਾ ਵਾ ਮੁਟ੍ਠਿਨਾ ਵਾ ਪਟਿਲੇਣੇਤੁਂ ਪਟਿਕੋਟ੍ਟੇਤੁਂ ਪਟਿਵਟ੍ਟੇਤੁਂ। ਯਾਵਦੇਵ ਚ ਪਨ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਲਮਥਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਸ ਚੇ ਅਮਨੁਸ੍ਸੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ; ਅਥ ਖੋ ਸ੍ਵੇਵ ਅਮਨੁਸ੍ਸੋ ਕਿਲਮਥਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਮੇਤ੍ਤਾ ਨੋ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਧਨੁਗ੍ਗਹਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਲ੍ਹਧਮ੍ਮਾ ਧਨੁਗ੍ਗਹਾ ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤਾ ਕਤਹਤ੍ਥਾ ਕਤੂਪਾਸਨਾ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਠਿਤਾ ਅਸ੍ਸੁ। ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਦਲ੍ਹਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਨੁਗ੍ਗਹਾਨਂ ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤਾਨਂ ਕਤਹਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤੂਪਾਸਨਾਨਂ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਕਣ੍ਡੇ ਖਿਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ ਪਥਵਿਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਜਵਨੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮੇਨ ਜਵੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ''ਤਿ?

''ਏਕਸ੍ਸ ਚੇਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਲ੍ਹਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਧਨੁਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ ਕਤਹਤ੍ਥਸ੍ਸ ਕਤੂਪਾਸਨਸ੍ਸ ਕਣ੍ਡਂ ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਥਵਿਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹਰੇਯ੍ਯ – 'ਜਵਨੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮੇਨ ਜਵੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਦਲ੍ਹਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਨੁਗ੍ਗਹਾਨਂ ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤਾਨਂ ਕਤਹਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤੂਪਾਸਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ?

''ਯਥਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਜਵੋ, ਯਥਾ ਚ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਜਵੋ, ਤਤੋ ਸੀਘਤਰੋ। ਯਥਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਜਵੋ ਯਥਾ ਚ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਜਵੋ ਯਥਾ ਚ ਯਾ ਦੇਵਤਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਪੁਰਤੋ ਧਾਵਨ੍ਤਿ ਤਾਸਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਜਵੋ, ( ) [(ਤਤੋ ਸੀਘਤਰੋ। ਯਥਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਜਵੋ, ਯਥਾ ਚ ਚਨ੍ਦਿਮਸੁਰਿਯਾਨਂ ਜਵੋ, ਯਥਾ ਚ ਯਾ ਦੇਵਤਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੁਰਿਯਾਨਂ ਪੁਰਤੋ ਧਾਵਨ੍ਤਿ, ਤਾਸਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਜਵੋ,) (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਤਤੋ ਸੀਘਤਰਂ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਾ ਖਿਯਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਆਣਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਸਾਰਹਾਨਂ ਆਨਕੋ [ਆਣਕੋ (ਸੀ॰)] ਨਾਮ ਮੁਦਿਙ੍ਗੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਦਸਾਰਹਾ ਆਨਕੇ ਘਟਿਤੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਣਿਂ ਓਦਹਿਂਸੁ। ਅਹੁ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੋ ਯਂ ਆਨਕਸ੍ਸ ਮੁਦਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਪੋਰਾਣਂ ਪੋਕ੍ਖਰਫਲਕਂ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਿ। ਆਣਿਸਙ੍ਘਾਟੋਵ ਅਵਸਿਸ੍ਸਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਯੇ ਤੇ

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਸੁਞ੍ਞਤਪ੍ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਸੁ ਨ ਸੁਸ੍ਸੂਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਸੋਤੰ ਓਦਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ''।

''ਯੇ ਪਨ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਕਵਿਕਤਾ ਕਾਵੇਯ੍ਯਾ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਰਾ ਚਿਤ੍ਤਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ ਬਾਹਿਰਕਾ ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਾ, ਤੇਸੁ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਸੁ ਸੁਸ੍ਸੂਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੋਤੰ ਓਦਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤੇਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨੰ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਾਨੰ ਗਮ੍ਭੀਰਾਨੰ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਾਨੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੰ ਸੁਞ੍ਞਤਪ੍ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਯੇ ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤਭਾਸਿਤਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਸੁਞ੍ਞਤਪ੍ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇਸੁ ਸੁਸ੍ਸੂਸਿਸ੍ਸਾਮ, ਸੋਤੰ ਓਦਹਿਸ੍ਸਾਮ , ਅਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਸ੍ਸਾਮ, ਤੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਕਲਿਙ੍ਗਰਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੦. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯੰ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਲਿਙ੍ਗਰੂਪਧਾਨਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੋ ਉਪਾਸਨਸ੍ਮਿੰ। ਤੇਸੰ ਰਾਜਾ ਮਾਗਧੋ ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁ ਵੇਦੇਹਿਪੁਤ੍ਤੋ ਨ ਲਭਤਿ ਓਤਾਰੰ ਨ ਲਭਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ। ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਸੁਖੁਮਾਲਾ [ਸੁਕੁਮਾਲਾ (ਸੀ॰), ਸੁਖੁਮਾ (ਕ॰)] ਮੁਦੁਤਲੁਨਹਤ੍ਥਪਾਦਾ [ਮੁਦੁਤਲਾਹਤ੍ਥਪਾਦਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਤੇ ਮੁਦੁਕਾਸੁ ਸੇਯ੍ਯਾਸੁ ਤੂਲਬਿਮ੍ਬੋਹਨਾਸੁ [ਤੂਲਬਿਮ੍ਬੋਹਨਾਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰), ਤੂਲਬਿਮ੍ਬੋਹਨਾਦੀਸੁ (ਸੀ॰), ਤੂਲਬਿਬ੍ਬੋਹਨਾਦੀਸੁ (ਕ॰)] ਯਾਵਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨਾ ਸੇਯ੍ਯੰ ਕਪ੍ਪਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੰ ਰਾਜਾ ਮਾਗਧੋ ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁ ਵੇਦੇਹਿਪੁਤ੍ਤੋ ਲਚ੍ਛਤਿ ਓਤਾਰੰ ਲਚ੍ਛਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ।

''ਕਲਿਙ੍ਗਰੂਪਧਾਨਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਧਾਨਸ੍ਮਿੰ। ਤੇਸੰ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ ਨ ਲਭਤਿ ਓਤਾਰੰ ਨ ਲਭਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ। ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੁਖੁਮਾ ਮੁਦੁਤਲੁਨਹਤ੍ਥਪਾਦਾ। ਤੇ ਮੁਦੁਕਾਸੁ ਸੇਯ੍ਯਾਸੁ ਤੂਲਬਿਮ੍ਬੋਹਨਾਸੁ ਯਾਵਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨਾ ਸੇਯ੍ਯੰ ਕਪ੍ਪਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੰ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ ਲਚ੍ਛਤਿ ਓਤਾਰੰ ਲਚ੍ਛਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਕਲਿਙ੍ਗਰੂਪਧਾਨਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਧਾਨਸ੍ਮਿ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਨਾਗਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੧. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਨਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤਿਵੇਲੰ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਵਮਾਹੰਸੁ – ''ਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਤਿਵੇਲੰ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮੀ''ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਏਵਮਾਹ – ''ਇਮੇ ਹਿ ਨਾਮ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕਿਮਙ੍ਗੰ [ਕਿਮਙ੍ਗ (ਸੀ॰)] ਪਨਾਹ''ਨ੍ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਨਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤਿਵੇਲੰ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ। ਤਮੇਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਵਮਾਹੰਸੁ – 'ਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਤਿਵੇਲੰ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਏਵਮਾਹ – 'ਇਮੇ ਹਿ ਨਾਮ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬੰ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕਿਮਙ੍ਗੰ ਪਨਾਹ'''ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਮਹਾਸਰਸੀ। ਤਂ ਨਾਗਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਂ ਸਰਸਿਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਸੋਣ੍ਡਾਯ ਭਿਸਮੁਲ਼ਾਲਂ ਅਬ੍ਬੁਹੇਤ੍ਵਾ [ਅਬ੍ਭੁਹੇਤ੍ਵਾ (ਕ॰), ਅਬ੍ਬਾਹਿਤ੍ਵਾ (ਮਹਾਵ॰ ੨੭੮)] ਸੁਵਿਕ੍ਖਾਲਿਤਂ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਅਕਦ੍ਦਮਂ ਸਙ੍ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ [ਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਜ੍ਝੋਹਰਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਤਂ ਵਣ੍ਣਾਯ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਬਲਾਯ ਚ, ਨ ਚ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤੇਸਂਯੇਵ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਨਾਗਾਨਂ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾ ਤਰੁਣਾ ਭਿਙ੍ਕਚ੍ਛਾਪਾ ਤਂ ਸਰਸਿਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਸੋਣ੍ਡਾਯ ਭਿਸਮੁਲ਼ਾਲਂ ਅਬ੍ਬੁਹੇਤ੍ਵਾ ਨ ਸੁਵਿਕ੍ਖਾਲਿਤਂ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸਕਦ੍ਦਮਂ ਅਸਙ੍ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਤਂ ਨੇਵ ਵਣ੍ਣਾਯ ਹੋਤਿ ਨ ਬਲਾਯ। ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਗਿਹੀ ਪਸਨ੍ਨਾਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਂ ਲਾਭਂ ਅਗਧਿਤਾ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਨਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨਾ [ਅਨਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨਾ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਮ॰ ਨਿ॰ ੧ ਪਾਸਰਾਸਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਤਂ ਵਣ੍ਣਾਯ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਬਲਾਯ ਚ, ਨ ਚ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤੇਸਂਯੇਵ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਥੇਰਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾ ਨਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਗਿਹੀ ਪਸਨ੍ਨਾਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਤਂ ਲਾਭਂ ਗਧਿਤਾ ਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨਾ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਤਂ ਨੇਵ ਵਣ੍ਣਾਯ ਹੋਤਿ ਨ ਬਲਾਯ, ਤੇ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਅਗਧਿਤਾ ਅਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਨਜ੍ਝੋਪਨ੍ਨਾ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਞ੍ਞਾ ਤਂ ਲਾਭਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ । ਨਵਮਂ।

੧੦. ਬਿਲ਼ਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤਿਵੇਲਂ ਕੁਲੇਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – ‘‘ਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਤਿਵੇਲਂ ਕੁਲੇਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜੀ’’ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਨ ਵਿਰਮਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤਿਵੇਲਂ ਕੁਲੇਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਵਮਾਹਂਸੁ – ‘ਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਤਿਵੇਲਂ ਕੁਲੇਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜੀ’ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਨ ਵਿਰਮਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਿਲ਼ਾਰੋ ਸਨ੍ਧਿਸਮਲਸਙ੍ਕਟੀਰੇ ਠਿਤੋ ਅਹੋਸਿ ਮੁਦੁਮੂਸਿਂ ਮਗ੍ਗਯਮਾਨੋ – ‘ਯਦਾਯਂ ਮੁਦੁਮੂਸਿ ਗੋਚਰਾਯ ਪਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਖਾਦਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੁਦੁਮੂਸਿ ਗੋਚਰਾਯ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਤਮੇਨਂ ਬਿਲ਼ਾਰੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਹਸਾ ਸਙ੍ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ [ਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ (ਪੀ॰ ਕ॰), ਮਂਸਂ ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਸਂਖਾਦਿਤ੍ਵਾ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਅਜ੍ਝੋਹਰਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਮੁਦੁਮੂਸਿ ਅਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਖਾਦਿ, ਅਨ੍ਤਗੁਣਮ੍ਪਿ ਖਾਦਿ। ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਮ੍ਪਿ ਨਿਗਚ੍ਛਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ ਅਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਅਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ, ਅਸਂਵੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤਂ ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੁਨ੍ਨਿਵਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦੁਪ੍ਪਾਰੁਤਂ ਵਾ ਰਾਗੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਤਿ। ਸੋ ਰਾਗਾਨੁਦ੍ਧਂਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛਤਿ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਮਰਣਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਯੋ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ। ਮਰਣਮਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਯਦਿਦਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾਰੂਪਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਰਕ੍ਖਿਤੇਨੇਵ ਕਾਯੇਨ

ਰਕ੍ਖਿਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਰਕ੍ਖਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਸਤਿਯਾ, ਸਂਵੁਤੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਸਿਙ੍ਗਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਸ੍ਸੁਤ੍ਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੂਸਸਮਯਂ ਜਰਸਿਙ੍ਗਾਲਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਮਾਨਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਸੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਰਸਿਙ੍ਗਾਲੋ ਉਕ੍ਕਣ੍ਡਕੇਨ ਨਾਮ ਰੋਗਜਾਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋ। ਸੋ ਯੇਨ ਯੇਨ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਿਸੀਦਤਿ; ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ; ਸੀਤਕੋਪਿ ਨਂ ਵਾਤੋ ਉਪਵਾਯਤਿ। ਸਾਧੁ ਖ੍ਵਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਪਟਿਞ੍ਞੋ ਏਵਰੂਪਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯੇਥ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਦੁਤਿਯਸਿਙ੍ਗਾਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ''ਅਸ੍ਸੁਤ੍ਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੂਸਸਮਯਂ ਜਰਸਿਙ੍ਗਾਲਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਮਾਨਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਸਿਯਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਜਰਸਿਙ੍ਗਾਲੇ ਯਾ ਕਾਚਿ ਕਤਞ੍ਞੁਤਾ ਕਤਵੇਦਿਤਾ, ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਇਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਪਟਿਞ੍ਞੇ ਸਿਯਾ ਯਾ ਕਾਚਿ ਕਤਞ੍ਞੁਤਾ ਕਤਵੇਦਿਤਾ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਕਤਞ੍ਞੁਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ ਕਤਵੇਦਿਨੋ; ਨ ਚ ਨੋ [ਨ ਚ ਨੋਤਿ ਇਦਂ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ] ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਅਪ੍ਪਕਮ੍ਪਿ ਕਤਂ ਨਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ [ਮਾ ਨਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਵਿਨਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤੀਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਓਪਮ੍ਮਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕੂਟਂ ਨਖਸਿਖਂ ਕੁਲਂ, ਓਕ੍ਖਾ ਸਤ੍ਤਿ ਧਨੁਗ੍ਗਹੋ।
ਆਣਿ ਕਲਿਙ੍ਗਰੋ ਨਾਗੋ, ਬਿਲ਼ਾਰੋ ਦ੍ਵੇ ਸਿਙ੍ਗਾਲਕਾਤਿ॥

੧੦. ਭਿਕ੍ਖੁਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਕੋਲਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੫. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ।

ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਰਿਯੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੋ, ਅਰਿਯੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ ਅਰਿਯੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੋ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਿਯੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੋ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਸਹਗਤਾ ਸਞ੍ਞਾ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ’’।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਮਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਰਿਯਂ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵਂ ਪਮਾਦੋ, ਅਰਿਯੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਹਿ, ਅਰਿਯੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਕਰੋਹਿ, ਅਰਿਯੇ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਾ’ਤਿ। ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ , ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਾਵਕੋ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’ਤਿ, ਮਮਂ ਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ ਸਾਵਕੋ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਤਂ ਪਤ੍ਤੋ’’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਉਪਤਿਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਸ ਮੇ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ’ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਸ ਮੇ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ’’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਤ੍ਥੁਪਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸਤ੍ਥੁਪਿ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ, ਅਪਿ ਚ ਮੇ ਏਵਮਸ੍ਸ – ‘ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ ਵਤ, ਭੋ, ਸਤ੍ਥਾ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ। ਸਚੇ ਹਿ ਭਗਵਾ ਚਿਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਤਦਸ੍ਸ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ

ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਸੁਸਮੂਹਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਪਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਘਟਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੭. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ ਏਕਵਿਹਾਰੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ; ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੁਖਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ ਸਨ੍ਤੇਨ ਨੂਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਅਜ੍ਜ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਸੀ''ਤਿ। ''ਓਲ਼ਾਰਿਕੇਨ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਅਜ੍ਜ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਸਿੰ। ਅਪਿ ਚ, ਮੇ ਅਹੋਸਿ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ''ਤਿ। ''ਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਅਹੋਸਿ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ''ਤਿ? ''ਭਗਵਤਾ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਹੋਸਿ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ''ਤਿ। ''ਦੂਰੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਏਤਰਹਿ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਆਯਸ੍ਮਾ, ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਦਾਹੁ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੰ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮੀ''ਤਿ? ''ਨ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿੰ; ਨਪਿ ਮੰ ਭਗਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਪਿ ਚ, ਮੇ ਯਾਵਤਾ ਭਗਵਾ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਵਿਸੁਜ੍ਝਿ ਦਿਬ੍ਬਾ ਚ ਸੋਤਧਾਤੁ। ਭਗਵਤੋਪਿ ਯਾਵਤਾਹੰ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਵਿਸੁਜ੍ਝਿ ਦਿਬ੍ਬਾ ਚ ਸੋਤਧਾਤੂ''ਤਿ। ''ਯਥਾਕਥੰ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਹੋਸਿ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ''ਤਿ?

''ਇਧਾਹੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੰ – 'ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ? ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਮੰ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਇਧ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ – ਕਾਮੰ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ ਚ ਅਟ੍ਠੀ ਚ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤੁ, ਸਰੀਰੇ ਉਪਸੁਸ੍ਸਤੁ ਮੰਸਲੋਹਿਤੰ, ਯੰ ਤੰ ਪੁਰਿਸਥਾਮੇਨ ਪੁਰਿਸਵੀਰਿਯੇਨ ਪੁਰਿਸਪਰਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਨ ਤੰ ਅਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਹੋਸਿ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਹਿਮਵਤੋ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ ਯਾਵਦੇਵ ਉਪਨਿਕ੍ਖੇਪਨਮਤ੍ਤਾਯ ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦੇਵ ਉਪਨਿਕ੍ਖੇਪਨਮਤ੍ਤਾਯ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਹਿ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਕਪ੍ਪੰ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ, ਮਹਤਿਯਾ ਲੋਣਘਟਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਲੋਣਸਕ੍ਖਰਾਯ ਯਾਵਦੇਵ ਉਪਨਿਕ੍ਖੇਪਨਮਤ੍ਤਾਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾਵਦੇਵ ਉਪਨਿਕ੍ਖੇਪਨਮਤ੍ਤਾਯ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਹਿ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਥੋਮਿਤੋ ਵਣ੍ਣਿਤੋ ਪਸਤ੍ਥੋ –

''ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋਵ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਸੀਲੇਨ ਉਪਸਮੇਨ ਚ।
ਯੋਪਿ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤਾਵਪਰਮੋ ਸਿਯਾ''ਤਿ॥

ਇਤਿਹ ਤੇ ਉਭੋ ਮਹਾਨਾਗਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੁਭਾਸਿਤੰ ਸੁਲਪਿਤੰ ਸਮਨੁਮੋਦਿੰਸੂਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਨਵਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਨਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੋ ਸਙ੍ਕਸਾਯਤਿ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਵੇਯਾਵਚ੍ਚੰ ਕਰੋਤਿ ਚੀਵਰਕਾਰਸਮਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – ''ਇਧ , ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਨਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੋ ਸਙ੍ਕਸਾਯਤਿ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਵੇਯਾਵਚ੍ਚੰ ਕਰੋਤਿ ਚੀਵਰਕਾਰਸਮਯੇ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਆਮਨ੍ਤੇਹਿ 'ਸਤ੍ਥਾ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ'''ਤਿ। ''ਏਵੰ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਤ੍ਥਾ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ । ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਚ੍ਚੰ ਕਿਰ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੋ ਸਙ੍ਕਸਾਯਸਿ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਵੇਯਾਵਚ੍ਚੰ ਕਰੋਸਿ ਚੀਵਰਕਾਰਸਮਯੇ''ਤਿ? ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਕਰੋਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਮਾ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਜ੍ਝਾਯਿਤ੍ਥ। ਏਸੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਯਸ੍ਸ ਚਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰੰ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਨਯਿਦੰ ਸਿਥਿਲਮਾਰਬ੍ਭ, ਨਯਿਦੰ ਅਪ੍ਪੇਨ ਥਾਮਸਾ।
ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਮੋਚਨੰ॥

''ਅਯਞ੍ਚ ਦਹਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਯਮੁਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ।
ਧਾਰੇਤਿ ਅਨ੍ਤਿਮੰ ਦੇਹੰ, ਜੇਤ੍ਵਾ ਮਾਰੰ ਸਵਾਹਿਨਿ''ਨ੍ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਸੁਜਾਤਸੁਤ੍ਤੰ

੨੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਜਾਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸੁਜਾਤੰ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਉਭਯੇਨੇਵਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਸੋਭਤਿ – ਯਞ੍ਚ ਅਭਿਰੂਪੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਯਸ੍ਸ ਚਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਸੋਭਤਿ ਵਤਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਜੁਭੂਤੇਨ ਚੇਤਸਾ।
ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ।
ਧਾਰੇਤਿ ਅਨ੍ਤਿਮਂ ਦੇਹਂ, ਜੇਤ੍ਵਾ ਮਾਰਂ ਸਵਾਹਿਨਿ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਲਕੁਣ੍ਡਕਭਦ੍ਦਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਲਕੁਣ੍ਡਕਭਦ੍ਦਿਯੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਲਕੁਣ੍ਡਕਭਦ੍ਦਿਯਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਂ ਦੁਦ੍ਦਸਿਕਂ ਓਕੋਟਿਮਕਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਰਿਭੂਤਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਸੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ, ਨ ਚ ਸਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਸੁਲਭਰੂਪਾ ਯਾ ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਸ ਚਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਹਂਸਾ ਕੋਞ੍ਚਾ ਮਯੂਰਾ ਚ, ਹਤ੍ਥਯੋ ਪਸਦਾ ਮਿਗਾ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸੀਹਸ੍ਸ ਭਾਯਨ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਤੁਲ੍ਯਤਾ॥

‘‘ਏਵਮੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਦਹਰੋ ਚੇਪਿ ਪਞ੍ਞਵਾ।
ਸੋ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਮਹਾ ਹੋਤਿ, ਨੇਵ ਬਾਲੋ ਸਰੀਰਵਾ’’ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਵਿਸਾਖਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵਿਸਾਖੋ ਪਞ੍ਚਾਲਪੁਤ੍ਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਸਮਾਦਪੇਤਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤਿ, ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਯ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਸਮਾਦਪੇਤਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤਿ ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਯ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਆਯਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਸਾਖੋ ਪਞ੍ਚਾਲਪੁਤ੍ਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸਾਲਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਸਮਾਦਪੇਤਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤਿ, ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਯ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਵਿਸਾਖਂ ਪਞ੍ਚਾਲਪੁਤ੍ਤਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਵਿਸਾਖ, ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਵਿਸਾਖ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ…ਪੇ॰… ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਯ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤਾਯਾ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਨਾਭਾਸਮਾਨਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਸ੍ਸਂ ਬਾਲੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤਂ।
ਭਾਸਮਾਨਞ੍ਚ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਦੇਸੇਨ੍ਤਂ ਅਮਤਂ ਪਦਂ॥

‘‘ਭਾਸਯੇ ਜੋਤਯੇ ਧਮ੍ਮਂ, ਪਗ੍ਗਣ੍ਹੇ ਇਸਿਨਂ ਧਜਂ।
ਸੁਭਾਸਿਤਧਜਾ ਇਸਯੋ, ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਇਸਿਨਂ ਧਜੋ’’ਤਿ॥ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਮਾਤੁਚ੍ਛਾਪੁਤ੍ਤੋ ਆਕੋਟਿਤਪਚ੍ਚਾਕੋਟਿਤਾਨਿ ਚੀਵਰਾਨਿ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਅਞ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਛਂ ਪਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਨ੍ਦਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਨ ਖੋ ਤੇ ਤਂ, ਨਨ੍ਦ, ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ, ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਆਕੋਟਿਤਪਚ੍ਚਾਕੋਟਿਤਾਨਿ ਚੀਵਰਾਨਿ ਪਾਰੁਪੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਚ ਅਞ੍ਜੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਚ੍ਛਞ੍ਚ ਪਤ੍ਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਸਿ। ਏਤਂ ਖੋ ਤੇ, ਨਨ੍ਦ, ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ, ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚ ਅਸ੍ਸਸਿ, ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਚ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਚ ਕਾਮੇਸੁ ਚ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਸੀ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਕਦਾਹਂ ਨਨ੍ਦਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ, ਆਰਞ੍ਞਂ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਂ।
ਅਞ੍ਞਾਤੁਞ੍ਛੇਨ ਯਾਪੇਨ੍ਤਂ, ਕਾਮੇਸੁ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਚ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਕੋ ਚ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਚ ਕਾਮੇਸੁ ਚ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਵਿਹਾਸੀਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਤਿਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਿਤੁਚ੍ਛਾਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ ਦੁਕ੍ਖੀ ਦੁਮ੍ਮਨੋ ਅਸ੍ਸੂਨਿ ਪਵਤ੍ਤਯਮਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਤਿਸ੍ਸਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਤਿਸ੍ਸ, ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਦੁਕ੍ਖੀ ਦੁਮ੍ਮਨੋ ਅਸ੍ਸੂਨਿ ਪਵਤ੍ਤਯਮਾਨੋ’’ਤਿ? ‘‘ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਮਨ੍ਤਾ ਵਾਚਾਸਨ੍ਨਿਤੋਦਕੇਨ [ਵਾਚਾਯ ਸਨ੍ਨਿਤੋਦਕੇਨ (ਕ॰)] ਸਞ੍ਜਮ੍ਭਰਿਮਕਂਸੂ’’ਤਿ [ਸਞ੍ਜਬ੍ਭਰਿਮਕਂਸੁਤਿ (?)]। ‘‘ਤਥਾਹਿ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਤਿਸ੍ਸ, ਵਤ੍ਤਾ ਨੋ ਚ ਵਚਨਕ੍ਖਮੋ; ਨ ਖੋ ਤੇ ਤਂ, ਤਿਸ੍ਸ, ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ, ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਵਤ੍ਤਾ ਨੋ ਚ ਵਚਨਕ੍ਖਮੋ। ਏਤਂ ਖੋ ਤੇ, ਤਿਸ੍ਸ, ਪਤਿਰੂਪਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ – ‘ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਵਤ੍ਤਾ ਚ ਅਸ੍ਸ ਵਚਨਕ੍ਖਮੋ ਚਾ’’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਕੁਜ੍ਝਸਿ ਮਾ ਕੁਜ੍ਝਿ, ਅਕ੍ਕੋਧੋ ਤਿਸ੍ਸ ਤੇ ਵਰਂ।
ਕੋਧਮਾਨਮਕ੍ਖਵਿਨਯਤ੍ਥਞ੍ਹਿ, ਤਿਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ॥ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਥੇਰਨਾਮਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਥੇਰਨਾਮਕੋ ਏਕਵਿਹਾਰੀ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਏਕਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ। ਸੋ ਏਕੋ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ ਏਕੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ ਏਕੋ ਰਹੋ ਨਿਸੀਦਤਿ ਏਕੋ ਚਙ੍ਕਮਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ

ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਥੇਰਨਾਮਕੋ ਏਕਵਿਹਾਰੀ ਏਕਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਥੇਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਮਨ੍ਤੇਹਿ – 'ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਥੇਰ, ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ'''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਥੇਰਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਥੇਰ, ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਥੇਰਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਚ੍ਚਂ ਕਿਰ ਤ੍ਵਂ, ਥੇਰ, ਏਕਵਿਹਾਰੀ ਏਕਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਥੇਰ, ਏਕਵਿਹਾਰੀ ਏਕਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ''ਤਿ? ''ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕੋ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਾਮਿ ਏਕੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਾਮਿ ਏਕੋ ਰਹੋ ਨਿਸੀਦਾਮਿ ਏਕੋ ਚਙ੍ਕਮਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਮਿ। ਏਵਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਕਵਿਹਾਰੀ ਏਕਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ''ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥੇਸੋ, ਥੇਰ, ਏਕਵਿਹਾਰੋ ਨੇਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਪਿ ਚ, ਥੇਰ, ਯਥਾ ਏਕਵਿਹਾਰੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ ਤਂ ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ...ਪੇ॰...। ''ਕਥਞ੍ਚ , ਥੇਰ, ਏਕਵਿਹਾਰੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ। ਇਧ, ਥੇਰ, ਯਂ ਅਤੀਤਂ ਤਂ ਪਹੀਨਂ, ਯਂ ਅਨਾਗਤਂ ਤਂ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਂ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਚ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੀਤੋ। ਏਵਂ ਖੋ, ਥੇਰ, ਏਕਵਿਹਾਰੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਸਬ੍ਬਾਭਿਭੁਂ ਸਬ੍ਬਵਿਦੁਂ ਸੁਮੇਧਂ,
ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੂਪਲਿਤ੍ਤਂ।
ਸਬ੍ਬਞ੍ਜਹਂ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ,
ਤਮਹਂ ਨਰਂ ਏਕਵਿਹਾਰੀਤਿ ਬ੍ਰੂਮੀ''ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

੧੧. ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਓਦਾਤਕਂ ਤਨੁਕਂ ਤੁਙ੍ਗਨਾਸਿਕ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਸੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ। ਨ ਚ ਸਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਸੁਲਭਰੂਪਾ ਯਾ ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਸ ਚਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਸੇਟ੍ਠੋ ਜਨੇਤਸ੍ਮਿਂ, ਯੇ ਗੋਤ੍ਤਪਟਿਸਾਰਿਨੋ।
ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਸੋ ਸੇਟ੍ਠੋ ਦੇਵਮਾਨੁਸੇ॥

''ਦਿਵਾ ਤਪਤਿ ਆਦਿਚ੍ਚੋ, ਰਤ੍ਤਿਮਾਭਾਤਿ ਚਨ੍ਦਿਮਾ।
ਸਨ੍ਨਦ੍ਧੋ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਤਪਤਿ, ਝਾਯੀ ਤਪਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ।

ਅਥ ਸਬ੍ਬਮਹੋਰੱਤਿਂ [ਅਥ ਸਬ੍ਬਮਹੋਰਤ੍ਤੁਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਬੁਦ੍ਧੋ ਤਪਤਿ ਤੇਜਸਾ''ਤਿ॥ ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਸਹਾਯਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਦ੍ਵੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਹਾਯਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਨੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਹਾਯਕੇ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਕਪ੍ਪਿਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਨੋ''ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਤੇ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ। ਨ ਚ ਸਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਸੁਲਭਰੂਪਾ, ਯਾ ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਸ ਚਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਸਹਾਯਾ ਵਤਿਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਚਿਰਰਤ੍ਤਂ ਸਮੇਤਿਕਾ।
ਸਮੇਤਿ ਨੇਸਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ, ਧਮ੍ਮੇ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ॥

''ਸੁਵਿਨੀਤਾ ਕਪ੍ਪਿਨੇਨ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਰਿਯਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ।
ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤਿਮਂ ਦੇਹਂ, ਜੇਤ੍ਵਾ ਮਾਰਂ ਸਵਾਹਿਨਿ''ਨ੍ਤਿ॥ ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਭਿਕ੍ਖੁਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕੋਲਿਤੋ ਉਪਤਿਸ੍ਸੋ ਚ, ਘਟੋ ਚਾਪਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਨਵੋ ਸੁਜਾਤੋ ਭਦ੍ਦਿ ਚ, ਵਿਸਾਖੋ ਨਨ੍ਦੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ।
ਥੇਰਨਾਮੋ ਚ ਕਪ੍ਪਿਨੋ, ਸਹਾਯੇਨ ਚ ਦ੍ਵਾਦਸਾਤਿ॥

ਨਿਦਾਨਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਨਿਦਾਨਾਭਿਸਮਯਧਾਤੁ, ਅਨਮਤਗ੍ਗੇਨ ਕਸ੍ਸਪਂ।
ਸਕ੍ਕਾਰਰਾਹੁਲਲਕ੍ਖਣੋ, ਓਪਮ੍ਮ-ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਵਗ੍ਗੋ॥

ਦੁਤਿਯੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

ਨਿਦਾਨਵਗ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।